PAROLE

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen jäsenlehti

Maaliskuu 2024 • nro 1 (357) • 93. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Sisällys

Pääkirjoitus: Ukrainan joulupukkipataljoonat ... 3
Uutta Finnentagin vietossa – Kunniaosastoa johdettiin suomenkielisin komennoin ... 4
Ensikertalaisen kokemus: Finnentag 2024 oli ainutlaatuinen tapa harjoittaa reserviläisyyttä ... 7
Jääkäreiden palatessa Suomeen helmikuussa 1918 ketään ei jätetty joukosta pois ... 8
Matkalla sähköautolla Finnentagiin – etapit olivat laturilta laturille ... 9
Jääkärien muistoa kunnioittaen Osnabrückissä ... 11
Kolumni: Pertti Laatikainen ... 12
Jägerdagen 2024 Dragsvikissa ... 13
Jääkärit esillä sotamuseossa ... 14
Ragnar Nordström – Jääkärieverstiluutnantti, heimoaktivisti, laivanvarustaja, taustavaikuttaja ... 15
Jääkärikenraaliluutnantti Edvard Hanell (1894–1947) ... 16
Venäjänsaarelaiset Aarne Sihvoa onnittelemassa ... 20
Tamperelaiset Pirkkalan jääkärimuistomerkillä ... 23
Kunnianosoitukset jääkäripaadella ... 24
Jääkärisäätiön hallitus jakoi apurahoja ja otti kaksi uutta jäsentä ... 25
Suomi säilyi näiden aseiden ansiosta ... 26
Oi muistatko Emman ... 28
Osastojen rekisteröityminen ... 29
Kunnianosoitus Suomea jatkosodassa puolustaneille norjalaisille vapaaehtoisille ... 30
Leppävaaran rotaryklubin perinnelounaalla teemana olivat jääkäriritarit ... 32
Majurit matkalla Norjassa ... 36
Koljonvirran ankarassa taistelussa pysäytettiin lokakuussa 1808 venäläisten joukkojen eteneminen ... 40
JP 27 Etelä-Pohjanmaan perinneyhdistys r.y. Kevätkokous 2024 ... 43
Tapahtumia, Kirjeitä toimitukselle ... 43
Tapahtumia ... 44
Kirjallisuutta ... 45

Hyökkääjän ase, josta tuli puolustajan kulmahammas. Neuvostoliittolainen Degtjarev-pikakivääri lienee Suomi-konepistoolin jälkeen viime sotiemme tunnetuin käsiase. Sitä saatiin runsaasti sotasaaliiksi niin talvi- kuin jatkosodassa. Se sai pyöreän rumpulippaansa ansiosta lempinimen Emma, joka oli tuon ajan suosikki-iskelmä. Lisäksi Emma soi aina toisin kuin häiriöherkkä kotimainen Lahti-Saloranta-pikakivääri. Emma oli puolustusvoimien käytössä aina 1990-luvulle asti ja tuli näin tutuksi sadoille tuhansille varusmiehille vielä sotien jälkeen.

Ukrainan joulupukkipataljoonat

Olemassaolonsa puolesta taistelevalta Ukrainalta puuttuu aseita, erityisesti tykistön ampumatarvikkeita sekä miehiä. Taistelumateriaalin puute johtuu Yhdysvaltojen republikaanien erittäin lyhytnäköisestä politiikasta sisäpoliittisista syistä estää aseavun toimittaminen Ukrainaan. Vastaavasti Euroopan unionissa johtajuuden puute jarruttaa aseavun toimittamista hätää kärsivälle maalle.

Ukrainan saama tuki on edelleen hyvin pientä verrattuna siihen massiiviseen materiaaliapuun, jolla Yhdysvallat tuki Lend and Lease-tuen muodossa Neuvostoliittoa toisen maailmansodan aikana. Siihen sisältyi esimerkiksi 376 000 maastokuorma-autoa, 22 000 lentokonetta ja 14 000 panssarivaunua.

Euroopan suurista maista Ranska, Italia ja Espanja ovat olleet häpeällisen kitsaita Ukraina-tuessaan. Ne ajattelevat itsekkäästi, ettei Venäjän uhka heitä koske. Uhkan tuntevat Venäjän rajanaapurit Viro, Latvia. Liettua, Puola sekä Suomi. Ne ovat tukeneet Ukrainaa suhteellisesti eniten. Vaikka tukea Ukrainaan tuntuu menneen paljon, on se kuitenkin tuntuvasti vähemmän, kuin mitä ulkoista apua annettiin vaikkapa Espanjan sisällissodan 1936–39 osapuolille.

Mitä tulee Ukrainan armeijan miehistöpulaan, sitä on suomalaisen reserviupseerin vaikea käsittää. Ukrainan rintamajoukkojen keski-ikä on käsittämättömän korkea, 42 vuotta. Yleensä sanotaan, että sota on nuorten miesten hommaa. Mutta näin ei ole Ukrainassa. Maan parlamentti kiistelee palvelukseen kutsuttavien ikärajan alentamisesta 27 vuodesta 25 vuoteen.

Verrataanpa Suomeen, jota pidetään asevelvollisuuden ja reserviläisten käytön mallimaana. Kun meillä mies tai nainen vapautuu varusmiespalveluksesta, hänet sijoitetaan pääsääntöisesti johonkin joukko-osastoon. Ja sen osaston taistelijana hänet kutsuttaisiin riviin, jos oikein huonosti kävisi. Eli meillä reservistä-palvelukseen kutsutuista olisi varsin huomattava osa nuorempia kuin Ukrainan 25-vuotiaat reserviläiset, jos maan parlamentti saa tarvittavan lain säädettyä.

Meillä reserviläisen täyttäessä 35 vuotta hänen sodan ajan tehtävänsä vaihtuu vähemmän vaativaan. Esimerkiksi jalkaväen komppanian päällikkönä ollut reserviupseeri siirretään vaikkapa esikuntatehtäviin. Kun meillä takavuosina jääkäriprikaatit edustivat puolustusvoimien terävintä kärkeä, nuori reserviläinen sijoitettiin ensisijaisesti niihin. Kun hän täytti 35 vuotta, hänet siirrettiin jalkaväkiprikaatiin, joka oli vaatimattomammin varustettu kuin jääkäriprikaati.

Miksi muutos reserviläisen sijoituksessa tapahtuu juuri 35-vuotiaana? Syyn näkee vaikkapa urheilun alueelta. Siellä mies siirtyy ikämiessarjaan tuon merkkipaalun sivuutettuaan.

Ukrainan ei tarvitse ihmetellä miehistöpulaansa, kun se jättää huomattavan osan asekelvollisesta väestään sotaponnistusten ulkopuolelle. Suomessa kotiutettiin jatkosodan etenemisvaiheen jälkeen 1908 syntyneet, eli silloin 42 vuotiaat miehistön edustajat. Ikä sattuu olemaan sama kuin Ukrainan rintamajoukkojen keski-ikä. Jos meillä jossain joukko-osastossa oli tuon ikäisiä miehiä, osastoja kutsuttiin joulupukkipataljooniksi. Ja tällaisilla joukko-osastoilla Ukraina käy sotaansa.

Jukka Knuuti

Uutta Finnentagin vietossa

Kunniaosastoa johdettiin suomenkielisin komennoin

Ei Finnentag aina noudata totuttua kaavaa. Ensi kertaa kuului komentoja suomeksi, kun Pekka Sillanpää johti suomalais-saksalaista kunniaosastoa.

Alkukevään koleahko sää otti vieraat vastaan läheltä ja kaukaa 23.2.–24.2.2024 viettämään jälleen kerran Finnentagia Hohenlockstedtiin. Päivien ohjelma kunnioitti vankasti jääkärien perinteitä ja heidän vaiheitaan Lockstedter Lagerissa. Keskeisen päivien annin muodosti yhdessäolo aikaisempien ja uusien jääkäriperinteen ystävien kanssa. Myös paikkakuntalaisia oli mukana kosolti eri tilaisuuksissa, sillä Hohenlockstedtissa vietettiin samanaikaisesti avointen ovien päivää.

Suomesta päiville osallistui Jääkärisäätiön, Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n, maanpuolustusjärjestöjen edustajia ja Perinneyhdistyksen jäseniä. Omana erillisenä osaston mukana oli suomalaisia reserviläisiä, jotka harjoittelivat yhdessä saksalaisten reserviläisten kanssa.

Tulkintoja punajääkäreistä

Perjantai-iltana järjestettiin keskustePerjantai-iltana järjestettiin keskustelu entisen kasarmin M.1:n kahvilassa niin sanotuista ”punaisista jääkäreistä”. Vuoropuhelua kävivät Vörån (Vöyri) Abramsgårdenin kulttuurikeskuksen Peter Lüttge ja Hohenlockstedtin asuva paikallishistorioitsija Siegfried Schäfer. Aiheena oli vapaasti suomennettuna ”Vangittu, hylätty ja riistetty – toisen luokan jääkärit”. Keskustelijat etsivät vastuksia kysymysiin: Keitä punaiset jääkärit olivat, mitkä olivat heidän motiivinsa ja mikä vaikutus heillä oli jääkäreiden yhtenäisyyteen Lockstedter Lagerissa ja myöhemminkin? Esitetyt näkemykset herättivät vuoropuhelua myös yleisössä ja käyty loppukeskustelu oli ajoittain vilkasta. (Parempaa tietoa ”punajääkäreistä” sivulla 8).

Postikortteja ja kirjeitä Lockstedt Lagerista ja muualtakin

Keskustelutilaisuuden jälkeen Museum am Wasserturmissa avattiin näyttely aiheesta ”Postikortit ja kirjeitä Lockstedtin leiriltä”. Sen kokoaja Ari Laitinen esitteli näyttelyn sisältöä keskeisimmiltä osilta. Hän on yhdistänyt kaksi harrastustaan, jääkäriperinteen vaalimisen ja filatelian tekemällään postihistoriallisella tutkielmalla jääkäriliikkeestä. Näin Laitinen esitteli kokoelmansa: ”Suomalais-saksalai-

nen sotilaallinen yhteistyö ensimmäisen maailmansodan aikana on postihistoriallinen tutkielma, joka johdattaa tapahtumat sortokausien ja ensimmäisen maailmansodan syttymisen kautta jääkäriliikkeen ja Itämeren divisioonan vaiheisiin."

Kokoelma käsittelee kronologisesti filateelisin ja sitä tukevaa materiaalia hyödyntäen filatelian keinoin jääkäriliikkeen historiaa." Ari Laitisen kokoelma on vuosikausien työn tulos. Pääasiassa kirjeistä koostuvan kokoelman materiaalia on koottu antikvariaateista ja filateliatapahtumista. Työ on palkittu useissa alan kilpailuissa.

(Näyttely sen alkuperäisessä suomenkielisessä asussa on esitelty Parolen numerossa 4/2022. Hohenlockstedtiin näyttelyn tekstit on käännetty saksaksi.

Muistomerkkejä Hohenlockstedtissa

Varsinaisen Finnentagin aamun ensimmäinen tilaisuus oli Museum am Wasserturmissa, jossa Janc Vancoulie esitelmöi Hohenlockstedtin alueella olevista muistomerkeistä ja hautamuistomerkeistä. Niiden historia ulottuu 1870- luvun alkuun, jolloin Preussin armeija aloitti toimintansa Lockstedter Lagerissa. Alueella on useita kymmeniä eri tapahtumiin ja henkilöihin liittyviä muistomerkkejä alkaen vuodesta 1871 ja päätyen toisen maailmansodan jälkiselvittelyihin liittyviin merkkeihin. Keskeisimpiä etenkin meille suomalaisille ovat Jääkärimuistomerkki Ehrenhainissa ja jääkärihaudat Kellinghusenissa.

Valkoisia ruusuja Kellinhuseniin

Finnentagin perinteisiin kuuluu Kellinhusenin sankarihautausmaalla lepäävien Lockstedter Lagerissa koulutuksensa aikana kuolleen neljän jääkärin hautojen kukittaminen. Niin tälläkin kertaa. Pienimuotoisessa, mutta sitäkin vaikuttavammassa tilaisuudessa jokaisen neljän jääkärin haudalle laskettiin valkoinen ruusu kiitollisuuden osoituksena syntymämaasta. Hautojen reunoilla kasvavat kevään ensimmäiset krookukset ja sinivuokot kertoivat omaa tarinaasa elämän jatkuvuudesta. Hautausmaan ensimmäisen maailmansodassa kaatuneiden muistokivelle laskettiin seppele.

Muistotilaisuus Ehrenhainin lehdossa

Perinteisen keittolounaan jälkeen pidettiin Ehrenhainin muistolehdossa Finnentagin vaikuttavin tilaisuus.

Lehtoa ympäröivä jykevät lehmukset sai jälleen kerran nähdä ja kuulla Jääkärimarssin, 16 seppeleen laskun jääkärimuistomerkille ja myös ensimmäisen maailmansodan muistomerkin seppelöimisen sekä arvovaltaisia puheita.

Puheissaan Schleswig-Holsteinin pääministeri Daniel Günther, Hohenlockstedtin pormestari Wolfgang Wein ja Suomen Saksan puolustusasiamies kommodori Misa Kangaste korostivat turvallisuuspoliittisen ti-

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

lanteen epävakautta ja maanpuolustuksen tärkeyttä. Saksassa jääkäreille annetun koulutuksen suuri merkitys on vaikuttanut siihen, että Suomi ja Saksa ovat nyt toisiinsa luottavia kumppaneita Pohjois-Atlantin liitossa. Se korostuu erityisesti Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vuoksi. Demokratian ja vapauden puolesta rinta rinnan!

Muistamisia puolin ja toisin

Ehrenhainin muistotilaisuuden jälkeen Perunahallissa pidetyssä kahvitilaisuudessa ja päivien virallisen osuuden päättäneessä jääkäri-illanvietossa muistettiin runsaasti puolin ja toisin jääkäriyhteystyössä ja muussa toiminnassa ansioituneita henkilöitä. Perinneyhdistys luovutti kultaisen jäsenansiomerkin numero 78 vuosia Saksassa erittäin ansiokkaasti toimineelle yhteysupseerillemme Oberst der Reserve Mark Aretzille sekä yhdistyksen standaarit reserviläisten vierailun isännille Major d.R. Christian Behnkelle ja Lüneburgin reserviläisten varapuheenjohtaja OL d.R. Tassilo Schmitt-Fahnertille.

Reserviläiset kuntokokeessa

Reserviläisille järjestettiin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) Etelä-Suomen Maanpuolustuspiirissä kurssi, jonka kautta Finnentagtapahtumaan osallistui 18 henkilöä. Lisäksi muutama reserviläinen osallistui Saksan tapahtumiin itsenäisesti. MPK-kurssin ohjelma alkoi torstaiaamuna 22.2. Munsterissa ja päättyi 24.2. Hohenlockstedtissa.

Ensimmäisenä vierailukohteena oli panssarijoukkojen varuskunta Munsterissa. Siellä esiteltiin panssarivaunujen korjaamista ja huoltoa sekä panssarimuseota. Vierailijat laskivat seppeleen museon vieressä olevalle jääkärikivelle Munsterissa palvelleiden jääkäreiden muistolle.

Pääpaino kurssin toiminnallisessa osuudessa oli saksalaisen kenttäkelpoisuustestin Leistungsabzeichenin suorittamisessa. Siihen kuuluvat osiot ovat kuntotesti, ammunta, marssi,uimatesti sekä ensiapu- ja suojelukoulutus. Osa oli suorittanut sen jo aiemmin vuonna 2022 Lahdessa.

Siirtymismatkalla Hohenlockstedtiin tutustuttiin Hampurin vanhassa varuskunnassa olevaan museoon. Kenttäkelpoisuustestin palkinnot jaettiin lauantaina Hohenlockstedtin Perunahallissa yhteensä 12:lle testin suorittaneelle. Lauantaina tärkein ohjelma oli perinteen mukaisesti reserviläisten muodostama kunniavartio ja seppeleenlasku Ehrenheinissa. Nyt, kenties ensimmäistä kertaa, suomalais-saksalaista perinnejoukkoa komennettiin suomen kielellä.

Ensi kertaa suomalais-saksalaista kunniaosastoa johdettiin suomenkielisin komennoin. Pekka Sillanpää (res. kapt.) johti osastoa.

Jääkäriperinneliikkeen seppelettä laskemassa Jukka Pennanen, Pertti Laatikainen ja Arno Hakkarainen.

TEKSTI: **Pertti Ruotsalainen, Pekka Sillanpää**

MPK:n kurssilaiset luokkakuvassa Munsterin panssarimuseossa Saksan toisen maailmansodan tehokkaimman panssarivaunun Kuningastiikerin (Königstiger) eteen. Tänä vuonna MPK-kurssille haettiin osallistujia paikallisjoukoista akselilla Tampere-Lahti-Turku Helsinki, jotta jatkuvuus jääkäriperinteessä ja vastavuoroisuus kutsuissa olisi luontevaa.

Ensikertalaisen kokemus:

Finnentag 2024 oli ainutlaatuinen tapa harjoittaa reserviläisyyttä

Osallistuin ensimmäistä kertaa Etelä-Suomen Maanpuolustuspiirin ”Finnentag 2024” MPK-kurssille.

Kurssilla oli tiivis ja lopulta erittäin sujuvaksi hiottu ohjelma. Munsterissa suoritin toistamiseen saksalaisen kenttäkelpoisuustestin Leistungsabzeichenin, josta minulla oli jo kokemusta Lahden kurssilta 29.8.2022.

Ensimmäinen päivä alkoi Leistungsabzeichenin intervallihenkisellä kuntotestillä ja kilometrin matkan juoksemisella. Iltapäiväksi siirryimme suorittamaan monivaiheista ampumisosuutta Heckler & Koch G36 -rynnäkkökiväärillä. Lisäksi testiin sisältyi ampumistehtävät Heckler & Koch MG5 -raskaalla konekiväärillä. Aseet vaativat uuden opiskelua ”lennossa”, erityisesti optisten tähtäimien ja latausmekanismien käyttö.

Toinen testipäivä alkoi 12 kilometrin marssilla. Sitä ennen täytimme reppuumme 15 kg:n hiekkasäkit. Aamun sää oli aurinkoinen ja marssifiilis hyvä. Oli kiehtovaa marssia maisemissa, joissa on myös valettu Suomen itsenäisyyden perustaa 100-vuotta aiemmin. Iltapäivällä sain kunnian osallistua kolmen merivoimien reserviläisen ryhmässä MPK ESMPP:n seppeleen laskuun lähettyvillä olevalle jääkärikivelle jääkärien muistolle.

Lauantaiksi 24.2. siirryimme Hohenlockstedtiin, jossa tärkein tehtävämme oli reserviläisten muodostama kunniavartio ja seppeleenlasku Ehrenheinissa.. Tapahtumaa edeltävänä hetkenä näin a saksalaisen sotilaan, jolla oli edelweis eli alppitähti lakissaan. Menin tervehtimään häntä ja kertomaan, että Suomessa reserviläisyhdistyksemme ystävyysjoukko, alppijääkäreistä muodostuva GebJgRK, sijaitsee Etelä-Saksassa. Keskustelun päätteeksi sotilas pyysi lähettämään heille terveisiä. Kysyin keneltä. Sotilas vastasi Bundeswehrin jalkaväkikoulun komentajalta, prikaatikenraali Matzilta. Sitten hän kätteli minua.

Kunniavartion ja seppeleenlaskun jälkeen valmistauduimme iltajuhlaan, joka järjestettiin Kartoffelhallissa. Illalla jaettiin yleisön edessä Leistungsabzeichen -testin hyväksytysti suorittaneille diplomit ja suoritustason mukaiset vasemmassa rinnassa pidettävät merkit, josta olimme ylpeitä. Henkilökohtaisuutta jälleen lisäsi se, että merkit kiinnitti rintaamme JB921:n komppanian päällikkö Major d.R. Christian Behnke.

Toistuvasti oli ilahduttavaa huomata, kuinka vieraat ja paikalliset ihmiset vaalivat yhteyttä suomalaisuuteen ja jääkäripataljoona 27:n perinteisiin.

TEKSTI: **Mika Helin**

Jääkäreiden palatessa Suomeen helmikuussa 1918 ketään ei jätetty joukosta pois

Jääkärien paluun 100-vuotisjuhlien aikoina tänä keväänä kummitteli taas julkisuudessa tietoja, että 400–451 jääkäriä jätettiin Saksaan, koska he olivat poliittisesti epäluotettavia, kuten Seija-Leena Nevala todisti MTV:n uutisissa 25.2. Espoo Kaupunginmuseon 1918 näyttelyssä olleen tekstin mukaan ”Kuitenkin 451 jääkäriä palasi Suomeen vasta sisällissodan jälkeen. Huomattava osa heistä oli jätetty Saksaan, koska heidän pelättiin liittyvän punakaartiin.” Touko Perko todistaa tuoreessa kirjassaan (”Haastaja Saksasta 1918, von der Golz ja Mannerheim”. Docendo 2018) ”Heistä 67 prosenttia (vajaat 1300) osallistui sisällissotaan, loput jätettiin epäluotettaviksi tai haluttomiksi arvioituna Saksaan.”

Eri yhteyksissä kummitteleva luku 451 tulee Matti Lackmanin kirjasta ”Suomen vai Saksan puolesta; Jääkäreiden tuntematon historia (Otava 2001). Kirjan eräässä taulukossa on sarake ”sodan jälkeen palanneet” ja siinä luku 451. Mutta luvulla ei ole mitään tekemistä mahdollisesti epäluotettavien jääkäreiden lukumäärän kanssa.

Otetaanpa pieni laskuharjoitus, joskin valitettavasti osa luvuista on noin lukuja. Vaikka jääkäreitä on paljon tutkittu, ei heistä kuitenkaan ole kunnollisia tilastoja. Sama mies on saatettu laskea kahteen eri kategoriaan pataljoonasta poistuneena, kuten siviilityöhön lähetettynä ja kuolleena. Tällaisia tapauksia on muutamia.

Jääkäreitä ei ensiksikään ollut 2000, kuten tavataan pyöristää heidän lukumääränsä. Pataljoonaan ilmoittautui 1915–17 kaikkiaan 1863 miestä.

Heistä ensimmäiset poistuivat rivistä jo muutamien päivien kuluttua. Kun pataljoona lähti rintamalle 31.5.1916, oli sen riveistä poistunut 167 miestä, jotka saksalaisen käsityksen mukaan olivat sotilaaksi sopimattomia useimmiten fyysisen kuntonsa takia.

Rintamalle lähtiessä pataljoonan vahvuus oli 1254 suomalaista. Rintamalla oloaikana (kesäkuu 1916- maaliskuu 1917) pataljoonasta lähetettiin Antona Bahrenfeldtin työleirille kieltäytymisten, niskoittelun ym. syiden perusteella 224 miestä.

Kun pataljoona oli takaisin rintamalta Libaussa keväällä 1917, oli sen vahvuus 1342 miestä. Miesten määrä oli kasvanut Suomesta saapuneiden uusien jääkärien ansiosta, vaikka 224 miestä olikin poistunut riveistä.

Lisäksi 77 jääkäriä kuoli, 11 katosi ja neljä loikkasi venäläisten puolelle. Lisäksi oli muita satunnaisia rivistä poistumisia. Hävikki oli siis noin 167 + 224 + 77+ 11 + 4 = 483 miestä. Kun jääkärien koko lukumäärästä 1863 vähennetään hävikki 483 saadaan erotukseksi 1380 miestä.

Kevättalven 1918 sotaan osallistui 1261 jääkäriä. Kun heidän määränsä vähennetään luvusta (siis niiden jääkäreiden määrästä, joita ei poistettu pataljoonasta) 1380 – 1261 = saadaan luku 119. Tähän lukuun sisältyvät mahdolliset ”poliittisen tapaukset”. Eli ne jotka eivät halunneet lähteä tai joita ei päästetty mukaan.

Mutta luvusta 119 on vielä vähennettävä 79, eli niiden vasta sodan jälkeen palanneiden lukumäärä, jotka menivät puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen palvelukseen.

Edellisen kappaleen vähennyslaskun erotus on 40. Tämä on se luku, johon täytyy sisältyä ”poliittiset tapaukset”. Työläisjääkärien toimeenpaneva komitea päätti viimeisessä kokouksessaan helmikuussa, että Suomeen lähdetään, vaikka oli jossain vaiheessa oltu sitä mieltä, ettei pataljoonan pitäisi palata Suomeen.

Kun jääkärit lähtivät Libausta Suomeen 14. helmikuuta 1918, ei rannalle jäänyt yhtään jääkäriä.

Kaksi jääkäriä kieltäytyi kotimaassa ottamasta asetta. Toinen heistä oli Yrjö Mäkelinin poika, mutta hänkin ryhtyi hallituksen joukkojen kouluttajaksi. Hän päätyi Neuvostoliittoon, missä kuoli Stalinin puhdistuksissa.

Touko Perko pohtii kirjassaan: ”Sodan keston – ei niinkään lopputuloksen – kannalta oli merkitystä sillä, etteivät punaiset saaneet sitä voiman ja sotilastaidon lisää, minkä Saksaan jätetyt työläisjääkärit olisivat voineet punaisten joukoille tuoda. Valkoinen Suomi teki viisaasti, kun ei päästänyt näitä punaisia jääkäreitä Suomeen.” Tyhjästä on paha nyhjäistä.

”Poliittisia tapauksia” oli. Mutta kuinka paljon, ei kukaan tiedä. Joku on kirjoittanut että kahdeksan. Jotain sen tapaista se lienee ollut.” Matti Lackman on koonnut kaiken mahdollisen kielteisen informaation jääkäreistä, kuten esimerkiksi kuinka moni heistä sai veneerisen taudin Libaun bordelleista. Mutta ei hänkään osaa, kuinka monta jääkäriä jäi tai jätettiin poliittisista syistä Saksaan.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Julkaistu Kanava-lehdessä 2018.

Matkalla sähköautolla Finnentagiin

Etapit olivat laturilta laturille

1900-luvun alussa sähköautoilu oli maailmalla valtavirtaa. Ei ollut itsestään selvää, että polttomoottoriauto on voittava ratkaisu, jolla pääasiassa olemme ajaneet yli 100 vuoden ajan. Ei ole tiedossa taittoiko joku jääkärikoulutukseen menneistä matkaa edes osin sähköautolla, mahdollista se olisi ollut. Autoseurueemme lienee siis ensimmäinen, joka matkasi Suomesta Hohenlockstedtiin ja takaisin sähköautolla Skoda Enyaq iv60.

Seurueen jäsenet olivat reserviläiset maj. Vilamo, ylil. Kiiveri, alik. Saranka ja korp. Oraste. Aikaa meno- ja paluumatkalle oli varattu kaksi päivää, koska tutustuimme samalla myös sotahistoriallisiin kohteisiin. Matka alkoi ma 19.2 klo. 16.30 Helsingistä ja ajoimme Turkuun, josta Viking Line vei meidät tiistaiaamuksi Tukholmaan.

Ensimmäinen tutustumiskohde oli Linköpingissä sijaitseva Flygvapenmuseum. Museo tarjoaa erittäin kattavan kokoelman Ruotsin sotilasilmailusta ja etenkin Saabin valmistamista sotilaskoneista. Talvisodassa taistellutta lentolaivue F-19 ei ollut unohdettu, vaan myös sen kalustoa oli esillä. Vätternin rannalla sijaitseva 1600-luvulta oleva Brahehusin linnanraunio oli päivän toinen kohde. Paikalta on komeat näkymät järvelle, jotka ehdittiin näkemään juuri ennen sumua.

Matkamme taittui ajaen noin 2 tuntia ja 150–200 km kerrallaan. Välillä etapit olivat hieman lyhyempiä riippuen siitä, miten pikalaturilla varustetut latausasemat osuivat kohdallemme. Yksi lataustauko kesti keskimäärin 40 minuuttia. Taukojen aikana pyrittiin syömään tai käymään jossain nähtävyydessä, mikäli vain mahdollista. Ruotsissa ja Saksassa eteemme tuli muutamia tilanteita, joissa laturi ei jostain syystä suostunut toimimaan. Oli siis tärkeää pitää huoli, että aivan viimeisillä voimilla ei paikalle saavuttu, jotta vaihtoehtoinen laturi pystyttiin löytämään. Nopeasti opimme, minkä operaattorin laturit toimivat moitteita ja näitä pyrimme suosimaan.

Ensimmäisen päivän yöpyminen tapahtui Kööpenhaminassa. Yllättäen avoimena olevan ravintolan löytyminen klo 20.30 osoittautui yllättävän hankalaksi. Ihmettelimme aikaisin sulkeutuvia ravintolaita McDonald'sin hampurilaista mutustellen. Aamulla ajoimme Kööpenhaminasta etelään muutaman kymmenen kilometrin päässä olevalle Moseden rannikkotykistölinnoitukselle. Museo ei ollut vielä auki, joten katselimme paikkaa ulkoa käsin.

Finnentagin sähköauto-osasto: reserviläiset maj. Vilamo, ylil. Kiiveri, alik. Saranka ja korp. Oraste.

Linköpingin ilmailumuseossa suomalaista kiinnostaa erityisesti hakaristitunnuksinen Gloster Gladiator. Ruotsalaisten vapaaehtoisten F 19 puolusti 12 tällaisella talvisodan aikana Pohjois-Suomea.

Kielin sukellusvenemuseossa nähtiin mm. U-995 sukellusvene vuodelta 1943.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

Käytiin ydiniskulta suojatussa linnoituksessa

Sen sijaan Stevnsfortin kylmän sodan museo oli auki. Osallistuimme lähes 2 tunnin opastetulle kierrokselle ja paikka osoittautui erittäin mielenkiintoiseksi. Kyseessä oli oikeastaan kaksi kohdetta. Ilmavoimien HAWK ohjuspatteri, sekä merivoimien maanalainen tukikohta (18 m syvyydessä, 1,7 km käytäviä), josta Tanska ja Nato oli valvonut meriliikennettä. Tukikohta oli rakennettu 1952 ja se oli huippusalainen. Puolalaiset ja Itä-saksalaiset ”kalastajaveneet” (lue vakoiluveneet) suorittivat säännöllistä tiedustelua noilla paikoilla. Kissa ja hiiri leikki oli jatkuvaa. Linnake oli suojattu ydiniskulta ja se olisi kyennyt toimimaan omavaraisesti noin 3 kk ajan. Asema oli suljettu vuonna 2000 ja avattu museoksi vuonna 2008.

Sitten lyhyt lauttamatka Rodbystä Puttgardeniin ja ajoimme illaksi Munsteriin, jossa majoitumme seuraavaksi kahdeksi päiväksi Panssaripprikaatin vieraiksi. Tästä ja Finnentagin ohjelmasta on kerrottu toisaalla tässä lehdessä, joten ei siitä enempää.

Saksan vierailumme päätöspäivän aamu koitti sunnuntaina 25.2. Lyhyen ajomatkan päässä Kellinghusenista tapasimme 84-vuotiaan asekeräilijä Walterin hänen kotonaan. Hänen kokoelmansa on uskomaton! Itse hän arvio keränneensä yli 70 vuoden aikana nelisentuhatta eri asetta, jotka täyttävät hänen kotinsa kirjaimellisesti lattiasta kattoon. Vieras-WC oli ainoa tila, jossa en aseita nähnyt. Kokoelma kattaa tuliaseita, keihäitä, kirveitä, kilpiä, haarniskoja jne. ympäri maailmaa kaikilta aikakausilta. Vanhimmat miljoonan vuoden takaa! Erikoisuutena mainittakoon kenraali Custerin vaimon pienoisrevolveri ja liki täydellinen kokoelma eri tehtaiden erivuosina valmistamia Luger-pistooleita.

Päivän toinen kohde oli Kielissä sijaitseva U-995 sukellusvene vuodelta 1943 ja sen vieressä oleva merivoimien muistomerkki, jonka yhteydessä on myös Preussin ja Saksan laivaston historiaa esittelevä näyttely. Vaikuttava paikka, jossa on hiljainen hautamuistomerkki maan alla ja 55-metrisestä tornista hienot näkymät Kielin kanavalle ja Itämerelle. Alun perin se oli rakennettu ensimmäisen maailmansodan merivoimissa palvelleiden uhrien muistoksi.

Husqvarna valmisti toisen maailmansodan aikana muiden aseiden ohella myös Suomi-konepistooleja lisenssillä. Sodan jälkeen firma tuotti mm. ompelukoneita samaan tapaan kun meidän konepistoolimme valmistanut Tikkakoski.

Tässä kohtaa päätimme ajaa Tanskan läpi toista reittiä ja tulimme Odenseen läpi. Matka taittui sen verran sujuvasti, että päädyimme yöpymään Helsingborgiin Ruotsin puolella. Aamulla lähdimme taittamaan taivalta kohti Tukholmaa, jotta ehtisimme illalla lähtevään Turun lauttaan. Matkan ja lataustaukojen varrelle osui mm. Metallican basistin Cliff Burtonin kuolinpaikka Dörarpin lähellä. Hän menehtyi yhtyeen ollessa kiertueella, linja-auton kaaduttua 27.9.1986. Yhtyeen vahvasta suosiosta kertoi paikalla olevien kynttilöiden ja kukkien määrä sekä lähelle avattu viikonloppuisin auki oleva museo.

Husqvarna siirtyiaseista ompelukoneisiin Tikkakosken mallia seuraten

Jönköpingissä sijaitseva Husqvarna on samannimisen yhtiön perustamis- ja kotipaikka. Tehdasmuseossa tuli esille yrityksen vuosisatojen aikana valmistamien tuotteiden laaja valikoima. Perustamisestaan vuodesta 1608 aina vuoteen 1877 asti tehdas valmisti yksinomaan musketteja ja kivääreitä kruunulle. Ompelukoneet, polku- ja moottoripyörät tulivat mukaan vuosisadan vaihteen molemmin puolin asevalmistuksen vähetessä mutta ei loppuessa. Toisen maailmansodan jälkeen valmistuksessa oli konepistoolin ja AK-4 rynnäkkökiväärin lisäksi myös metsästysaseita. Aseiden tuotanto hiipui 70-luvulle tultaessa ja viimeinen 15kpl erä metsästyskiväreitä valmistui 1989. Tänä päivänä Husqvarnan merkki on meille kuluttajille tutumpi moottorisahojen ja ruohonleikkureiden valmistajana. Valikoimaan on aikojen saatossa kuulunut myös erilaisia kodinkoneita ja kiukaita.

Laivamatka Tukholmasta Turkuun sujui menneen viikon runsaslukuisia tapahtumia muistellen. Yhteinen suosikkimme taisi olla MG5-konekiväärillä ampuminen! Suomeen tiistai aamuna 27.2 saapuessa, meidät vastaanotti sumuinen ja harmaa ilma. Keskisessä Euroopassa oli jo kevään tuntua kukkineen, joten säätilan vaihto ei ollut mieleemme. Sen sijaan tehty matka ja tutustuminen uusiin ihmisiin oli kaikkien mieleen. Latauskertoja kertyi 14kpl ja matkaa taitoimme reilun 2000 kilometrin verran.

TEKSTI JA KUVAT: **Jyri Vilamo**

Jääkärien muistoa kunnioittaen Osnabrückissä

Viime päivien kylmän sään lumi oli juuri sulanut, mutta tammikuun 15. päivänä Osnabrückissä oli vielä kylmä. Puhdistettuani 12 suomalaisen jääkärin hautaristit seisoin juhlallisesti jääkäreiden haudoilla muistaen 106 vuotta sitten 15. tammikuuta 1918 tapahtunutta traagista onnettomuutta.

Nämä jääkärit tapasivat kohtalonsa, kun kaksi junaa törmäsi lumimyrskyssä Ostercappelnin ja Bohmten kaupunkien välillä lähellä Osnabrückiä. Heidän sitoutumisensa Suomen vapauden turvaamiseen Venäjän vallasta on todistus heidän rohkeudestaan ja uhrauksestaan, herättäen syvää kunnioitusta ja haluni kunnioittaa heidän perintöään.

Hellä harjaus tuo esille hautakiven tiedot: Matti Mäki 5.6.1896 – 16.1.1918. Fiine 25. helmik

Majuri Christian Behnke on JP27:n perinneyhdistyksen jäsen

Suomalaisen perinteen mukaan jokainen kaatunut sotilas saa oman hautakivensä. Se korostaa syvää kansallista eetosta kunnioittaa jokaista kaatunutta sotilasta. Tämä käytäntö varmistaa, että sodan henkilökohtaiset kustannukset eivät unohdu, antaen tuleville sukupolville mahdollisuuden tunnistaa ja arvostaa tehtyjä uhrauksia heidän vapautensa eteen. Samoin Saksassa, meidän perinteemme merkitä sotilaiden hautoja yksilöllisillä kivillä tai risteillä resonoi tätä kunnioitusta henkilökohtaisia tarinoita kohtaan, edistäen yhteyttä elävien ja niiden, jotka ovat poissa, välillä.

Volkstrauertag, Saksan kansallinen surupäivä vuodesta 1919 lähtien edelleen vahvistaa tätä henkeä kunnioittamalla kaikkia sodan ja tyrannian uhreja, vahvistaen meidän kollektiivista sitoutumistamme rauhaan. Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge -instituutio huolehtii saksalaisista sotilashaudoista. Vuodesta 1952 lähtien meillä on ollut Volkstrauertag kaksi sunnuntaita ennen ensimmäistä adventtia.

Venäläisissä sotilashautakäytännöissä ei tyypillisesti ole yksilöllisiä hautamerkkejä, vaan kollektiivisia monumentteja. Kun venäläiset korostavat kollektiivia yksilön yli, suomalaiset ja saksalaiset perinteet varmistavat, että jokaisen elämäntarina muistetaan ja sitä kunnioitetaan, yksilöä muistaen. Pohtiessani vierailuani suomalaisten jääkärien haudoilla tunnen syvää yhteyttä jaettuihin arvoihimme ja keskinäiseen kunnioitukseemme kaatuneita kohtaan. Se on silta kulttuuriemme välillä, todistus jaetusta kunnioituksestamme niitä kohtaan, jotka ovat antaneet kaikkensa konfliktin varjossa.

Mutta muistamisemme on enemmän kuin pelkkä kunnianosoitus; se on todistus jaetusta ihmisyydestämme ja toivosta rauhan tulevaisuudesta. Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen jäsenenä arvostan näiden rohkeiden jääkärien perintöä, kunnioittaen heidän rohkeuttaan ja omistautumistaan, kuten teemme jokaisen saksalaisen sodan uhrin kohdalla Volkstrauertagin aikana. Tämä perinne yhdistää kulttuurimme, yhdistäen meidät kunnioituksessamme niitä kohtaan, jotka ovat uhranneet kaiken konfliktin varjossa.

Säilyttäessäni suomalaisten jääkärien muistoa, kunnioitan en vain heidän rohkeuttaan vaan sitoudun myös arvoihin, joiden puolesta he taistelivat: rohkeus, uskollisuus ja vapaus. Heidän perintönsä inspiroi meitä muistamaan yksilöllisten uhrausten tärkeyden ja niiden kestävän hengen, jotka laskivat henkensä jaloon asiaan. Jatkuvilla ponnistuksillamme kunnioittaa heidän muistoaan pidämme elossa heidän rohkeutensa perinnön, varmistaen, että se jatkaa opastamista ja inspiroimista tuleville sukupolville.

TEKSTI: **Christian Behnke**

Kolumni • Pertti Laatikainen

Finnentag yhdistää suomalaisia ja saksalaisia

Jääkäreiden koulutus alkoi Saksassa 25.2.1915. Koulutuksen aloittamisen kunniaksi järjestetään joka vuosi Saksassa muistotilaisuus, josta käytetään nimeä ”Finnentag”.

Finnentagilla on pitkät perinteet. Jääkäreille muodostui koulutuksen aikana useita ystävyyssuhteita sekä sotilaisiin että siviileihin tuolloisen Lockstedter Lagerin nykyisen Hohenlockstedtin alueella. Jääkärit itse halusivat kunnioittaa Saksassa vietettyä aikaa siten, että pystyttivät sinne Jääkärimuistomerkin 31.5.1939, joka valmistettiin Suomessa ja kuljetettiin Saksaan. Muistomerkki on Ehrenheimsa Finnischer Allee -kadulle, jossa on myös muistomerkit 1. ja 2. maailmansodan uhrien muistoksi.

1950 -luvun alusta lähtien on muodostunut tapa, että Hohenlockstedtissa kunnioitetaan tuota koulutuksen aloittamisen muistopäivää aina 25.2. tai tuon päivämäärän jälkeisenä viikonloppuna. Tilaisuus sai virallisemman luonteen 1970 -luvulla, kun Hohenlockstedtin kunta otti tilaisuudesta järjestelyvastuun.

Muistopäivän ohjelma on monipuolinen. Siihen kuuluu muun muassa historia -aiheinen luento, seppeleiden laskut Kellinghusenin hautausmaalla, seppeleiden laskut ja muistotilaisuus Jääkärimuistomerkillä sekä pääjuhla. Juhlapäivän päättää illallinen, ”Kameradsabend”, jossa on puolin ja toisin vielä mahdollisuus viettää aikaa ystävien kesken. Hohenlockstedtissa sijaitseva Jääkärimuseo on auki tilaisuuden ajan.

Muistotilaisuuteen osallistuu Saksasta ja Suomesta poliittisia vaikuttajia, asevoimien edustajia, suurlähetystön edustajia, reserviläisiä sekä paikallista väestöä jääkäriperinteen vaalijoiden ohella. Viimeisinä vuosina tilaisuuden suosio on kasvanut.

On joskus hyvä pohtia, miksi tuo yli sata vuotta sitten jääkäreiden koulutuksesta alkanut perinteen vaaliminen jatkuu vuosi toisensa jälkeen näin merkittävällä tavalla. Itse näen siihen montakin perustetta.

Ensimmäinen peruste on se, että ymmärrämme sen, mikä oli jääkäreiden uhraus lähteä hakemaan sotilaskoulutusta Saksasta. Jääkärit edustivat kaikkia suomalaisia yhteiskuntaluokkia – korkeakoulutettuja, opiskelijoita, työmiehiä, talollisia ja talonpoikia. He olivat läpileikkaus suomalaisesta silloisesta yhteiskunnasta. Joukossa oli myös luku- ja kirjoitustaidottomia miehiä. Kaikki se osoittaa tuolloista, Venäjän vallan sortaman suomalaisen yhteiskunnan tahtoa pyrkiä kaikin keinoin siihen, että pieni pohjoinen kansakuntamme voisi joskus tulevaisuudessa olla valtio, jossa suomalaiset voisivat itse päättää asioistaan ja rakentaa yhteiskuntaansa rauhassa. On vaikea moittia tai kritisoida tuota oikeutettua kansalaisten tavoitetta.

Toisena perusteena Finnentagin jatkuvuudelle on, että jääkärit muun suomalaisen yhteiskunnan ohella saavuttivat tavoitteensa – Suomen itsenäisyyden. Vuonna 1917 saavutettu itsenäisyytemme on kestänyt Venäjän naapurimaana yli sata vuotta. Saksasta oppinsa saaneiden jääkäreiden suurin ansio oli se, että heidän johdollaan rakennettiin vuodesta 1918 alkaen Suomeen sellaiset asevoimat, joilla torjuttiin vuosien 1939–44 aikana silloista Neuvosto-Venäjää vastaan käydyissä taisteluissa täysin ylivoimainen hyökkääjä ja säilytimme vapautemme. Saksan tuki tuolloisiin Suomessa käytyihin sotiin oli merkittävä.

Kolmas peruste on, että 109 vuotta sitten alkanut Saksan tuki jääkäreiden koulutukselle on ollut osaltaan rakentamassa luottamusta maidemme ja yksittäisten kansalaisten välillä, mikä on kestänyt historian vaikeatkin vaiheet. Tänä päivänä meillä on lämpimät suhteet nyt jo jopa kolmannessa ja neljännessä jääkäreiden jälkeisessä sukupolvessa. Paitsi, että tunnemme sotilaiden kesken aseveljeyttä, koemme kanssaihmisinä lämmintä yhteyttä, jolla on merkitystä myös 2020-luvulla.

Lähtökohdat jääkäreiden tavoitteille ovat edelleen olemassa tämän päivän kansalaisille. Venäjä on vuonna 2014 alkaneen hyökkäyssodan myötä Ukrainaan osoittanut sen, että sen tavoitteissa ja toimintatavoissa ei ole monikaan asia muuttunut viimeisen 100-vuoden aikana. Olemme

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

heränneet valitettavasti taas siihen, että Venäjä on edelleen valtio, joka sortaa kansalaisiaan, vaalii oman eliittinsä hyvinvointia eikä ymmärrä vastuutaan suurena ja pohjattomia luonnonrikkauksiaan omaavana maana Euroopassa ja globaalisti. Se on edelleen valmis ihmisuhreista välittämättä hyökkäämään naapurimaihinsa ja alistamaan kokonaisia kansakuntia omien valtapyrkimystensä edessä tappamalla naisia, lapsia ja vanhuksia, tuhoamaan yhteiskunnan elintärkeää infrastruktuuria, kuten sairaaloita, kouluja, asuintaloja, siltoja ja energialaitoksia- ja verkostoa.

Finnentag muistotilaisuudella on mielestäni yhteiseen historiaamme pohjautuva, aikaisempaakin keskeisempi ja ajassa elävä sanoma, minkä Ukrainan kriisi vahvistaa.

Pertti Laatikainen
prikaatikenraali evp
Jääkärisäätiön puheenjohtaja

Jägardagen 2024 Dragsvikissa

Kenraali Ehrnroohtin ohje nuorelle upseerille: Arvosta ja huolehdi johtamaasi joukkoa

Uudenmaan prikaatin Vaasan rannikkojääkäripataljoonan komentaja komentaja Atte Löytönen kutsui edustajat Helsinki-Uusimaa Osastosta jääkäripäivään Dragsvikin upseerikerholle 29.2.2024.

Ilta oli arvokas. Se alkoi komentaja Löytösen puheella henkilökunnan ja vieraiden läsnäollessa. Hän mainitsi tämän vuoden jääkäripäivän teemaksi nuorison ja nuoret sotilaat. Puheessaan Löytönen muistutti, että ensimmäinen maailman sodan aikana Suomesta lähti Saksaan 2000 sotilasta saamaan sotilaallista koulutusta, palaten Suomeen vapaussotaan. Hän korosti päivän 25.2. olleen tärkein Suomen historiassa ja pohjanneen itsenäisyyden ja Suomen puolustusvoimat. Jääkärihenki osoittaa meille edelleen, että itsenäisyyden eteen tulee tehdä töitä joka päivä, sukupolvi sukupolven jälkeen.

Tilaisuuden juhlapuheen piti jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin poika everstiluutnantti Hans Adolf Ehrnrooth. Hän halusi puhua nuorille upseereille, jotka ovat saaneet sotilasviran, ohjeista mitä hän oli aikoinaan saanut omalta isältään. Ehnrooth oli kysynyt isältään, kun oli tullut joukkueenjohtajaksi, miten saa parhaiten yhteyden alaisiinsa. Isänsä

Everstiluutnantti Hans Adolf Ehrnrooth kertoi juhlapuheessaan isänsä kenraali Ehrnroothilta saamastaan neuvosta.

oli vastannut tärkeimpänä asiana viestiä heti sanattomasti arvostamisesta, pitämisestä ja huolehtimisesta joukkoaan kohtaan. Johdettava joukko pystyy heti aistimaan tämän asian. Ei meillä siis suotta ole opetettu syväjohtamisen kulmakiviä uudella vuosituhannella.

TEKSTI: **Pekka Sillanpää**

Uudenmaan prikaatin entinen komentaja Anders Gardberg (oik.) sekä Vaasan rannikkojääkäripataljoonan komentaja Atte Löytönen marsalkka Mannerheimin valvovien silmien alla.

Jääkärit esillä sotamuseossa

Sotamuseon näyttelyssä on esillä kaksi jääkärin vihreää asetakkia. Saksassa suomalaisille jääkäreille jaettiin heidän ensimmäinen yhtenäinen asetakki, Feldbluse m/1915. Asetakille tyypillistä oli piilonapitus sekä rintataskujen puuttuminen.

Helmikuussa 1918 Suomeen palanneet jääkärit pukeutuivat edelleen jääkäriunivormuun. Ennen Suomeen palaamistaan jääkärit olivat vieneet asetakkejaan räätäleille, jotka muokkasivat takkia haluttuun suuntaan.

Sisällissodan taisteluiden aikana jääkärien asu erottui joukosta selkeästi: siihen kuuluivat siniharmaat housut ja asetakki. Teräskypärät alkoivat yleistyä vasta ensimmäisen maailmansodan loppupuolella, minkä vuoksi jääkärien asuun kuului kypärän sijasta nahkainen päähine.

Ragnar Nordström oli yksi jääkäri, joka kritisoi liian helposti erottuvaa univormua ja siksi he päätyvät helpoksi maalitauluksi taisteluissa. Hänen mielestään jääkärien univormu tulisi muuttaa vähemmän huomiota herättäväksi. Päällystö oli kuitenkin eri mieltä; heidän mielestään jääkärien tuli erottua joukosta, sillä he olivat johtavassa asemassa erikoiskoulutuksensa vuoksi.

Nordström haavoittui vakavasti Lempäälän taistelussa huhtikuussa 1918 saadessaan konetuliaseesta oikeaan käsivarteensa luotien lävistettyä myös oikean keuhkon. Nordström joutui sairaalaan, jossa hänelle annettiin kaksi vaihtoehtoa: joko käsivarsi pelastetaan useilla leikkauksissa ja hän olisi joutunut jäämään sisällissodan viimeisistä taisteluista sivuun, tai vaihtoehtoisesti käsivarsi amputoidaan ja hän olisi päässyt palaamaan taisteluihin muutamissa päivissä.

Nordström valitsi jälkimmäisen. Hän ei kuitenkaan päässyt osallistumaa enää taisteluihin, sillä hänelle nousi kova kuume. Hän kuitenkin selviytyi ja eli pitkän elämän.

Nordströmin taistelussa ruhjoutunut asetakki on nähtävillä Sotamuseon näyttelyssä Suomenlinnassa.

Kuninkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27:n univormu. Kuva Sotamuseo.

Jääkäriluutnantti Ragnar Nordströmin sotilastakki, jonka oikean hihan on silponut konekiväärisuihku.

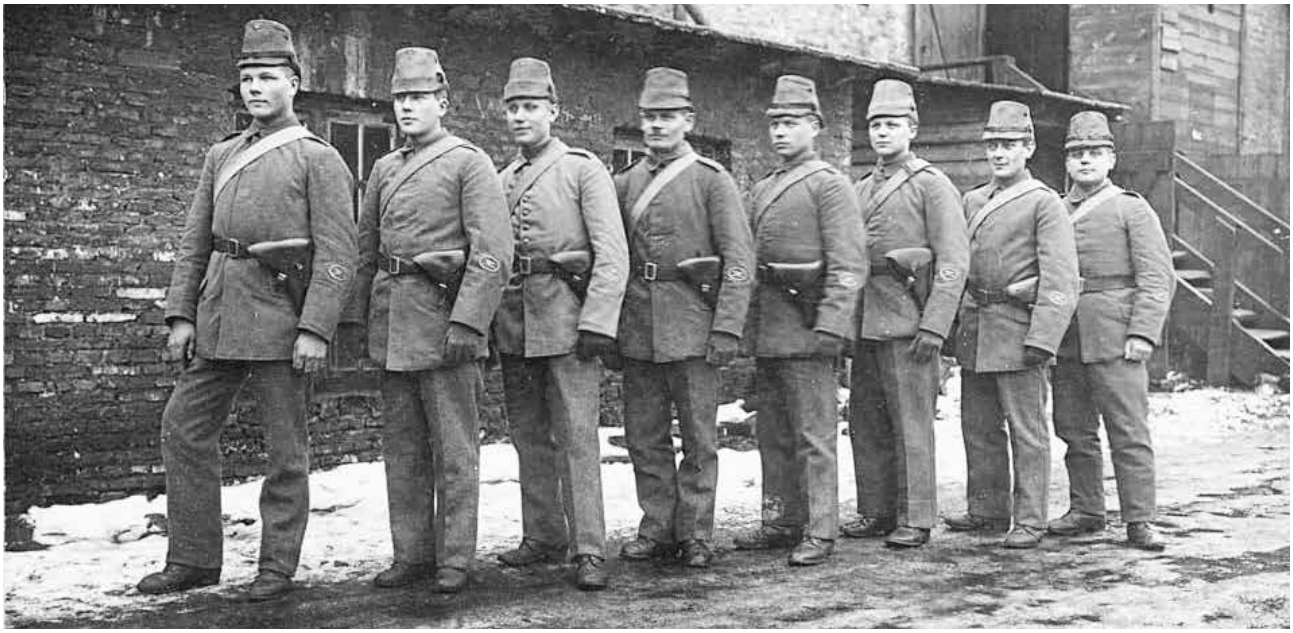

Jääkäreiden pukutarkastus Libaussa 1917. Kuva Sotamuseo.

Jääkärieverstiluutnantti, heimoaktivisti, laivanvarustaja, taustavaikuttaja

Ragnar Nordström ei antanut oikean käden puuttumisen haitata elämäänsä. Jääkärieverstiluutnantti oli myös heimoaktivisti, laivanvarustaja ja poliittinen taustavaikuttaja, harmaa eminenssi.

Vapaussodan jälkeen Nordström oli puolustusvoimissakomppanianpäällikkönä Laatokan jalkaväkirykmentissä 1918–1919 ja ylennettiin kapteeniksi 1919. Hän suunnitteli yhdessä jääkärimajuri Gunnar von Hertzenin kanssa vuoden 1919 Aunuksen retkeä ja osallistui siihen myös itse.

Vuonna 1924 Nordström perusti Loviisaan laivavarustamon Ab R. Nordström & Co Oy. Hänen konsernissaan työskenteli 1 700 työntekijää ja Nordströmillä oli yhteensä 60 alusta.

Nordström harjoitti 1930-luvulla Petsamossa kalastus- ja kalanjalostustoimintaa perustamiensa Petsamon kala Oy:n ja Petsamon öljy- ja kalajauhotehdas Oy:n nimissä. Liiketoimintansa tuotoilla hän rahoitti muun muassa Lapuan liikettä ja kuului tämän kansanliikkeen taustavaikuttajiin ja -johtajiin. Nordström kuitenkin vastusti laillisen hallituksen kaatamista ja Mäntsälän kapinaa.

Talvisodan aikana Ragnar Nordström hankki kenttäarmeijalle aseistusta. Ehdoksi aseiden luovutukselle puolustusvoimille hän pani, että aseistus on käytettävä Lapin rintaman vahvistamiseen. Hänen ostamillaan aseilla, erityisesti panssaritorjuntatykeillä, oli suuri merkitys vihollisen hyökkäyksen pysäyttämiseen pohjoisella rintamaosuudella.

Nordströmin asetakin oikea hiha on tyhjä.

Sen jälkeen hän Saksan itärintamalle 1941 lähetetyn suomalaisen SS-pataljoonan kustannuksiin, vaikka oli alun perin koko joukko-osaston luomista vastustanut. Suomen otettua jatkosodassa haltuunsa Itä-Karjalan Ragnar Nordström sijoitti varoja miehitetyn alueen karjalaislasten koulunkäyntiin. Nordström vastusti Mannerheimin päätöstä olla hyökkäämättä Leningradiin.

Nordström kirjoitti muistelmansa vuosina 1945–1948 ollessaan vapaaehtoisessa maanpaossa Tukholmassa. Muistelmat julkistettiin ja painettiin vasta viitisenkymmentä vuotta myöhemmin hänen poikansa toimittamana kirjana.

Sodan jälkeen hän oli merkittävä sijoittaja Suomen yrityselämässä. Kekkosen Suomessa hän kävi toisinajattelijasta, mutta huolehti toisaalta kulissien takana tasavallan presidentin sotasokeasta veljestä majuri Jussi Kekkosesta ottamalla tämän yritykseensä töihin. Kekkonen oli myös Nordströmin läheinen ystävä. Kekkonen muun muassa lähti vuoden 1961 noottikriisin selvittelyneuvotteluihin Novosibirskiin Nordströmin Loviisan talon kautta ja kysyi neuvoja ja mielipiteitä. 1950-luvulla hänen laivanvarustustoimintansa joutui suuriin vaikeuksiin ja lopulta vararikkoon. Nordström kuoli jouluyönä 1982.

Jääkärimuseo sai eduskunnalta 50 000 euron joululahjan

Suomen Jääkärimuseo sai 50 000 euron määrärahan eduskunnan joululahjarahoista.

Eduskunnan budjettikäsittelyssä joulun alla tapana lisä tulo- ja menoarvioon ylimääräinen määräraha, jonka suuruus oli 2023 50 miljoonaa euroa. Tätä määrärahaa kutsutaan joululahjaraksi. Hallituspuolueiden edustajilla on sen puitteissa mahdollisuus osoittaa rahaa johonkin heille tärkeään kohteeseen. Tällä kertaa Jääkärimuseo saa olla kiitollinen sille kansanedustajalle, joka esitti 50 000 euron määrärahaa Suomen Jääkärimuseolle Kortesjärvelle

– Olemme valtavan iloisia ja kiitollisia siitä, että museon merkitys on huomioitu valtakunnallisesti. Määrärahalla turvataan viime vuosien uudistus- ja kehittämistyön jatko, kiittelee museointendentti Hanna Rieck.

Upseeri – ratsastaja – linnoittaja

Jääkärikenraaliluutnantti Edvard Hanell (1894–1947)

Jääkäriksi

Edvard Hanell oli varakkaasta virkamiesperheestä. Perhe asui hänen syntyessään Torniossa, mutta muutti myöhemmin Helsinkiin. Siellä Edvard Hanell kävi ensin suomenkielistä ja sitten ruotsinkielistä koulua kirjoittaen ylioppilaaksi vuonna 1912. Hän aloitti opinnot Teknillisessä korkeakoulussa (nyk. Aalto-yliopisto) Helsingissä. Ensimmäisen maailman sodan sytyttyä 1914, joukko sen opiskelijoita suunnitteli miten voisi haitata Venäjän sotaponnisteluja viesti- ja liikenneyhteyksiä vaurioittamalla. Tässä joukossa olivat Edvard Hanell ja Unio Sarlin.

Edvard Hanell ennätti suorittaa diplomi-insinöörin tutkinnon ensimmäisen osan. ”pikku diplomin” ennen lähtöään jääkäriksi Saksaan. Hän ilmoittautui 8.3.1915 Pfadfinder-kurssille Lockstedtissa päivää myöhemmin kuin Unio Sarlin. Hanell siirrettiin pioneerikomppaniaan heti sitä perustettaessa elo- syyskuun vaihteessa 1915. Hän osallistui kaikkiin pioneerikomppanian taisteluihin Saksan itärintamalla Schmardenin taistelu mukaan lukien. Jo jääkäriaikana hän toimi opettajana erikoitehtäviin lähetettäville. Jääkärikaudella hän oppi hyvin saksankielen. Hänen korkein tehtävänimikkeensä Saksan armeijassa oli zugführer (joukkueenjohtaja). A. Sandberg kertoi Hanellin olleen ryhmän- ja joukkueenjohtajana mukavan ja opettaneen heille muutakin kuin vain pakolliset asiat.

Sotilasura Suomessa

Hanell palasi Suomeen jääkärien pääjoukon mukana 25.2.1918 kapteenina. Hän sai tehtäväkseen toimia vapaussodassa Suomen hallituksen joukoissa XII Jääkäripioneeripataljoonassa komppanianpäällikkönä, mutta juuri ennen rintamalle lähtöä hänet siirrettiin IV Jääkäripataljoonan komentajaksi. Pataljoona taisteli Kalevankankaalla ja Rajamäellä. Viimeiset taistelunsa se kävi Karjalan kannaksen eteläosassa Tarpilassa ja Raivolassa. Hän haavoittui lievästi Kalevankankaalla.

Jääkäripataljoona 27:n komentaja Bayer ja PionK:n päällikkö Just ja komppanian korkeinta suo-malaista päällystöä. Vasemmalta Bayer, Savonius, Just, Solin, Jaatinen ja Hanell 1916. Museomi-litaria.

Vapaussodan jälkeen majuriksi ylennetty Hanell palveli Helsingissä sotaväen esikunnassa koulutusosastolla toimisto- ja osastopäällikkönä, kunnes hänet siirrettiin 1. Divisioonan esikuntapäälliköksi vuonna 1920 ja vuonna 1925 Uudenmaan Rykmentin komentajaksi. Näiden tehtävien ohella Hanell opetti pioneerialaa useissa sotakouluissa. Komentajakautensa aikana hän suoritti sotakorkeakoulun Ranskassa vuosina 1926–1928. Yleisesikuntaupseerin arvon hän oli saanut jo vuonna 1918.

Hanell laati työnsä ohessa koulutusohjelman suojeluskuntien teknisen koulutuksen omaaville pioneerireserviläisille. Koulutuksesta vastasi Hel-

Jääkäripioneerit Hanell ja Sarlin Hanellin huvilalla Suvisaaristossa 1920-luvulla. Museomilitaria.

singin pioneerisuojeluskunta, mutta koulutettavia tuli eri puolilta maata aina Pohjois-Suomea myöten. Hanell toimi myös opettajana ja kouluttajana. Talvisotaan mennessä koulutuksen oli suorittanut 104 reserviläistä. Koska heillä oli eri sotilasarvoja, heidät ylennettiin samaan, uuteen sotilasarvoon: suojeluskunta-pioneeriteknikko. Heistä oli hyötyä sota-ajan linnoittamisen työnjohdossa, sillä reserviin oli koulutettu liian vähän pioneeripäällystöä.

Sotakorkeakoulun johtajaksi Hanell nimitettiin vuonna 1933. Hänen johtajakaudellaan lisättiin erityisesti taktiikan soveltamisen osuutta ja järjestettiin ensimmäinen ilmasotataidon kurssi. Hanell toimi samalla myös sotakoulujen tarkastajana. Näin hänellä oli mahdollisuus vaikuttaa päällystön koulutuksen kehittymiseen. Viran puolesta hän toimi monien opetusta ja ohjesääntöjä selvittelevissä komitoissa. Hanellin työpaikka oli koko tämän rauhanajan Helsingissä.

Hän teki opintomatkan Englantiin ja kaksi Ruotsiin. Hanell oli jo jääkäriaikana perehtynyt ns. hävitystöihin ja laati aiheesta käsikirjan: Hävitystyöt, Räjähdysaineiden käyttö pioneeritarkoituksiin. Siihen tarvittavat käytännön kokeet toteutti jääkärikapteeni V. H. Vainion komentama PionP. Myöhemmin hän laati yhdessä T. V. Viljasen kanssa ohjeen: Maastoutuminen ja naamioituminen. Hanell kirjoitti artikkeleita Sotilasaikakauslehteen ja oli myös lehden toimituskunnassa. Hän osallistui myös upseerienjärjestötoimintaan ja Upseeriliiton puheenjohtajana vuonna 1933.

Työn ulkopuolella

Hanellin isä oli rakennuttanut komean huvilan Espoon Suvisaaristoon. Hanellin kiinnostus rakentamiseen ilmeni siellä jo varhain, sillä hän muurasi 13-vuotiaana sen rantaan tiilisen pienoismajakan. Hanell solmi avioliiton vuonna 1918 Eva Renvaldin kanssa. He saivat kaksi tytärtä. Perhe vietti paljon aikaa tällä huvilalla, jossa myös Unio Sarlin vieraili.

Perhe asui Ranskassa sotakorkeakoulun ajan. Eva-puoliso istutti Ranskasta tuomiaan kevätkellojen (lumikellojen) sipuleita huvilalle ja niitä kasvaa saarella edelleen. Hän oli mukana sotilaskotityössä. Edvard Hanell puolestaan sai kaksi patenttia kehittämälleen betonilaiturille. Suvisaaristoon rakennettiin noin 30 laituria Hanellin patenttien mukaan. Hanellin huvila ja laitureita on edelleen jäljellä. Niitä pidetään nykyisin kulttuurihistoriallisesti arvokkaina.

Jääkäripataljoona 27 suomalaiselle päällystölle zugführereistä alkaen opetettiin myös ratsastusta. Tästä tuli Hanellille koko elämän kestävä harrastus sekä kilparatsastajana että alan järjestöissä. Hanell oli myös Helsingin Pörssiklubin pitkäaikainen jäsen. Hanell kävi ratsastamassa myös johtaessaan sota-aikana linnoitustöitä Myllykoskelta käsin. Kun vähän yli 10-vuotias Matti Tompuri huomasi

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Eversti Hanel ylittämässä estettä hevosella Snorre ratsastusjuhlassa Tuusulassa 1932. MV JOKA Sundström.

Jääkäriliiton juhlienn eturivissä vasemmalta kolme jääkäripioneeria, kenraalimajurit E. Hanell, J. Heiskanen ja U. Sarlin 1937. MV HK Pietiläinen.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

Hanellin olevan tulossa ratsain kotinsa lähellä, hän juoksi tielle avaamaan veräjän valmiiksi auki ratsastajalle. Hanell kiitti poikaa tekemällä kunniaa. Tompuri oli tästä ylpeä, sillä harvoin kenraali tekee kunniaa suojeluskunnan nuorelle sotilaspojalle.

Kaikissa valokuvissa Hanell on ystävällisen näköinen. Jääkäritoverit luonnehtivat häntä opettavaiseksi ja mukavaksi esimieheksi.

Viime sodissa

Kun valmiutta nostettiin (YH) sodan varalta syksyällä 1939 sotakorkeakoulun toiminta keskeytettiin. Ahvenanmaan puolustusta varten perustettiin ryhmä H, joka komentajaksi määrättiin Hanell, ja sen esikunta muodostettiin sotakorkeakoulun opettajista. Eva Hanell oli mukana sotilaskotityössä. Sodan alkuvaiheessa tilanne Joensuun itäpuolella muodostui kriittiseksi. Sinne lähetettiin lisävoimia ja muodostettiin uusi ryhmä. Sen esikunnaksi määrättiin Ryhmä H:n esikunta, mutta komentajaksi nimitettiin eversti P. Talvela Hanellin sijasta. Vähän myöhemmin Hanell määrättiin Sarlinin alaiseksi johtamaan linnoitustöitä. Talvela onnistui tehtävässään ja Tolvajärvellä saavutettiin talvisodan ensimmäinen voitto. Sillä oli suuri moraalinen merkitys ja Talvelasta tuli arvostettu sotasankari. Syy Hanellin syrjäyttämiseen ei ole tullut ilmi. Hanell oli palvellut ansiokkaasti ja ylennyt kenraalikuntaan. Molemmat olivat jääkäreitä. Talvela oli kuitenkin ollut jo kymmen vuotta siviilitöissä, mutta kuului Mannerheimin ystäviin.

Aivan sodan lopulla venäläisten hyökkäys eteni panssarivaunujen kantavaksi jäätyneen Viipurin lahden yli katkaisten tärkeän Helsingin ja Viipurin välisen valtatien Säkkijärvellä. Tilanteen hallitsemiseksi sinne muodostettiin Haminan Ryhmä, jolle alistettiin alueella olevat joukot ja lähetettiin viimeisiä reservejä. Hanell määrättiin sen komentajaksi. Sekava ja kriittinen tilanne saatiin vakiinnutettua. Hanellin rintamakomentajuus jäi lyhyeksi, sillä noin viikkoa myöhemmin sota päättyi 13.3.1940.

Pioneerit rakentamassa Miinalalanjoen rautatiesiltaa Hanellin seuratessa paalutustyötä 1942. Sa-Kuva.

Moskovan rauhansopimuksella raja siirtyi tuntuvasti länteen päin. Joukot vedettiin uuden rajan taakse uusiin asemiin, joissa aloitetiin välittömästi kenttälinnoittaminen. Päämajassa aloitettiin ylipäällikkö Mannerheimin johdolla määritellä puolustusasemia ja niiden linnoittamista. Pioneereista mukana tässä olivat Sarlin ja Hanell. Ylipäällikkö määräsi heti neuvottelun jälkeen Virolahden ja Luumäen välille rakennettavaksi kantalinnoittein vahvistetun puolustusaseman. Työmäärä todettiin niin suureksi, että pioneerikomentaja Sarlinin tehtävästä irrotettiin linnoittaminen ja Hanell nimitettiin sen johtoon. Linnoitustöiden käynnistämiseksi ja yhteistoiminnan varmistamiseksi Hanell ylennettiin kenraaliluutnantiksi ja nimitettiin myös yleisesikunnan päälliköksi (18.6.1940 saakka). Hanell sai tehtäväksi laatia yhteistoiminnassa Maa- ja Merivoimien komentajien kanssa kokonaissuunnitelman kustannusarvioineen rajan varustamisesta vakinaisilla linnoituslaitteilla Neuvostoliiton hyökkäystä vastaan. Suunnitelma valmistui toukokuun alkupuolella ja se hyväksyttiin 11.5.1940. Eduskunta teki rahoituspäätöksen ja sääti lain maa-alueiden hankkimiseksi. Suunnitelman mukaan linnoittamisen painopiste oli etelässä linjalla Virolahti-Luumäki-Lappeenranta. Järvialueella linnoitettiin kannakset ja isojen järvien saaria. Pohjoisessa linnoittaminen keskittyi teiden suuntiin. Tämä linnoitettu puolustusasema tunnetaan yleisesti Salpalinjan nimellä (Salpa-asema tai Suomen Salpa). Lisäksi linnoitettiin puolustusasema ns. Harparskogin linja Hankoniemen pohjoisosassa. Tarvittava työmäärä oli valtava ja sen organisoiminen ja johtaminen oli vaativa tehtävä.

Hanell korosti PionUK:n (Pioneerilinja/RUK) kurssin 48 kurssijulkaisussa vapaasti tulkiten linnoittamisen merkitystä sillä kuinka jokainen lapionpisto säästää verta, mutta taistelun ratkaisevat joukon yksimielisyys, sisu ja uhrimieli.

Pian jatkosodan syttymisen jälkeen Hanell määrättiin Päämajaan yleisesikunnan päällikön sijaiseksi. Sijaisuutta kesti puoli vuotta ja Hanell palasi linnoittamistöiden johtajaksi.

Saksan sodanjohdon edustajana Päämajassa toiminut kenraali W. Erfurth kirjoitti päiväkirjaansa vuonna 1941 Hanellin olleen nokkela, henkevä, huumorintajuinen, seurallinen ja yhteistyökykyinen.

Puolustusvoimien johto seuraa uudemmalla sotasaaliskalustolla tehtyjä panssariestekokeiluja Taavetissa 1943. Mannerheim toinen oikealta ja Hanell kolmas. SA-kuva.

Hanell joutui ottamaan kantaa sotavankien kohteluun sekä yleisesikunnan päällikkönä että linnoitustöiden johtajana kun valituksia tuli etenkin maataloihin sijoitettujen vankien liian lempeästä kohtelusta ja muualta puolestaan heidän epäoikeudenmukaisesta kohtelusta. Hanellin linja oli selkeä. Sotavankeja tuli kohdella tiukasti, mutta laillisesti.

Rintaman siirryttyä idemmäksi, työt Salpalinjalla pysähtyivät ja linnoitustyöt siirtyivät idemmäksi. Linnoittamista johdettiin koko sodan ajan Myllykoskelta Kymenlaaksosta. Linnoittamista tehtiin runsaasti Aunuksessa PSS-linjalla (Linnoitettu puolustusasema välillä Pisi-Saarimäki-Sammatus).

Sen sijaan kesän 1944 tuleva pääsotanäyttämö Karjalan kannas jäi melko vähäiselle linnoittamiselle sodanjohdon linjauksen takia. Kesällä 1944 linnoittaminen siirtyi takaisin Salpalinjalle. Tällöin puolustusaseman syvyyttä lisättiin ja siinä hyödynnettiin tuoretta sotakokemusta. Kun venäläisten hyökkäys pysäytettiin jo ennen Salpalinjaa, jäi se vielä valttikortiksi.

Sotien jälkeen

Sotatoimien lakattua venäläisten kanssa, ylipäällikkö Mannerheim määräsi linnoitustyöt lopetettavaksi 23.9.1944. Koska rauhansopimus ei mahdollistanut linnoitusorganisaation sisältymistä puolustusvoimien vahvuuteen, presidentti, ylipäällikkö Mannerheim esitti Hanellille toivomuksen linnoitusorganisaation säilyttämisestä. Hanell ehdotti linnoitusosastoa siirrettäväksi siviilihallinnon alaiseksi korjaamaan Lapin hävitettyä infraa. Vaikka asian takana oli presidentti, ylipäällikkö Mannerheimin, hanke kaatui professori, Tie- ja vesirakennushallituksen (TVH) pääjohtajan Arvo Lönnrothin vastukseen. Linnoitusosasto lakkautettiin 15.11.1944, jolloin sen kalustoa ja vain pieni osa henkilökunnasta liitettiin TVH:n organisaatioon ja muiden työ loppui. Sekä Lönnroth että Hanell olivat yhteistyössä kehittäneet Helsingin pioneerisuojeluskuntaa ja toimineet talvisodan aikana Päämajassa pioneerialan tehtävissä ja jatkosodassa yhdessä linnoitustöissä, joten tässä olivat ehkä riidelleet organisaatioiden edut, ei miehet.

Hanell erosi puolustusvoimien palveluksesta 2.12.1944 ja aloitti samana päivänä työt Schaumanin Jyväskylän vaneritehtaan teknisenä johtajana. Hän siirtyi pian sen johtajaksi, mutta menehtyi 52-vuoden iässä vuonna 1947. Hanellia ei aina lueta pioneerikenraalien joukkoon, koska hän ei palvellut pioneerivirassa. Koska hän oli jääkäripioneeri, opetti pitkään pioneeriaineita tärkeimmissä sotakouluissa ja johti Suomen suurinta linnoittamistyötä, tämän kirjoittaja sisällyttää hänet pioneerikenraalien kunniakkaaseen joukkoon.

Lopuksi

Edvard Hanell toimi pitkään upseerien opettajana ja oli arvostettu työssään nousten siinä korkeimpaan mahdolliseen asemaan. Sotakorkeakoulun johtajana hän onnistui hyvin ja vaikutti merkittävästi suomalaisen taktiikan kehittymiseen ja sen omaksumiseen. Talvisodan aikana hän pettyi jäätyään ilman komentajatehtävää. Välirauhan ja jatkosodan aikana hän vastasi maavoimien linnoittamisesta ollen välillä Päämajassa yleisesikunnan päällikkönä. Hanell onnistut linnoitustöiden johtajana kyeten organisoimaan ja johtamaan tämän Suomen suurimman työmaan. Merkittävimmän linnoittamiskohteen, Salpalinjan kantalinnoitteiden suojaarvo oli erinomainen ja säilyi sellaisena vuosikymmeniä, mutta taisteluarvo kärsi siihen annetun aseistuksen laadusta ja vähyydestä. Onnistuneen linnoittamistyön ansiosta Hanellin arvostus on viime vuosikymmeninä noussut. Hanell ei onnistunut linnoitusorganisaation säilyttämisessä syksyllä 1944. Tämä saattoi johtua emeritus professori Martti Turtolan arvion mukaan presidentiksi nousseen Mannerheimin heikentyneestä arvovallasta poliitikkojen ja johtavien siviilivirkamiesten keskuudessa.

TEKSTI: **Jarmo Loikkanen**

Venäjänsaarelaiset Aarne Sihvoa onnittelemassa

Tässä historiallinen kuva Parolen lukijoille. Kolme nimekästä jääkäriä tiettävästi viimeistä kertaa yhteiskuvassa. Venäjänsaarelaiset onnittelukäynnillä Aarne Sihvon luona hänen 70-vuotispäivänään 22. marraskuuta 1959.

Kuvassa jääkärikenraali Aarne Sihvo keskellä ja äärimmäisenä oikealla jääkärikenraaliluutnantti Woldemar Hägglund. Heidän välissään jääkärimajuri Aarne Salminen. Kuvassa vasemmalla eversti Otto Luoma ja everstiluutnantti Veikko Immonen. Edessä Aarne Sihvon tyttärien pojat, vasemmalla Aarne Krogerus ja oikealla Ylermi Lahti.

Valokuva on otettu Aarne Sihvon kotona Helsingissä. Kuvaajana syntymäpäivillä oli Esa Hilli, joka tunnettiin tuohon aikaan myös Eduskunnan ”hovikuvaajana”.

Muistan kun kuva otettiin. Pikkupoikakin aisti paikalla olleiden ihmisten suhtautumisen tilaisuuden historiallisuudesta, vaikka en itse tuolloin Suomen historiasta paljoakaan vielä tiennyt. Koin vain ylpeyttä, kun kuvaan haluttiin mukaan myös meidät pikkupojat. Kuvaa otettaessa äitini seisoi valokuvaajan vieressä ja kehotti minua seisomaan selkä suorana sekä ottamaan ryhdikkyydessä mallia isoisistä, joksi me lähisukulaiset Aarne Sihvoa kutsuimme.

Ohessa toinen kuva, jossa venäjänsaarelaisten luovuttama onnitteluadressi. Sen teksti kuuluu:

Jalkaväenkenraali
AARNE SIHVO
70
22.11.1959

Vuoksen rintama kesti.
Siitä tahdomme lausua Teille, Herra kenraali, kiitollisuutemme samalla kun toivotamme parhainta onnea 70-vuotispäivänänne

Venäjänsaarelaisten puolesta

W. Hägglund, Aarne Salminen, Otto Luoma, Erkki Paavolainen, Veikko Immonen, Martti Riisalo, Julius Gefwert, Kr.Österberg

Jalkaväenkenraali
AARNE SIHVO
70
22.11.1959.
Vuoksen rintama kesti.
Siitä tahdomme lausua Teille, Herra Kenraali, kiitollisuutemme samalla kun toivotamme parhainta onnea 70-vuotispäivänänne.
Venäjänsaarelaisten puolesta

Lauri ja Kirsti Ikonen onnittelevat Aarne Sihvoa.

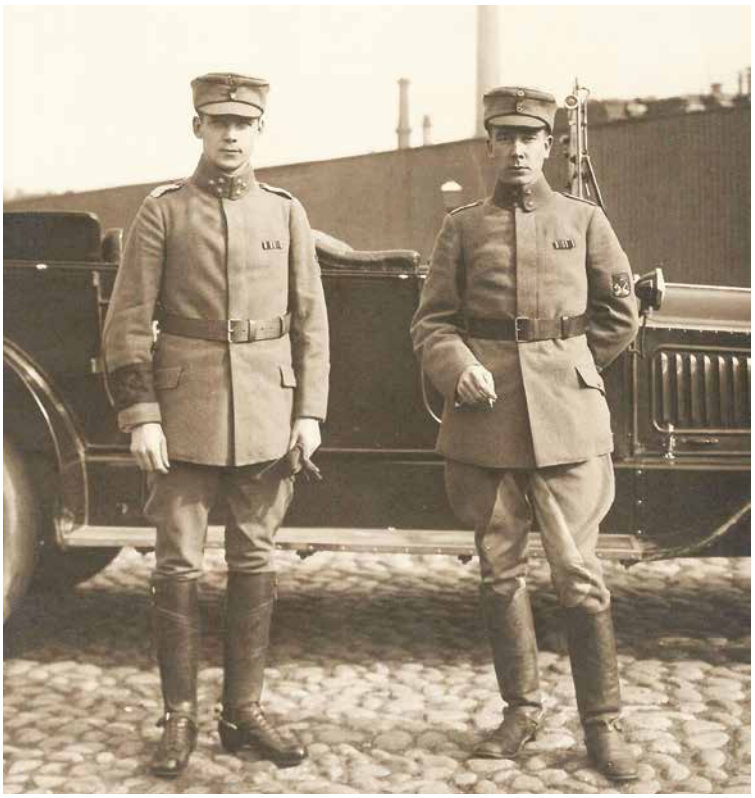

Aarne Sihvo ja Woldemar Hägglund paraatipäivänä Helsingissä 16.5.1918.

Keitä olivat venäjänsaarelaiset?

Varmaan on hyvä lehtemme nuoremmille lukijoille palauttaa mieliin, keitä nämä kuvan onnittelijat oikein olivat ja keitä he edustivat.

Karjalassahan liikehdintä vapauden puolesta alkoi jo ennen kuin varsinainen vapaussota lähti liikkeelle Pohjanmaalla. Kun eri puolilta Karjalaa ja osasta Savoa liikkeelle lähteneet suojeluskuntalaiset saapuivat Viipuriin 22. tammikuuta 1918 heidän tarkoituksenaan oli ottaa haltuun Viipuri, mutta punaiset yhdessä venäläisen varusväen kanssa osoittautuivat ylivoimaisen haasteellisiksi

Nimi ”venäjänsaarelaiset” tulee siitä, että Viipuriin kokoontuneet suojeluskuntalaiset katsoivat parhaaksi vetäytyä yötä myöten jäätä pitkin Viipurin kaupungista Venäjänsaari-nimiselle saarelle johtajanaan jääkäri Woldemar Hägglund. Venäjänsaaressa tämä noin 500-600 hengen osasto majoittui kauppaneuvos Evert Viktor Sellgrenin huvilaan ja sen maille. Venäjänsaaresta he myöhemmin murtautuivat varsinaiselle Karjalan rintamalle Kämärän aseman kohdalla käyden tällöin vapaussotamme ensimmäisen kenttätaistelun. Monivaiheisten tapahtumien kautta suojeluskuntalaiset pääsivät tavoitteeseensa eli Antreaan, jonne varsinainen Karjalan rintama oli muotoutumassa. Tapahtumien kulusta voi lukea tarkemmin esimerkiksi Aarno Karimon kirjasta Karjalan nousu 1918 (WSOY, Porvoo 1937. - Kirjassa liitteenä venäjänsaarelaisten luettelo.).

Venäjänsaaren ja sen kartanomaisen huvilan omistaja kauppaneuvos E.V.Sellgren (1864-1936) oli paitsi menestynyt liikemies myös yhteiskunnallinen vaikuttaja ja isänmaallinen mies. Hän tuskin vastusti suojeluskuntalaisten majoittumista tiluksilleen, vaikka häneltä ei oltu etukäteen voitukaan kysyä lupaa majoittua kartanoon. Kyse oli hätämajoittumisesta, ainakin mitä tulee retkellä mukana olleiden kertomuksiin. Lopullinen ratkaisu rantautua juuri Venäjänsaareen tehtiin näet vasta marssittaessa jo meren jäällä. Huvila oli kylmillään ja puhelin oli talvella poissa käytöstä. Alueella oli puutarhurin asunto, jonka yllätetty isäntä täysin tietämättömänä koetti parhaansa mukaan avustaa asiassa.

Venäjänsaarelaiset pitivät keskinäistä yhteyttä kautta vuosikymmenten ko-

Jatkuu seuraavalle sivulle.

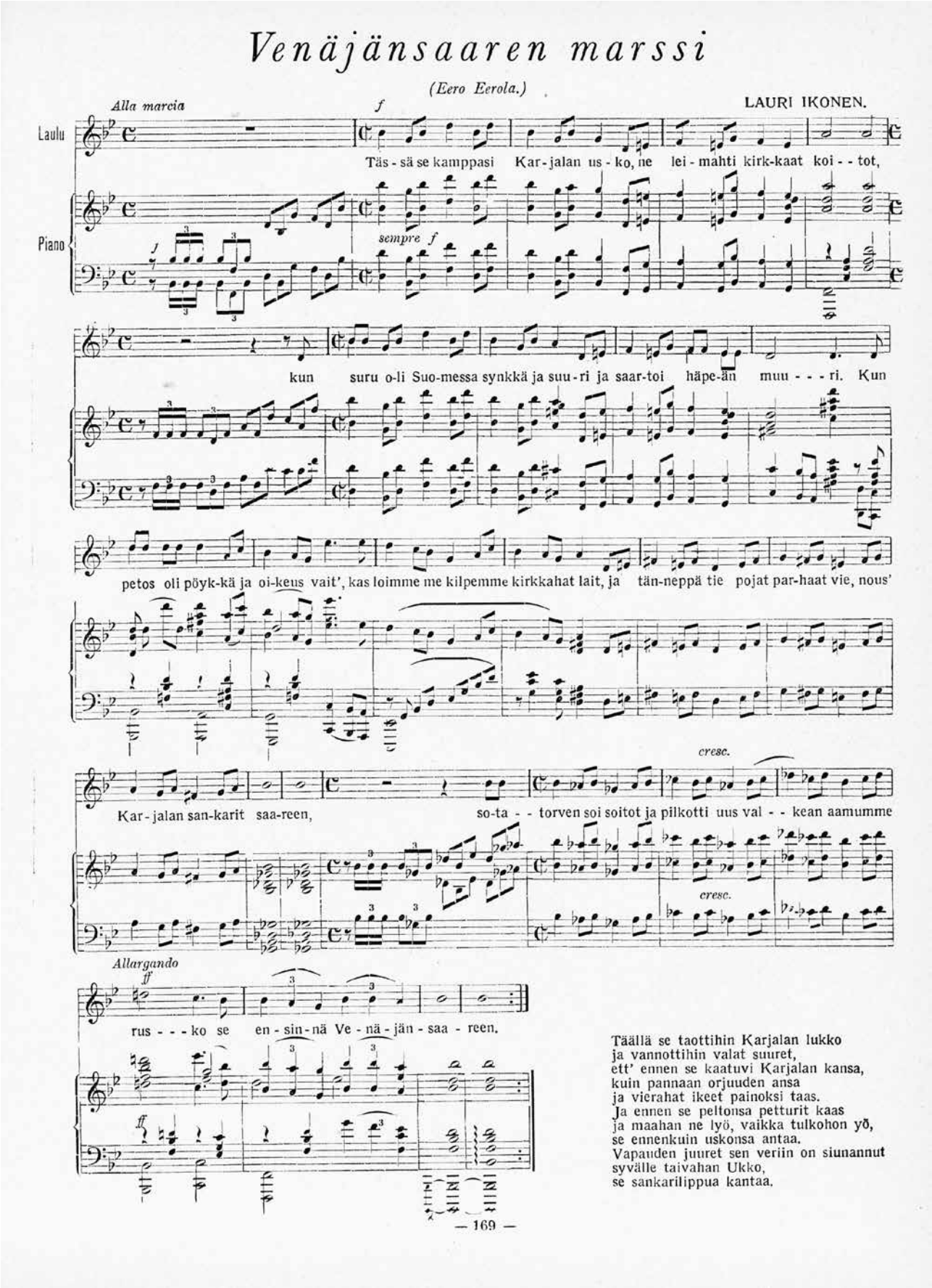

Venäjänsaaren marssi. (Lähde: Hakkapeliitta-lehti nro 5/28.1.1928.)

Jatkuu sivulta 21.

koontumalla viiden vuoden välein venäjänsaarelaisten vuosipäivänä tammikuun 22 päivänä. Tapaamiset olivat näyttäviä, olihan osanottajiakin alkuvaiheessa satamäärin. Yhteistoiminta hiipui ajan myötä luonnollisen poistuman kautta.

Juhannuspäivänä 1923 Venäjänsaaren muistomerkki paljastettiin Venäjänsaaressa juhlavin menoin. Tiettävästi muistomerkki on edelleen alkuperäisellä paikallaan, vaikka eräiden tietojen mukaan Venäjänsaari huviloineen on ollut nykyisin Venäjän presidentti Putinin yksi vapaa-ajan viettopaikka.

Venäjänsaaren marssi ja sen säveltäjä

Aarne Sihvon 70-vuotispäivillä onnittelijana oli myös säveltäjä Lauri Ikonen (1888–1966) Kirsti-vaimonsa kanssa (oheinen kuva). Lauri Ikonen sävelsi Venäjänsaaren marssin, jonka sanat on kirjoittanut Eero Eerola (1884–1939). Ohessa kuva Hakkapeliitta-lehdessä no 5/28.1.1928 julkaistusta Venäjänsaaren marssin nuoteista ja sanoista.

Aarne Sihvon ensimmäinen puoliso oli Elli Inkeri o.s. Ikonen (1897–1946). Hän oli säveltäjä Lauri Ikosen sisar ja heidän isänsä puolestaan oli Karjalan Kansalaisliiton puheenjohtaja ja Viipurin teollisuuskoulun rehtori, arkkitehti Leander Ikonen (1860–1918). Hänet ammuttiin 27.4.1918 Viipurin lääninvankilan joukkomurhassa yhdessä 29 muun aseettoman vangin kanssa.

Leander Ikosen aviopuoliso ja Lauri ja Elli Ikosen äiti oli musiikinopettaja ja laulaja Jenny Matilda Ikonen, o.s. Wiklund (1870–1947). Kauppaneuvos E.V.Sellgrenin aviopuoliso oli Jenny Ikosen sisar Elin Irene Sellgren, o.s.Wiklund (1875-1935).

Kerrottakoon vielä, että säveltäjä Lauri Ikosen tyttärenpoikia ovat kapellimestari ja säveltäjä John Storgårds ja Uudenmaan Prikaatin komentajanakin toiminut eversti Gustav Storgårds.

Teksti: **Aarne Krogerus**

Tamperelaiset Pirkkalan jääkärimuistomerkillä

JP27:n perinneyhdistys teki perinteisen kunniakäynnin Pirkkalassa sijaitsevalle jääkärimuistomerkille.

Kirkkoherra Timo Waris sanoi patsaalla pitämättä puheessaan: tänään me seisomme täällä kunnioittaen niitä, jotka ovat uhranneet henkensä vapauden ja oikeuden puolesta. Meidän tulee oppia menneisyydestä, jotta em-me toistaisi sen virheitä, ja pyrkiä rakentamaan parempaa tulevaisuutta kaikille maailman kansoille.

Rukoilkaamme siis yhdessä rauhan puolesta, osoit-taen rakkautta ja solidaarisuutta kaikkia niitä kohtaan, jotka kärsivät ja kaipaavat lohtua tänä vaikeana aika-na. Meidän tehtävämme ei ole vain muistella mennei-tä, vaan myös vaikuttaa tulevaisuuteen rakkauden ja toivon sanomalla. Jääkärit olivat ja samoin meidän tulee olla valona pimeyden keskellä, tuoden toivoa ja rohkeutta kaikille niille, jotka sitä tarvitsevat.

Seppelettä laskemassa vasemmelta Timo Mäkinen, Sami Rantanen ja Timo Waris.

Kunnianosoitukset jääkäripaadella

Seppelettä laskemassa Maisa Crockford (jääkärin tytär), Sami Sihvo (jääkärin poika) ja Pekka Sillanpää (Helsinki-Uusimaa osaston puheenjohtaja) Kuva Jukka Knuuti.

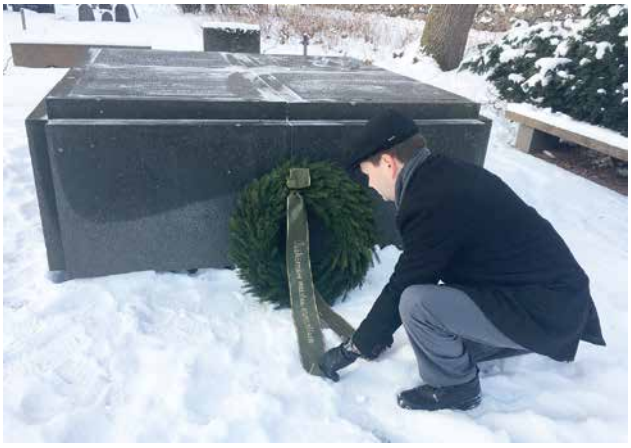

Maisa Crockford oli valinnut seppeleeseen jääkärinvihreät nauhat tavanomaisten sinivalkoisten sijaan. Hyvä valinta, tuumii Pekka Sillanpää nauhoja oikoessaan. Kuva Jukka Knuuti.

Pakkaslumi toi hienosti esille paaden jääkäriristin. Kuva Jukka Knuuti.

25. helmikuuta kunnianosoitus vietiin läpi pienimuotoisesti, kun osa joukosta oli Hohenlockstedtissa Finnentagin vietossa. Seppelettä laskemassa Maisa Crockford, jääkäriyliluutnantin tytär. Asko Kilpinen, J P27:n perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja. Risto Hiekka, jääkärieverstin tyttärenpoika. Kuva Jukka Knuuti.

Seppele sinivalkoisin nauhoin laskettiin nyt jääkäripaaden päälle. Jukka Knuuti.

Jääkärisäätiön hallitus jakoi apurahoja ja otti kaksi uutta jäsentä

Jääkärisäätiön hallitus kokoontui 7.12.2023 syyskokoukseensa Ostrobotnian kassahuoneessa. Kokouksessa päätettiin saapuneiden anomusten perusteella avustuksista jääkäriperinteen vaalimiseksi seuraavasti:

1. MPK Juhlakirja – vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen historiikki – avustus 2.000 euroa. Kirjassa on Jukka Pennasen kirjoitus Jääkäreiden koulutuksesta.
2. FT, dosentti Jussi Niinistön apurahahakemus kirjaan ”Kuisman retkikunta. Suomen vapaaehtoisten armeija Vienassa 1918” apuraha 2.000 euroa. Kuisman retkikunnan päällystö oli liki kokonaan jääkäreitä. Kirja on samalla myös jääkärikapteeni Toivo Kuisman elämäkerta.
3. Kokkolan Talviharmonikkafestivaali JÄÄKÄRIEN JÄLJILLÄ. Draamallinen teatteri- ja musiikkiilta avustus 1.500 euroa. Ensi-ilta esitetään Kokkolassa keväällä 2024.
4. Christian Jokinen hakemus kirjaan ”Keisarin asein Isänmaan, Allahin ja Punatähden puolesta. Keisarillisen Saksan tuki 1914–1918 jääkärien kaukaisille aseveljille”. Apuraha 1.000 euroa

Lisäksi tuetaan Suomen Marsalkka Mannerheimin metsästysmajan toimintaa vuonna 2024 1.000 euroalla. Jääkärisäätiö asettaa kaksi hallituksen jäsentä kolmen muun upseerijärjestön, Kadettikunnan, Suomen Reserviupseeriliiton ja Upseeriliiton ohella Metsästysmajan hallitukseen.

Jääkärisäätiön hallituksen kokous 7.12.2023. Eturivi vasemmalta: Antti Kuljukka, Marjatta Berg, Pertti Laatikainen, Ohto Manninen ja Timo Kivinen. Takarivi vasemmalta Kari Jordan, Jukka Pennanen, Jari Annala, Kari Heiskanen ja Peter Fagernäs. (Kuvasta puuttuu hallituksen jäsen Pasi Kesseli).

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n toimintatuki vuodelle 2024 38.000 euroa

Jääkärisäätiön työvaliokunta oli aikaisemmin päättänyt tukea 500 euron avustuksella musiikkinäytelmään Hyrynsalmella jääkäriaktiivista ja itsenäisyysmiehestä Hallan Ukosta Juho Alfred Heikkisestä.

Jääkärisäätiön hallituksessa vaihtui kaksi jäsentä. Jari Annalan ja Antti Kuljukan tilalle valittiin Juhani Elomaa ja Tomas Häyry.

Kokouksen päätteeksi huomioitiin Ohto Mannista pienoisjääkärilipulla. Manninen päätti 27 vuotta kestäneen Jääkärisäätiön hallitustaipaleensa vuoden 2022 lopussa.

TEKSTI: **Pertti Laatikainen**
KUVA: **Jukka Eklin**

Suomi säilyi näiden aseiden ansiosta

Puolustusvoimien käytössä on ollut vuosien saatossa aseita joka lähtöön. Tässä kolme tunnettua asetta, jotka muistetaan edelleen populäärikulttuurissa.

Suomi-konepistooli oli legendaarinen ase. Suurelle yleisölle sen teki tunnetuksi Tuntemattoman sotilaan Antti Rokka, joka kutsui itseään Tikkakosken mannekiiniksi. Nimitys tuli konepistooleja valmistavasta Tikkakosken tehtaasta.

Lahti-panssaritorjuntakivääriä olisi kipeästi kaivattu talvisodassa, jolloin niitä oli käytössä vain kaksi kappaletta. Aseen valmistusta viivytti Yleisesikunnassa käyty koulukuntariita siitä, torjutaanko panssareita pst-kiväärillä vai raskaalla konekiväärillä.

Asekehitys on jatkanut matkaansa vuosikymmenten aikana ja se on näkynyt myös Puolustusvoimissa. Sotamuseon varastoaliupseeri, kersantti Aki Piesala tarjosi katsauksen kolmeen Puolustusvoimien käytöstä poistettuun aseeseen.

Mahdollisesti jopa nykyisin käytössä olevaa RK-mallin rynnäkkökivääriä legendaarisempi Suomi-konepistooli oli suurimman osan sodan ajan aseista suunnitelleen Aimo Lahden käsialaa. Piesalan mukaan ase oli ahkerassa käytössä talvi- sekä jatkosodassa, mihin moni sen varmasti yhdistää.

Konepistooli ei Piesalan mukaan kerännyt suurta suosiota 1920-luvulla, vaikka ase oli jo silloin puolustuslaitoksen käytössä. Vasta Lahden tehtyä sopimuksen Tikkakoski Oy:n kanssa, aseen uusi 31-malli päätyi laajempaan käyttöön.

Menestynyt 31-mallin ase oli 900 laukauksen minuuttinopeudellaan poikkeuksellisen nopea verrattuna muihin aikakauden aseisiin. Korkean tulinopeuden pariksi konepistoolin kanssa suosituimmaksi lippaaksi nousi 70 patruunaa vetävä rumpulipas. Piesalan mukaan suuri lipas tuli käyttöön vasta myöhemmin ja aseen kanssa käytettiin myös muun kokoisia ja muotoisia lippaita.

Konepistooleista rynnäkkökiväärreihin

Rynnäkkökiväärin käyttöönottoon asti suomalaisen taistelijan henkilökohtainen perusase oli sotilaskivääri. Piesalan mukaan konepistooli otettiin käyttöön jalkaväessä ryhmän tehokkaimman aseen rooliin.

– Sodan aikana todettiin konepistoolin tehokkuus ja niiden määrää lisättiin jalkaväkiryhmissä. Kun tultiin 1950-luvulle, jalkaväkiryhmissä oli monesti jopa enemmän konepistooleita kuin kivääreitä, Piesala lisää.

Konepistooli oli jalkaväen kannalta tärkein henkilökohtainen ase monella tapaa varsinkin sotien jälkeen, Piesala toteaa. Konepistoolin asemaa sotien aikana ja jälkeen ei voida kuitenkaan verrata suoraan nykyiseen RK-mallin tilanteeseen, sillä taistelijan perusaseen virkaa toimitti edelleen jalkaväen kivääri.

– Toisaalta tämä konepistooli oli näistä henkilökohtaisista aseista jalkaväen taisteluissa tärkein. Varsinkin sotien jälkeen sen asema tuli merkittäväksi, Piesala arvioi.

Venäläinen M/27 Degtjarev pikakivääri sai lempinimen Emma. Asetta saatiin talvisodan aikana sotasaaliiksi. Emma-nimen ase sai sen aikuisen Emma-iskelmän mukaan. Sen pyöreä rumpulipas oli kuin gramofonilevy ja lisäksi Emma soi aina toisin kuin häiriöherkkä kotimainen Lahti-Saloranta-pikakivääri.

Mannerheim itse hankki 10 omistuslaatalla varustettua Suomi-konepistoolia lahjoitettavaksi Jääkäripataljoona 1:n Talvisodan mottitaisteluissa kunnostautuneille sotilaille.

9,00 KONEPISTOOLI 31 (SUOMI)

Toimintaperiaate Lukkorekyyli
Kaliiperi 9,00 x 19
Aseen pituus 870 mm (suujarrulla 925 mm) / piippu 314 mm
Aseen paino 4,7 kg
Lippaan koko Tankolippaissa 25, 36 tai 50 patruunaa, rumpulippaissa 40 tai 70 patruunaa
Tulinopeus 900 laukausta minuutissa

7,62 PIKAKIVÄÄRI DEGTJAREV ("EMMA")

Toimintaperiaate Kaasurekyyli
Kaliiperi 7,62 x 53R
Aseen pituus 1270 mm / piippu 605 mm
Aseen paino 9,1 kg
Lippaan koko 47 patruunaa
Tulinopeus 500–600 laukausta minuutissa

20 PANSSARINTORJUNTA-KIVÄÄRI 39 (L-39 "NORSU-PYSSY")

Toimintaperiaate Kaasurekyyli
Kaliiperi 20 x138B
Aseen pituus 2240 mm / piippu 1300 mm
Aseen paino 51,4 kg
Lippaan koko 10 patruunaa
Tulinopeus Kertatuli

Nykyään erilaiset konepistoolit ovat jääneet Suomessa enemmän erikoiskäyttöön ja rynnäkkökiväärit ovat täyttäneet niiden jättämän aukon. Piesalan mukaan rynnäkkökiväärien testaaminen alkoi Neuvostoliitosta kuultujen kokemusten perusteella.

– Rynnäkkökivääri teki lähtökohtaisesti saman mitä konepistooli, mutta paremmin, Piesala sanoo.

Varusmieskoulutuksessa rynnäkkökivääriä alettiin hyödyntää 1970-luvulla ja 1990-luvulle tultaessa koko sodan ajan reservi kyettiin varustamaan niillä.

Tykki vai kivääri?

Panssaritorjuntakiväärien juuret löytyvät ensimmäisen maailmansodan ajasta, milloin panssarivaunut otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön. Piesalan mukaan Suomessa vastaavan kiväärin suunnittelu alkoi 1930-luvulla.

– Siinä kesti aika pitkään, kun pohdittiin kaliiperia, että tuleeko käyttöön raskas 20mm vai kevyempi 13mm patruuna, Piesala kertoo.

Aseen kaliiperiksi valittiin 20 mm, mutta se nimettiin käyttötarkoituksen vuoksi silti kivääriksi. Piesalan mukaan raskaamman aseistuksen puolella tykistön raja menee yleensä 20 millissä, joten Lahti L-39 on siinä mielessä poikkeustapaus.

Kiväärin kohdalla mietittiin pitkään myös sitä, halutaanko siitä rakentaa puoliautomaattinen vai täysautomaattinen konekivääri. Piesalan mukaan aseiden tuotanto viivästyi tämän takia ja aseet saapuivat varsinaiseen käyttöön vasta jatkosodassa.

Talvisodan aikaan Suomi ehti kokeilla muutamaa kappaletta aseesta ja tuloksiin oltiin tyytyväisiä. Jatkosodan aikana puna-armeijan panssarit alkoivat olla sen verran paksuja, että kivääri ei enää tehonnut niihin, Piesala valottaa.

Ase siirtyi panssaritorjunnasta tukiaseeksi, sillä suuren kaliiperin vuoksi kiväärissä pystyttiin käyttämään räjähtäviä sirpaleammuksia. Piesalan mukaan asetta käytettiin muun muassa kaukana sijaitsevien vihollisten pesäkkeiden tuhoamiseen.

– Jatkosodan loppupuolella huomattiin, että asetta voidaan käyttää vihollisten lentokoneiden tuhoamiseen, Piesala lisää.

Neuvostoliittolainen "Emma"

DP-27-pikakivääri on mielenkiintoinen tapaus maailmanlaajuisesti, sillä ase saapui Suomen käyttöön sotasaaliina talvi- sekä jatkosodassa. DP onnistui syrjäyttämään osittain suomalaisen Lahti Saloranta -pikakivääri n määrän lisäksi sen takia, että sitä pidettiin yleisesti parempana aseena.

Neuvostoliittolainen pikakivääri oli toimintavarmempi kaasurekyyliase verrattuna toimintaperiaatteeltaan piippurekyyliseen Lahti Salorantaan. DP päihitti suomalaisen vastineensa myös patruunojen määrällä yli kaksinkertaisella 47 patruunan lippaalla.

– Tulivoimaa pidettiin siinä mielessä suurempana. Pystyttiin ampumaan enemmän patruunoita vähemmillä latauskerroilla, Piesala avaa.

Suomessa pikakivääri tunnetaan laajasti lempinimellä "Emma". Nimi perustuu 47 patruunan pyöreään lippaaseen, joka ammuttaessa pyöriessään muistutti gramofonin levyä. Emma oli sotien aikaan suosittu iskelmäkappale, mistä nimi syntyi.

TEKSTI: **Joona Komonen**, Ruotuväki

Oi muistatko Emman

Onkos teidän presidenttinne tappanut ryssiä. Meidän on. Näin kysyi Washingtonin kansallisella pressiklubilla suomalainen toimittaja Matti Kohva. Elettiin 1980-lukua ja Washingtonissa vierailulla ollut presidentti Mauno Koivisto oli puhunut paikalliselle lehdistölle. Matti Kohva pamautti kysymyksensä, presidentin poistuttua kun joku jenkki alkoi puhua suomettumisesta.

Koiviston "ryssien ampuminen" tuli esille, kun presidentti tunnisti 1991 löytyneen asekätkön Degtrajev-pikakiväärin hänen jatkosodan aikaiseksi nimikkoaseekseen. Hän oli sodan aikana pannut käyttämänsä pikakiväärin tukin sisällä olevaan puhdistusvälineille tarkoitettuun tilaan sinivalkoisen nenäliinan, jonka hän tunnisti 57 vuoden jälkeen.

Presidentin pikakivääri sai kansainvälistäkin mainetta. Kun Koivisto oli Tukholmassa 2001 esittelemässä muistelmiensa käännöstä, oli hänellä havaintoesineenä pikakivääri. Hän oli ottanut aseen mukaansa, koska presidentin mukaan pikakivääri-sanan kääntämisessä ruotsiksi oli ongelmia.

Koivisto sanoi halunneensa ostaa pikakiväärin itselleen, mutta asevarikko ei suostunut myyntiin. Sitä vastoin se lahjoitti aseen presidentille. Tukholman matkan tehnyt pikakivääri ei kuitenkaan ollut Koiviston jatkosodassa käyttämä nimikkoase, joka on Sotamuseossa.

Helsingin Sanomien tuolloisessa jutussa Koivisto kertoi, ettei edes deaktivoidun aseen tuominen Ruotsiin ollut aivan yksinkertaista. Mutta älkää minulta kysykö, kuinka se onnistui, oli Koivisto sanonut. Olin tuohon aikaan vaihtovirkamiehenä Ruotsin Försvarsdepartementissa. En saanut kutsua kirjainfoon, mutta kuulin tapahtuneesta. Kysyin silloiselta Tukholman suurlähettiläältämme Heikki Talvitieltä, miten pikakiväärin maahantuonti onnistui. Talvitie naureskeli ja sanoi, että kun presidenttien lentokoneita ei tarkasteta. Presidentti Tarja Halonen oli vieraillut Tukholmassa muutamaa päivää aikaisemmin ja ase oli matkustanut Halosen tuoneella ilmavoimien koneella.

Puolustusvoimien lehdessä Ruotuväessä oli syksyllä juttu "Näiden aseiden ansiosta Suomi säilyi". Itsestään selvän Suomi-konepistoolin lisäksi jutussa esiteltiin Degtrajev-pikakivääri.

Miten ihmeessä Suomen kimppuun käyneen neuvostoarmeijan ase pelasti Suomen.

Suomalaisilla oli talvisotaan lähdettäessä oma Lahti-Saloranta-pikakivääri. Se oli kuitenkin herkkä häiriöille. Neuvostojoukoilta vallattujen aseiden joukossa oli merkillisen näköinen ase: pikakivääri, jonka päällä oli pyöreä lipas. Ase ei välittänyt lumesta eikä hiekasta, vaan lauloi aina. Kun lipas oli kuin gramofonilevy, sai ase lempinimekseen Emman silloisen suosikki-iskelmän mukaan.

Emmasta tuli sen jälkeen suomalaisten asemiesten suosikki puoleksi vuosisadaksi. Sodan aikana pikakiväriampujat hylkäsivät Lahti-Salorantansa, kun löysivät ampumakuntoisen Degtrajevin. Se oli yksikertaista, kun aseet käyttivät samaa 7.62 mm:n patruunaa.

Jatkosodan päättyessä puolustusvoimilla oli kirjoissaan runsas 7000 Emmaa. Ne pysyivät puolustusvoimien käytössä aina 1990-luvulle saakka. Ase tuli näin tutuksi sadoille tuhansille suomalaisille varusmiehille.

Minulla ja Emmalla oli henkilökohtainen suhde RUK.ssa 1964-65, kun ryhmäaseena ollut pikakivääri siirtyi muutaman kerran minun vastuulleni. Emmoilla ammuttiin vain paukkupatruunoita. Eräänä talvisena päivänä edettiin Kattilaisten tien suunnassa lumessa kahlaten. Tuli komento avata tuli. Maastouduin, viritin aseen ja aloin ampua. Olin päättänyt, että ammun koko 60 patruunan lippaan kerralla, koska tulenavauksia oli harvoin. Olisin selittänyt pitkän sarjan sillä, että kulunut ase jatkoi tulta, vaikka päästin liipasimen.

Kuluneet aseet nimittäin tekivät joskus niin. Kerrottiin RUK:n oppilaasta, joka pyöräili Emma selässään. Kaverin pyörä osui kuoppaan ja tärähdyksen voimasta varmistetun, mutta kuluneen aseen lukko lähti liikkeelle ja aloitti sarjan. Oppilasparka ei voinut muuta kuin ajaa edelleen laulava Emma selässään. Näin kerrottiin.

Mutta minun kokemukseni suhteesta Emmaan. Olin maastoutunut ja aloitin ampumisen. Viritin aseen ja vedin liipasimesta. Kuului vain klik. Luotettavuudestaan tunnettu Emma petti minut ratkaisevalla hetkellä. En ehtinyt tehdä aseelle mitään, kun heti huudettiin tuli seis. Niinpä jouduin karvain mielin päivän päätteeksi luovuttamaan kaikki 60 paukkupatruunaa takaisin asevarastoon.

Tiedä, johtuiko pioneeriaselajista, että saimme ampua hyvin vähän. Varusmiehenä sain ampua yhteensä runsaat 170 laukausta. Ja siinä luvussa ovat mukana myös paukkupatruunat,

Kului 30 vuotta ja vielä kerran Emma tuli minua vastaan. Hoitelin Puolustusministeriössä neuvottelevana virkamiehenä yhteistoimintaamme itsenäisyytensä takaisin saaneen Viron puolustusvoimien uudelleen rakentamiseksi. Suomenlahden eteläpuolella tarvittiin aseita. En tiedä, miten Tallinnaan oli kulkeutunut luettelo varikoissamme olevista vanhoista aseista. Käsiini tuli paperi, jossa virolaiset ilmoittivat valmiutensa ottaa vastaan muutaman tuhatta Ukko-Pekkaa sekä kaikki Suomi-konepistoolit. Niinikään olisivat kelvanneet Maximit ja Degtrajevit.

Lahti-Salorantoja ei listalla ollut. Niiden maine oli kantanut Viroon saakka.

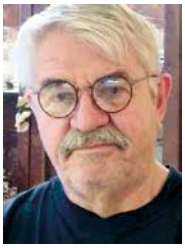

TEKSTI:
Jukka Knuuti

Julkaistu aiemmin Suomen sotilaslehdessä

Osastojen rekisteröityminen

Keväällä 2023 alkanut Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen rekisteröityminen on tätä kirjoittaessa lähes päätöksessään. Hallituksen kokous 14.1.2024 päätti syyskokouksen 2023 valtuuttamana, että

- Rekisteröinnin suorittaneet Osastot hyväksytään JP 27:n Perinneyhdistyksen jäseniksi ja Osastot, joiden rekisteröitymistä ei ole vielä tehty hyväksytään jäseniksi rekisteröitymispäivämäärällä.
- Kun rekisteröityminen on tapahtunut, aikaisempien Osastojen käytössä olleet varat ja muu omaisuus siirretään kullekin rekisteröityneelle Osastolle tai muulle erikseen sovittavalle Osastolle.
- Perinneyhdistys selvittää Etelä-Karjalan, Kymenlaakson, Kainuun, Päijät-Hämeen Osastojen kanssa tulevaisuuteen liittyviä ratkaisuja parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi. Lähtökohtana on, että toimintansa päättävien Osastojen jäsenet siirtyvät joko johonkin toiseen Osastoon tai jatkavat suoraan Perinneyhdityksen jäseninä. Osastosta toiseen siirtyvät ilmoitetaan kokonaisuutena uuteen Osastoon.
- Yksittäinen jäsen voi siirtyä myös muuhun Osastoon tai suoraan yhdistykseen ilmoitettuaan siitä kyseiselle kohteelle.

Helmikuun loppuun mennessä asia on edennyt seuraavasti:

- Etelä-Pohjanmaan, Helsinki-Uusimaan, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Lapin, Länsi-Pohjan, Pohjois-Pohjanmaan (entinen Oulu), Pirkanmaan, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen Osastot ovat rekisteröineet ja aikaisemmat jäsenet kuuluvat uuteen Osastoon, joka jatkossa huolehtii jäsenrekisterinsä ylläpidosta.
- Kuopion Osaston rekisteröityminen on kesken.
- Kainuun ja Päijät-Hämeen Osastot lopettavat toimintansa. Päijäthämäläiset liittyvät Kanta-Hämeen Osastoon ja kainuulaiset Pohjois-Pohjanmaan osastoon.
- Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson Osastot lopettavat toimintansa. Niiden jäsenet jäävät suoraan Perinneyhdistyksen jäseniksi.
- Jos joku jäsen haluaa tässä muutosvaiheessa tai myöhemminkin siirtyä toiseen Osastoon tai suoraan Perinneyhdistyksen jäseneksi, se varmistuu ilmoittamalla kyseisen uuden osaston yhteyshenkilölle tai kansliaan.

Vaikka suoritetut muutokset ehkä vaikuttavat ensi lukemalta mutkikkailta, tavoitteena on, että Perinneyhdistyksen toiminta jäsen kannalta säilyy mahdollisimman paljon ennallaan.

Älkää epäröikö ottamasta yhteyttä, jos ilmaantuu kysyttävää.

Pertti Ruotsalainen, va. toiminnanjohtaja
Sähköposti: kanslia@jp27.fi, puhelin 050 377 8845.

Osastojen yhteyshenkilöt

Osasto (vast.)	Nimi	Puhelinnumero	Sähköposti
Rekisteröidyt Osastot			
Etelä-Pohjanmaa	Juhani Passi	050 322 3469	etela-pohjanmaa@jp27.fi
Helsinki-Uusimaa	Pekka Sillanpää	040 749 0666	hki-uusimaa@jp27.fi
Kanta-Häme	Pertti Kiviniemi	0400 846 956	kanta-hame@jp27.fi
Keski-Suomi	Martti Porvali	040 937 9008	keski-suomi@jp27.fi
Kuopio	Seppo Räihä	040 591 4611	kuopio@jp27.fi
Lappi	Markku Aherto	0400 823 520	lappi@jp27.fi
Länsi-Pohja	Risto Esko	040 501 4131	lansi-pohja@jp27.fi
Pirkanmaa	Timo Tulosmaa	040 744 0565	pirkanmaa@jp27.fi
Pohjois-Pohjanmaa	Kari Ahokas	0500 684 534	pohjoipohjanmaa@jp27.fi
Satakunta	Hannu Kyrövaara	040 732 5360	satakunta@jp27.fi
Vaasa	Latvala Raimo	050 358 0274	vaasa@jp27.fi
Varsinais-Suomi	Kyösti Vuontela	0500 910 402	varsinais-suomi@jp27.fi
Alueet			
Etelä-Karjala	Jorma K.O.Ignatius	040 503 6499	etela-karjala@jp27.fi
Kymenlaakso	Paavo Mikkonen	044 550 9375	kymenlaakso@jp27.fi

Kunnianosoitus Suomea jatkosodassa puolustaneille norjalaisille vapaaehtoisille

Luin tästä lehdestä 4/2021 Jukka Knuutin erinomaisen kolumnin Suomen pohjoisella rintamalla jatkosodassa taistelleiden norjalaisten vapaaehtoisten kohtelusta sodan jälkeen Suomessa ja erityisesti Norjassa. Liityn myös itse pieneltä osaltani episodiin, joka ei ole kunniaksi Suomelle.

Toimiessani Norjan kunniakonsulina Rovaniemellä, sain mielenkiintoisen tehtävän norjalaiselta sotaveteraanilta.

Puhelu tuli Oslosta huhtikuussa 2000. Soittaja kertoi nimekseen Helge Wiig ja asiana oli Suomessa vapaaehtoisina taistelleiden norjalaisveteraanien matka Rovaniemelle. Tarkoitus oli jättää viimeinen tervehdys heidän Suomessa kaatuneille aseveljilleen.

Wiig pyysi, että Norjan konsulina auttaisin häntä juhlan järjestämisessä. Muuta ei tarvita kuin soittokunta ja suomalaisen aseveljen tervehdys. Erityistoiveena oli, että voisin Norjan konsulina olla tilaisuudessa läsnä.

Tuumasta toimeen. Rovaniemen palokunnan soittokunta lupautui paikalle. Rovaniemen sotaveteraanien puheenjohtaja Olavi Poikela sanoi oitis, että tulee mukaan.

Vaatimaton muistokivi sijaitsee Rovaniemen Norvajärvellä. Sen läheisyydessä on vaikuttava Lapissa yli 2500 kaatuneille saksalaisille sotilaille pystytetty mausoleumi. Tuon muistoalueen rakentaminen aiheutti aikoinaan Rovaniemellä poliittista kiivailua.

Samanlaista meteliä syntyi norjalaisten muistamisesta 1994, jotka vapaaehtoisina taistelivat Mannerheimin joukkojen rinnalla jatkosodassa maahan tunkeutuvia venäläisiä vastaan.

Muistokiven pystyttäminen valtion maalle aiheutti jopa eduskuntakyselyn, jossa edustaja Sulo Aittoniemi arvosteli Metsähallituksen toimia, kun se lahjoitti Rovaniemen maalaiskunnan alueelta paikan muistokivelle. Asiaan sotkettiin myös eduskunnan puhemies Ilkka Suominen ja ministeri Martti Pura. Metsähallitus joutuikin perumaan antamansa lupauksen, mutta asia otettiin uudelleen esiin, ja nyt lupa saatiin, kun anojina eivät enää olleet asetoverit vaan kaatuneiden omaiset.

Kesäkuussa 1994 muistomerkin paljastustilaisuudessa ei ollut läsnä Norjan virallista edustajaa.

Tunsin muistomerkin taustan, mutta päätin siitä huolimatta järjestää juhlan. Ajattelin, että kun keskiiältään jo yli kahdeksankymppiset sotaveteraanit ja heidän puolisonsa halusivat kunnioittaa kaatuneita aseveljiään, heillä pitää olla siihen oikeus. Tuo vaatimaton kivipaasi symboloi 196 norjalaisen sotilaan hautaa. Nuo miehet olivat yhdessä suomalaisten ja saksalaisten kanssa pohjoisen taisteluissa pysäyttäneet venäläisten etenemisen. He antoivat henkensä, että Suomea ja Lappia ei koskaan valloitettu.

Norjalaisia vapaaehtoisia oli sodassa noin tuhat.

Puntaroin mielessäni myös osallistumista juhlaan. Soitto Norjan lähetystöön Helsinkiin kävi mielessä, mutta en soittanut, koska oli se mahdollisuus, että sieltä tulisi kieltävä vastaus.

Niinpä 20.6.2000 olin Norjan virallisena edustajana läsnä, kun lyhyt, mutta vaikuttava seremonia pidettiin. Helge Wiig puhui. Olavi Poikela puhui. Palokunnan soittokunta soitti. Laskettiin kukat ja jätettiin lopulliset jäähyväiset. Oli liikuttavaa, miten vanhat, keppeihin ja toisiinsa tukeutuvat vanhukset olivat tulleet valtavan matkan linja-autolla Rovaniemelle tervehtimään tovereitaan viimeisen kerran.

Seuraavana päivänä Helge Wiig tuli työhuoneeseeni kiittämään. Hän korosti sitä, miten hänelle, ja kaikille Suomessa taistelleille ja heidän omaisilleen, oli suurimerkityksellinen asia, että ensimmäistä kertaa heidän työnsä sai arvostusta myös Norjan viralliselta edustajalta. Myös se, että Suomen sotaveteraanien edustaja oli paikalla tuomassa tervehdyksen, liikutti.

Tienviitta opastaa paitsi kaatuneiden saksalaisten muistokappeliin myös norjalaisten kaatuneiden muistomerkille.

Kaksi päivää myöhemmin puhelin soi ja luurista kuului kiihkeää norjaa puhuva ääni. Hän esittäytyi toimittajaksi, joka pyysi minua Norjan tv:n keskusteluohjelmaan ja aiheena oli osallistumiseni muistolaatan paljastukseen. Norjassa Rovaniemen patsasjuhlasta ja erityisesti konsulin osallistumisesta siihen, oli revitty isoja otsikoita.

Kerroin toimittajalle arvostukseni norjalaisia vapaaehtoisia kohtaan, jotka olivat takaamassa meille niin itsenäisen maan, että voimme tämänkin keskustelun käydä. En aikonut lähteä Osloon kinaamaan heidän kanssaan selvästä asiasta. Kiitollisuus on meidän puolellamme.

Pari päivää myöhemmin soitti suurlähettiläs Reginald Semb Norby

Vaatimaton norjalaisvapaaehtoisten muistomerkki sijaitsee Rovaniemen Norvajärvellä lähellä saksalaisten muistomerkkiä. Muistomerkistä huolehtivat Santa Claus Rotaryklub sekä Rovaniemen OT -klubi. Kuvassa Heikki Tuomi-Nikula.

Helsingistä. Juttelimme niitä näitä ja kuin sivulauseessa tuli puheisiin Norvajärven tilaisuus. Kerroin, miksi toimin kuten tein.

Annoin suuren arvon lähettiläälle, joka paheksumisen sijaan esitti vain toivomuksen, että ”jos vastaavia tulee, niin voitaisiin yhdessä miettiä niihin osallistuminen.”.

Helge Wiig, joka taisteli saksalaisia vastaan Norjassa ja oli sitten saksalaisten rinnalla vapaaehtoisena Suomen rintamalla yhdessä yli tuhannen norjalaisen nuoren miehen kanssa, hylättiin sekä Suomessa että Norjassa.

Nämä miehet leimattiin Norjassa maanpettureiksi siksi, että he, päästäkseen Suomeen taistelemaan bolsevismia vastaan, joutuivat tekemään sen saksalaismiehittäjien avulla. Sen sijaan, että nämä miehet olisi palkittu, heidät tuomittiin vankilaan yhteistyöstä saksalaisten kanssa. Upseerina Helge Wiig menetti sotilasarvonsa ja tuomittiin 6,5 vuodeksi pakkotyöhön.

Kaikki nuo miehet ovat jo manan majoilla. Norjassa he olivat elämänsä loppuun maanpettureita eikä Suomi antanut heille edes sodan muistomitalia.

Olen iloinen, että voin edes pieneltä osaltani osoittaa näille Suomen puolustajille sitä kunnioitusta ja kiitollisuutta, jota virallinen Suomi ei vieläkään ole halunnut tehdä, Norjasta puhumattakaan.

TEKSTI: **Heikki Tuomi-Nikula**
Lapin Kansan päätoimittaja
1984–2008
Norjan kunniakonsuli Rovaniemellä
2000–2010.

Jääkärikenraali Ruben Laguksen muistojuhla

Hämeenkoskella jääkärikenraalimajuri Ruben Laguksen muistomerkillä vietetään maanantaina 15.7.2024 muistojuhlaa. Tuolloin tulee kuluneeksi 65 vuotta Laguksen kuolemasta.

Kello 14.00 alkavan juhlan ohjelmassa on musiikkia (Porilaisten marssi / Jääkärimarssi), seppelten lasku sekä puheita.

Juhlapuheen pitää Panssariprikaatin edustaja teemanaan Laguksen ja Panssaridivisioonan teot ja merkitys. Jääkäriperinneliikkeen edustaja puhuu teemasta jääkärit ja Lagus yhtenä heistä.

Mannerheim-ristin ritarien säätiön edustajan teemana on Lagus Mannerheim-ristin ritariksi.

Tilaisuutta juhlistavat Suomen lippu, Jääkärilippu, Panssariprikaatin ja Panssarikillan liput

Leppävaaran rotaryklubin perinnelounaalla teemana olivat jääkäriritarit

Espoolaisen Leppävaaran Rotaryklubin vuotuisiin perinteisiin kuuluu helmikuun toisena tiistaina Albergan kartanon tiiliholvissa järjestettävä, valitun teeman puitteisiin ohjelmoitu ns. Pitkä lounas. Nimensä mukaisesti tilaisuus kestää koko iltapäivän, sisältää maukkaan ruokatarjoilun, eikä nestehuollossa ole ylipitkiä taukoja.

Tämän vuoden teemaksi valikoitui Jääkäriliikkeen Marskin ritarit. Aiheeseen sopivaa ateriakokonaisuutta mietittäessä löytyi Parole-lehden numerosta 1/2019 näköiskopio ruokalistasta, joka tarjoiltiin ryhmälle jääkäreitä Itsenäisyyden Liiton illallisella Hampurissa 31. toukokuuta 1939. Aikaisemmin samana päivänä oli paljastettu Lockstedtissa kuvanveistäjä, jääkärikapteeni Lauri Leppäsen veistämä jääkärimuistomerkki. Tällä taustatiedolla päätös syntyi nopeasti: tätä listaa käytettäisiin Leppävaarassa sellaisenaan.

Alkumaljojen jälkeen klubilaisten oma kuoro lauloi musiikin monitoimimies Jukka Okkosen johdolla hymniosan Sibeliuksen Finlandiasta, kaikkien läsnäolijoiden liittyessä mukaan sen toiseen säkeistöön. Tämän jälkeen päästiin Pitkä lounas -idean isän Lauri Waldenin kehotuksesta nauttimaan alkupalaksi herkullisesti rikastettu lihaliemiannos.

Kolmessa vaiheessa tapahtuman läpi kulkeneen teemaesitelmän piti tämän artikkelin kirjoittaja. Ensimmäisessä osassa käsittelin Suomen vaiheita Venäjän suuriruhtinaskuntana, jääkäriliikkeen syntysyitä, salaista värväys- ja etappitoimintaa (Hallan Ukko Juho Heikkiselle erityiskunniamaininta) sekä jääkäreiden riskialtista matkaa Ruotsin kautta Lockstedtiin. Kun valkokankaalle heijastui kuva Jääkärin morsian -elokuvan ensimmäisen version (1931) julisteesta, lauloi klubikuoro jääkärivänrikki Sam Sihvon säveltämän ja hänen Aarneveljensä sanoittaman Jääkärin laulun (Elon maningit korkeina käyvät...).

Lockstedtin koulutusaika ja Libaun ylennys- ja valatapahtumat käytiin läpi tiiviillä kaavalla, ja esityksen alkuosio päättyi Arcturus- ja Castor-laivojen saapumiseen Vaasaan 25.2.1918. Vielä kuitenkin heijastettiin kankaalle Jääkärin morsiamen uudemman, vuoden 1938 version juliste. Tuolla hetkellä estradille käveli vakuuttavassa jääkärimaskissaan Tuire Ranta-Meyer, joka lauloi Jukka

Abendessen
gegeben vom
Itsenäisyyden Liitto
(Selbständigkeits-Verband)
am Tage der
Einweihung des Jäger-Denkmals
im Lokstedter Lager / 31. Mai 1939
im
Elbschloß-Brauerei-Ausschank Hamburg
Inhaber: Heinrich Onken

Speisen-Folge

Fleischbrühe mit Einlage

Wiener Schnitzel mit Stangenspargel,
Butter und neuen Kartoffeln
1934er Chât. Bellevue Blaye

Fürst Pückler-Eis

1 Tasse Kaffee
Weinbrand — Likör

Bier der Elbschloß-Brauerei Hamburg-Nienstedten

Hampurin jääkäri-illallisen ruokalista 31.5.1939. Jokaiselle osallistujalle jaettiin Parolen numero.

Okkosen pianosäestyksellä unohtumattomasti Oon vuosia monta jo harhaillut -laulun.

Kun pääruoka Wienerschnitzel oli nautittu, esitelmä jatkui selostuksella Jääkärimarssin valmistumisprosessista Hilfsgruppenführer Heikki Nurmion sanoin ja säveltäjämestari Jean Sibeliuksen savelin. Mikään ei voinut pysäyttää rotarykuoroa palaamasta estradille ja laulamasta tätä tilaisuuteen ehdottomasti kuulunutta klassikkoa.

Marskin ritareissa oli 20 jääkäriä

Mannerheim-ristin perustamisprosessin läpikäynnin jälkeen päästiin puhumaan tilaisuuden päähenkilöistä, Marskin ritareiksi nimitetyistä jääkäreistä. Heitä oli 20, joten henkilöesittelyssä täytyi harjoittaa karsintaa. Yksittäin esiteltäviksi valikoituivat alkuun kuusi kansan keskuudessa hyvin tunnettua sotilasta: Ruben Lagus, Paavo Talvela, Lennart Oesch, Erik Heinrichs, Kaarlo Heiskanen ja Taavetti Laatikainen. Tuire Ranta-Meyer soitti Erik Heinrichs -osion päätteeksi viulullaan Armas Järnefeltin koskettavan Berceuse-kehtolaulun, kenraalin ja hänen Syvärillä vuonna 1943 vänrikkinä kaatuneen 19-vuotiaan Martin-poikansa hautakivien kuvien ollessa heijastettuina kankaalle.

Jokainen edellä luetelluista kuudesta ritarista oli taitava sotilas ja joukkojen johtaja, mutta väistämättä joillain oli inhimillisiä piirteitä, jotka eivät edesauttaneet keskinäisestä yhteistoimintaa tai yhteydenpitoa Mikkelin Päämajan kanssa.

Ja kun suomalaisista miehistä puhutaan, ei Kuningas Alkoholi pysynyt täysin poissa kuvasta. Sen todisti ainakin kenraali Taavetti "Pappa" Laatikainen lukiessaan ylipäällikön varoituksia kosteiden sauna- ym. iltojensa seurauksena. Laatikainen kuitenkin hoiti sotilaan työnsä niin hyvin ja häiritsemättä marsalkkaa valituksin ja turhin avunpyynnöin , että pysyi korkeimpien sotatoimiyhtymien johdossa koko talvi- ja jatkosodan ajan, nousten vuonna 1948 korkeimpaan hänelle mahdolliseen sotilasarvoon jalkaväenkenraaliksi.

Seitsemäntenä esitellyn jääkärikapteeni Albert Räsäsen nimi ei liene tuttu valtaosalle suomalaisista. Tämä Kaavin syrjäkylältä Saksaan lähtenyt soturi oli jääkäriritareista ainut, joka taisteli sananmukaisesti vuoden 1941 hyökkäysvaiheen kärjessä raskaan panssarivaunujoukkueen johtajana. Ensimmäisessä maailmansodassa Preussin Rautaristillä palkittu kuuden sodan veteraani ansaitsi Mannerheim-ristinsä numerolla 40, palveli

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Parole joka miehelle

50 miehen jääkäriateriaan toi jääkärihenkeä joka miehelle jaettu Parolen numero.

Leppävaaran rotarien pitkän lounaan tapahtumasali Albergan kartanossa (Pertti Hyvärinen).

Jatkuu edelliseltä sivulta.

ansiokkaasti Lapin sodan aktiivivaiheen loppuun saakka, ja siirtyi joulun alla 1944 reserviin Maarianvaaran kotikyläänsä 2. palkkausluokan luutnantin vaatimattoman eläkkeen turvin. Kotikunta arvosti: pieni kotimökki sai kansan suussa kunnioittavan nimen Kapteenin talo. Sen seinään kiinnitettiin 4.9.2021 komea pronssilaatta kertomaan millainen mies talossa oli sodan jälkeen asunut.

Jääkärit myöhästyivät venäläisten aseistariisumisesta

Loppuyhteenvetona kuvailin jääkäreiden vaiheittaista merkitystä Suomen selviytymiselle sodistaan itsenäisenä valtiona:

- Vapaussodan venäläissotilaiden aseistariisuntavaiheesta jääkäreiden pääjoukko myöhästyi neljä viikkoa. Murheelliseksi sisällissodaksi kääntyneen konfliktin oleelliseksi tehtäväksi jääkäreille muodostui tulevaa varten oppiminen ja saamansa opin siirtäminen muille – ennen muuta seuraavissa sodissa armeijamme vahvan rungon muodostaneille suojeluskuntalaisille.
- Talvisodassa yhtä lukuunottamatta kaikki divisioonatason ja sitä ylemmät komentajat olivat jääkäreitä. Tätä sotaa luonnehtii hyvin termi "jääkäreiden ja suojeluskuntalaisten sota".
- Jatkosodassa kaikki sotatoimiryhmien ja armeijakuntien komentajat sekä 27 kaikkiaan 36;sta divisioonankomentajaksi nimitetystä olivat jääkäreitä.
- Lapin sodassa jääkärikenraali ja Marskin ritari Hjalmar Siilasvuo oli III Armeijakunnan komentajana suomalaisjoukkkojen ylin johtaja. Ritarikenraalit Ruben Lagus, Kaarlo Heiskanen ja Albert Puroma taistelivat divisioonankomentajina, everstiluutnantti Viljo Laakso rykmentinkomentajana sekä kapteeni Albert Räsänen panssarijoukkojen komppanianpäällikkönä.

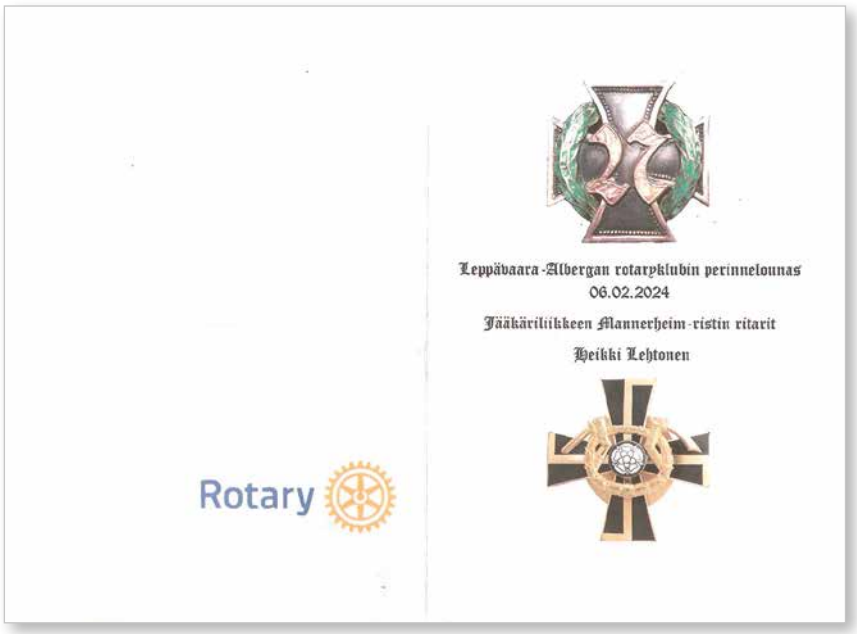

Perinnelounaan ohjelmakortti.

Albert Räsäsen kotilalon seinässä oleva kunnialaatta (Heikki Lehtonen).

Esityksen päätti kuva viimeisen Mannerheim-ristin ritarin jääkärieverstiluutnantti Viljo Laakson hautakivestä Rengon hautausmaalla, ja hänen aseveljiensä kiveen hakkauttama teksti: JÄLKIPOLVI, VAALI ISÄNMAASI SANKARIEN TEKOJA. Annettujen aplodien voimakkuuden ja keston perusteella saatoin todeta, että koko kuulijakunta oli yhtä mieltä lauseen paikkansa pitävyydestä.

TEKSTI: **Heikki Lehtonen**

Eeva Karikoski in Memoriam

26.8.1949 – 17.12.2023

Eeva Kaarina syntyi 24.8.1949 Ida ja Viljo Lääperin 5-lapsisen perheen nuorimmaiseksi Rautjärven Simolanmäellä. Maalaisympäristössä hän oppi leikit ja työnteon alkeet pelloilla, navetassa ja kodissa, mikä loi pohjan ahkeruudelle ja sisukkuudelle elämässä. Eeva oli nauravainen, auttavainen sekä nopea oppimaan uutta. Urheilullisesti lahjakkaana Eeva pärjäsi niin hiihdossa kuin pesäpallossa.

Rippikoulun suorittamisen jälkeen elämään astui tanssiminen. Eeva muistetaan tanssilavojen taiturina, joka hallitsi sukkelajalkaisena myös vaativat lajit, kuten polkan. Tanssilavoilta löytyi ensimmäinen aviopuoliso Keijo, ja avioiduttuaan nuoripari asettui asumaan Imatralle. Vuonna 1972 perheeseen syntyi tytär Heidi. Äitinä Eeva oli hellä, huolehtiva ja rehellisyyteen sekä oikeamukaisuuteen ohjaava. Ilot ja surut sain jakaa äidin kanssa ja elämänohjeina jäivät elämään "Köyhä saa olla, muttei varas", "Muista puolustaa heikompaa" sekä "Työt on tehtävä niin hyvin, ettei palkkapäivänä käsi tärise, kun otat palkkapussin vastaan". Elämänohjeita ja rakkautta parempaa perintöä en olisi voinut saada.

Eeva suoritti Kouvolan konttoriopiston erinomaisin arvosanoin, ja sai heti toimistotyötä tarkan ja huolellisen työnjälkensä ansiosta. Imatralla Rakennusliike Sulo Lipsasella hän toimi toimistovastaavana hoitaen

palkanlaskennan ja laskutuksen 34 vuoden ajan. Toisena työnään Eeva hoiti perheyritys kuljetusliike Paganuksen taloutta, josta kertyi vahva oppi pienyrittämisen iloista ja kiemuroista. Työtä oli paljon, juhlahetkiä vähän, mutta periksiantamattomana luonteena Eeva selvitti välillä mahdottomaltakin tuntuvat haasteet. Työkaverina Eeva oli arvostettu, hänen puoleensa käännyttiin niin työ- kuin yksityiselämän kysymyksissä. Ansioistaan Eevalle myönnettiin yrittäjien timanttinen ansioristi.

Eevan sydäntä lähellä oli Suomen maanpuolustusperinnetyö erityisesti lotta-, jääkäri-, rakuuna- ja vapaussodan perinne sekä rajasotilaskotitoiminta. Karjalaisuus oli vahvuus ja hän oli Jaakkiman Laakkoset -sukuseuran kantavia voimia.

Vuosina 2007 ja 2009 syntyvät mummon rakkaat, Helmi ja Onni. Mummon Pikku kiliset- kutsutut pikkuiset saivat aarteekseen parhaan isoäidin, joka kasvatti suurella rakkaudella ja sydämellä.

Elämänsä viimeisen vuosikymmenen aikana Eevaa kohtasi leskenä suuri rakkaus, kun pitkä everstiluutnantti Hämeenlinnasta, Pekka, sulatti äidin sydämen. He avioituivat Suomen 100-vuotisjuhlavuonna 2017, ja saivat jakaa monta onnellista elinvuotta yhdessä tenniksen, maanpuolustusperinnetyön ja matkustelun parissa.

Rakasta Eevaamme hänen hyvyydestään ja rakkaudestaan kiittäen ja suuresti kaivaten

Tytär **Heidi Huuskonen**
Puoliso **Pekka Karikoski**

Majurit matkalla Norjassa

Kohteena Atlantin valli ja Norjan miehitys

Majureiden Rusila ja Vilamo kesämatka suuntautui tällä kertaa Etelä-Norjaan. Oslo oli starttipiste ja siitä matkasimme rannikkoa etelän kautta kiertäen aina Bergeniin asti. Sieltä vuonojen ja vuorien yli ja läpi itään, kohti Osloa. Matkapäiviä kertyi tällä kertaa kahdeksan. Teemoiksi olimme valinneet saksalaisten rakentaman Atlantin vallin ja Norjan reilut viisi vuotta kestäneen miehitysajan.

Tuttuun tapaan teimme myös muutaman päivävaelluksen. Preikestolen lienee Norjan tunnetuimpia kohteita Lysevuonon rannalla ja ainakin kanssavaeltajien määrän perustella näin todellakin on. Toinen oli Hardangervuonon läheisyydessä oleva Buarbreen jäätikkö, jonka juurella kävimme. Jäätikölle ei ole asiaa ilman oikeita varusteita ja opastusta, joten ihailimme sitä sen reunalta.

Atlantin valli

Saksa hyökkäsi operaatio Weserübungissa Norjaan (ja Tanskaan) 9.4.1940. Miehitys kesti koko sodan ajan, aina Saksan antautumiseen asti. Enimmillään Norjassa oli noin 400 000 saksalaissotilasta. Hitlerillä oli vahva usko, jopa pakkomielle, että liittoutuneet tekevät maihinnousun nimenomaan Norjaan. Hän rakennutti vuosina 1942–¬1944 Pohjois-Norjasta aina Etelä-Ranskaan ulottuvan rannikkopuolustusketjun ja Norja oli näin vahvimmin puolustettu.

Norjassa näitä asemia (joista pieni osa oli norjalaisten itsensä rakentamia rannikkotykistöasemia) oli noin 300, tutustuimme näistä kuuteen. Oscarsborgin, Kristiansundin ja Fjellin asemat on museoitu ja niihin on pääsymaksu. Osa (Kalvøya, Haugesund ja Kvarven) asemista on taivasalla enemmän tai vähemmän raunioituneina ja niissä on pieni opastuskyltti parkkipaikan tuntumassa. Nämäkin olivat ehdottomasti tutustumisen arvoisia paikkoja ja kaikki kolme tyylilttään, kalustoltaan ja kooltaan erilaisia.

Oslovuonossa sijaitseva Oscarsborgin linnoitus (rakennettu 1846–1855) on tullut tunnetuksi siitä, että siellä norjalaiset saavuttivat yksittäisen suurimman ”voittonsa” Saksan hyökätessä. Linnoitus onnistui tykistötulella ja kahdella torpedolla upottamaan miehityslaivaston lippulaivan, raskasristeilijä Blücherin. Urhea viivytystaistelu mahdollisti sen, että kuningasperhe ja hallitus pääsivät pakenemaan Oslosta ennen kuin saksalaiset valtasivat sen.

Kristiansundissa sijaitseva Møvikin linnoitus oli retkemme järein paikka. Siellä sijaitsi muun muassa Bismarckissa ja Tirpitzissä laivatykkeinä käytetty, 380 mm nelitykkinen Vara

Kristiansundissa sijaitseva Møvikin linnoituksessa sijaits muun muassa Bismarckissa ja Tirpitzissä laivatykkeinä käytetty, 380 mm nelitykkinen Vara patteri. Yksi tykeistä on vielä jäljellä ja siihen pääsee tutustumaan.

Kvarvenin linnoitus Bergenin edustalla vuodelta 11899. Tykki on haupitsi L 14.

patteri. Yksi tykeistä on vielä jäljellä ja siihen pääsee tutustumaan. Tätä suurempi oli Norjassa niin kutsuttu Adolfs kanonen (406 mm), jollaiseen tutustuimme kolme vuotta sitten Pohjois-Norjassa, Harstadissa. Molemmat ovat ehdottomasti käymisen arvoisia!

Bergenin lähellä oleva Fjellin linnoitus tarjoaa siitä poikkeavan kokemuksen, että 283 mm tykkiä ei enää ole, mutta sen 17 metriä syvä tykkitornin kuilu on museoitu mielenkiintoisesti ja elämyksellisesti. Tykki oli taistelulaiva Gneisenaussa, mutta aluksen vaurioiduttua torni siirrettiin linnoitukseen. Kantamaa sillä oli jopa yli 40 kilometriä.

Mahtipontisia rakennelmia tutkiessa oli syytä muistaa, että yhteistä kaikille saksalaisajan linnoituksille oli se, että rakentamisesta vastasivat sotavangit, jotka olivat pääosin Neuvostoliitosta ja Jugoslaviasta. Olot olivat kurjat ja kyseessä oli orjatyö, jossa ihmishenki oli halpaa. Kovinkaan moni ei selvinnyt hengissä.

Muita näkemiämme linnoituksia olivat Bergenin ja Akershusin (Oslo), joiden historia lähtee jo 1200-luvulta. Bergenin linnoitus oli osallisena toisessa maailmansodassa, jossa se lähes kokonaan tuhoutui hollantilaisen ammusaluksen räjähtäessä sen edustalla onnettomuudessa. Sodan jälkeen linnoitus rakennettiin uudelleen. Pihamaalla on saksalaisajasta muistuttamassa heidän rakentamansa iso maanpäällinen bunkkeri (vastaava kuin esim. Sudenpesässä). Tämä on edelleen Norjan puolustusvoimien käytössä, joten sisälle ei ollut asiaa.

Miehitysaika 1940–1945

Toinen iso teema oli miehitysaika Norjassa. Sen ajan oloihin ja vastarintatoimintaan pääsimme tutustumaan Bergenin linnoituksen museossa, armeija- ja miehitysmuseoissa Oslossa, Espelandin sotavankileirillä sekä Rjukanin (Vemork) raskasvesilaitoksella. Saimme kattavasti toisiaan täydentävää ja osin päällekkäistä informaatiota näissä viidessä eri paikassa.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Vermokin raskasvesimuseo. Tämä oli avainpaikka Saksan pyrkiessä rakentamaan ydinpommia. Norjan vastarintaliike pysäytti hankkeen upottamalla aluksen ja sen mukana raskaan veden, jota tarvittiin pommin rakentamisessa.

Oscarsborgin linnoituksen Kruppin valmistama MRL35 tykki vuodelta 1891. Näillä tykeillä ja torpedoilla Norjan joukot upottivat saksalaisen taistelulaiva Blücherin.

Norjan natsipuolueen johtaja Vidkun Quisling asui sodan aikana komeasti tässä talossa.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

Espelandin sotavankileirimuseo on ainoa laatuaan Norjassa ja saimme siellä yksityisen opastuskierroksen. Kaikkiaan leirejä oli 620. Erittäin mielenkiintoinen paikka ja kuten aina, moni ihmiskohtalo oli saanut kokea kärsimystä. Vankileirin jäsenet oli jaettu kolmeen osaan. Naiset, vaarattomat ja vaaralliset miehet. Vaaraton oli henkilö, joka esimerkiksi oli osoittanut käytöksellään huonoa asennoitumista saksalaisia kohtaan. Sylkeminen upseerin kengille oli tuonut eräälle papille kolmen kuukauden tuomion. Vaarallisia olivat varsinaiseen vastarintatoimintaan osallistuneet. Näiden kahden ryhmän majoittumisoloissa oli kouriintuntuva ero. Kahdeksan henkilön yhteistupa ikkunoin versus yhden henkilön ikkunaton pieni eristyskoppi. Vaikka olot olivat kaikille kurjat, vaarattomien vankien ei tarvinnut pelätä henkensä puolesta. Vaaralliset joutuivat kidutuksen uhreiksi Gestapon Bergenin toimistolla (museoitu, emme ehtineet käydä) ja usea joko ammuttiin tai lähetettiin Saksaan keskitysleirille, josta moni ei palannut takaisin.

Matkailevat majurit, Jukka Rusila ja Jyri Vilamo ovat aktiivisia reserviupseereita ja myös JP27:n perinneyhdistyksen jäseniä.

Quislingin itselleen talon alle rakennuttama bunkkeri oli kohtuullisen karu.

Rjukanin voimalakaupunki on mielenkiintoinen paikka. Vielä mielenkiintoisammaksi sen tekee se, että läheinen Vemorkin raskasvesilaitos näytteli merkittävää roolia saksalaisten kehittäessä omaa atomipommiaan. Tämä tulee esille myös tätä kirjoitettaessa elokuvateattereissa pyörivässä Oppenheimer elokuvassa. USA:n Manhattan-projekti oli nimenomaan suunnattu natseja vastaan, mutta kun Saksa ehti antautua ennen atomipommien valmistumista, huomio kiinnittyi Japaniin. Vemorkin raskasvesilaitos oli sodan aikana useammankin sabotööri-iskun kohteena. Ensimmäinen niistä päättyi onnettomasti ja vaati kaikkien siihen osallistuneiden 34 brittikommandon sekä muutamien lentäjien hengen.

Raskaan veden siirto Saksaan estettiin

Maailmalla tunnetuin on operaatio Gunnersidesta tehdyt kaksi elokuvaa ja yksi tv-sarja. Pelkästään norjalaisista koostunut 10 hengen ryhmä onnistui räjäyttämään laitoksen kellarissa sijainneita laitteita. He onnistuivat myös pakenemaan Ruotsiin yli 600 kilometrin hiihtomatkan jälkeen. Valitettavasti vauriot jäivät pieniksi ja saksalaiset saivat tuotannon uudelleen käyttöön muutamien kuukausien jälkeen. Seuraava isku tehtiin liki 200 pommikoneen voimin ja sen jälkeen saksalaiset päättivät siirtää tuotannon Saksaan. Tätä varten jäljellä ollut raskasvesi haluttiin siirtää mukana. Gunnerside-operaatiossa mukana olleet muutamat norjalaiset saivat tämän estettyä upottamalla läheiseen järveen junalautan, joka kuljetti vettä mukanaan. Tämä vei mukanaan valitettavasti myös 14 norjalaisen siviilin hengen.

Uutena tietona meille tuli, että norjalaiset osallistuivat sodan jälkeen aina vuoteen 1953 asti brittien miehitysalueen valvontaan Saksassa. Vahvuus kerrallaan oli noin 4000 henkilön luokkaa ja kaiken kaikkiaan sotien jälkeen Saksassa palveli kaikkiaan arviolta 50 000. Nämäkin vaiheet tuotiin esille useammassa museossa.

Sotahistorian lisäksi myös luontokohteita

Päivävaelluskohteiden lisäksi tutustuimme luontokohteista muutamiin putouksiin ja geologisiin kohteisiin. Stavangerin Öljymuseo saa meiltä vahvan suosituksen. Lisäksi Norjan valtakunnan syntyyn (viikinkiheimojen yhdistyminen vuonna 872) liittyviin tapahtumapaikkoihin ja muistomerkkeihin Stavangerissa ja Haugesundissa.

Oslossa perinteisiä turistinähtävyyksiä meille edustivat Holmenkollen, Vigelundin patsaspuisto, sekä Kon-Tiki ja Fram museot. Mainittakoon, että Kon-Tiki -reissulla mukana ollut Knut Haugland oli Vemorkin raskasvesilaitokseen tehdyn pommiiskun varapäällikkö. Lisäksi kyseisen laitoksen omistaneen Hydro AS:n perustajan kotitalo Oslossa toimi Norjan natsipuolueen johtajan Vidkun Quislingin asuintalona sodan aikana. Quisling rakennutti sinne myös maanalaisen bunkkerin, johon pääsee tutustumaan opastetusti. Rakennuksessa toimii nykyään Norjan holokaustin muistamis- ja rasismin vastaisentyön keskus. Tutustuimme myös Norjan juutalaisten kohtalosta kertovaan näyttelyyn täällä. Retkemme aikana tutuiksi tulleet henkilöt tulivat vastaan meille hieman yllättävimmissäkin paikoissa. Oslon lentokentän vieressä olevassa metsikössä sijaitsee saksalaisten rakentama panssarivaunujen ampumarata, josta on rakennelmia vielä nähtävillä. Samalle paikalle on myös haudattu heidän murhaamiaan sotavankeja, ja paikalla on heidän muistokivi.

Matkaa taitoimme ensimmäistä kertaa sähköautolla. Lataukset suoritettiin pääosin ilta- tai yöaikaan majoittuessamme ja muutaman kerran latasimme lisävirtaa päiväruokailun yhteydessä. Päivämatkamme vaihtelivat 200–500 kilometriin. Lauttamatkoista sai ainakin vielä tänä kesänä sähköautot 50 prosentin alennuksen. Näitä osui reitillemme kolme. Norja on myös tunneleiden maa. Emme edes yrittäneet laskea kaikkia, mutta jos väitämme ajaneemme sadan läpi, niin pahasti emme valehtele. Pisin oli 14,4 kilometriä pitkä ja syvimmillään olimme 250 metriä merenpinnan alapuolella. Majurit suosittavat sähköautoilua myös muille matkailijoille!

TEKSTI: **Jyri Vilamo**
KUVAT: **Jukka Rusila, Jyri Vilamo**

Suuri lama 1929–1934

Viantiejoen 16. historiasymposiumi 27.7. 2024

Aiheet ja alustajat

Klo 09.00–09.20: Avaus ja johdanto aiheeseen; professori Matti Lackman, Oulu.

Klo 09.25–10.00: Laman heijastuminen kaunokirjallisuuteen, erityisesti Pentti Haanpään tuotantoon; dosentti Eero Suvilehto, Oulu.

Klo 10.05–11.00 Kahvitauko. Taukomusiikkia Kari Suvilehto, Oulu.

Klo 11.00–11.30: Lapuan liike. Vihtori Kosola. Äärioikeistolaisen kansanliikkeen johtaja vai sen keulakuva? Dosentti Jukka-Pekka Pietiäinen, Helsinki.

Klo 11.35–12.10: Pulaliikkeet. SKP:n yritys käyttää talonpoikien protestiliikehtimistä hyväksi; professori Matti Lackman. Oulu.

Klo 12. 15–13.00: Pako itään. Loikkariliikenne 1929–1932 ”Punaisen hämärän maahan”; professori Maria Lähteenmäki, Joensuu.

Klo 13.00–13.40. Pirtun salakuljetusta, FT Juha Ylimaunu, Kemi.

Klo 13.40–14.20: Loppukeskustelu

Järjestäjät

Simon kunta yhteistyössä Oulun Historiaseuran ja Viantiejoen metsästysseuran kanssa.

Tilaisuuden pitopaikka

Viantiejoen metsästysseuran talolla Simossa, vanhalta nelostieltä Viantiestä 18 km Pömiöntietä pitkin radan pohjoispuolelle. Kaikki läheltä ja kaukaa tervetulleita!

Ajoneuvontaa

Matti Lackman, 0400-683593

Koljonvirran ankarassa taistelussa pysäytettiin lokakuussa 1808 venäläisten joukkojen eteneminen

Koljonvirralla Iisalmessa taisteltiin torstaina 27. lokakuuta 1808. Taistelu oli yksi kiivaimmista Suomen sodan (1808–1809) aikana käydyistä taisteluista. Jo perääntymässä olleet komentaja Johan August Sandelsin johtamat suomalais-ruotsalaiset joukot onnistuivat torjumaan venäläisten hyökkäyksen Koljonvirran yli.

Taistelujen ensimmäiset laukaukset ammuttiin torvensoiton säestyksellä tasan kello 12 Iisalmen kirkolta venäläisten puolelta. Lohtajan aseleposopimus oli juuri päättynyt, ja venäläiset aloittivat saman tien tulituksen kohti Sandelsin johtamia joukkoja.

Laukaukset eivät sinällään yllättäneet, sillä kummankin osapuolen joukot olivat jo aamulla saaneet käskyn olla valmiita taisteluun.

– Koljonvirralla taistelivat Kuninkaallisen Ruotsin Armeijan 4. suomalainen prikaati, jota johti Johan August Sandels. Keisarillisen Venäjän Pohjoisen Armeijan Savon Armeijakuntaa komensi venäläisten puolelta kenraaliluutnantti Nikolai Aleksejevitsh Tutshkov. Taistelut olivat Suomen sodan viimeisiä, ja ne olivat myös hyvin ankaria ja verisiä, Iisalmessa asuva Jouko Pennanen kertoo.

Suomen sota 1808–1809

Suomen sodan taustalla oli Tilsitin rauha, jossa Napoleon ja Aleksanteri I solmivat liittosopimuksen. Siinä osapuolet sitoutuivat kokoamaan muut Euroopan maat yhteisrintamaan ja kauppasaartoon Englannin eristämiseksi.

Tähän Ruotsi ei kuitenkaan taipunut, vaikka Venäjän keisari Aleksanteri I sitä vaati. Pakottaakseen Ruotsin tahtoonsa Venäjä hyökkäsi Ruotsiin kuuluvaan Suomeen 21. helmikuuta 1808. Sodan pitkittyessä Venäjän ajatus Suomesta vaihtui, ja päämääräksi tuli maan pysyvä valloittaminen.

Suomen armeija peräytyi keväällä 1808 hyökkääjien tieltä ja pääsi hyökkäykseen vasta kesällä 1808. Se saavutti voittoja, muttei kyennyt hyödyntämään niitä. Taistelut manner-Suomessa päättyivät vuoden 1808 loppupuolella, mutta jatkuivat Ahvenanmaalla ja Ruotsin rannikolla vielä syyskesään 1809 asti. Sota päättyi Haminan rauhaan 17.9.1809.

Jo sodan aikana keisari Aleksanteri I kutsui koolle Porvoon valtiopäivät. Niillä suomalaiset vannoivat uskollisuutta keisarille, ja tämä puolestaan vahvisti maahan Ruotsin vallan aikaiset perustuslait. Suomelle taattiin ensi kertaa itsehallinto, omat lait, valtiopäivät ja senaatti. Suomalaiset kohotettiin Aleksanterin sanoin "kansakunnaksi kansakuntien joukkoon".

Taistelujen kulku

Venäläisten etujoukko eteni Koljonvirran itäpuolella komentajanaan kenraaliadjutantti ja ruhtinas Mihail Dolgoruki (nyk. Dolgorukov) Venäjän keisari Aleksanteri I suosikki ja läheinen ystävä. Sandels puolestaan komensi joukkojaan joen länsipuolella. Sandelsin 1 200 sotilaasta pääosa oli suomalaisia taistelijoita. Päällystössä oli sekä suomalaisia että ruotsalaisia – Sandels itse oli ruotsalainen.

– Kuinka paljon Sandelsilla oli tässä Koljonvirran päätaistelussa joukkoja, riippuu laskentatavasta, koska siellä oli noin sata Limingan nostoväkeä esimerkiksi tykistön apuna. Dolgorukilla oli puolestaan yli 3 000 miestä, eli ylivoima oli huomattava, Jouko Pennanen kertoo.

Taistelut kiihtyivät tunti tunnilta ja yltyivät iltaa kohti. Koljonvirran ja Pikku-Iin yli tulta syöksivät tuhannet aseet. Vihollisen tulivoimaa lisäsi 22 tykkiä. Sandelsin joukoilla tykkejä oli kymmenen. Tutshkovin ja Dolgorukin tykistötuli sytytti Kauppilan ja Linnan rakennukset tuleen.

Sillan purku ja korjaus

Sandelsin taktiikkana oli tuhota puolet virran yli johtavasta sillasta hyvissä ajoin ennen kahtatoista. Sillalle asetettiin vain irtolankkuja, jotta suomalaisten etuvartiot ja neuvottelijat pääsisivät siitä vielä kulkemaan. Noin 12.30 venäläisten pioneerijoukot ryhtyivät välittömästi korjaamaan siltaa kiivaan tykkitulen alla.

– Aivan entiselleen ne eivät sitä kuitenkaan saaneet, ja kaiken lisäksi venäläisten ensimmäinen yritys ylittää silta pysähtyi Sandelsin joukkojen ankaraan tulitukseen. Alue oli muutenkin haastava, sillä vesistö halkaisi koko taistelukentän ja sotatoimialueen, Pennanen kertoo.

Iltapäivän kuluessa komentaja Dolgoruki oli saanut sillan yli omat kolme jalkaväkirykmenttiään, ja näistä yksi hyökkäsi Sandelsin pääpuolustusasemiin. Tällöin Kauppilassa etuvartioketjuna olleet Dunckerin ja Malmin komentamat jääkärikomppaniat peräänyivät Sandelsin prikaatin pääpuolustusasemaan, joka sijaitsi Linnan talon luona. Kun venäläinen 4. jääkärirykmentti hyökkäsi Linnan asemiin, antoi Sandels vastahyökkäyskäskyn.

– Sen rajuus yllätti venäläiset. Siinä eversti Fahlanderin kolonna, kärjessä Savon jääkäripataljoona ja Vaasan uusi rykmentti, ajoivat venäläiset rykmentit sillasta takaisin Koljonvirran itäpuolelle. Tulitus vaimeni illan pimetessä, hiljeni ja

1. – Prikaatin päällikkö Sandelsin käskystä Koljonvirran eli Virran silta revitään aamupäivällä puoliksi auki ennen taisteluita. Itäinen puolisko jätetään ehjäksi, läntiselle puoliskolle jätetään juoksulaudat omien perääntymistä ja mahdollisia neuvotteluita varten.

2. – Sandelsin suomalaisen 4. prikaatin ensimmäinen kolonna on demarkaatio- eli aselepolinjan pohjoispuolella. Eversti Aminoffin toinen kolonna pohjoisempana Valkeiskylässä ja Vieremällä. Ruhtinas Dolgorukin etujoukko puolestaan demarkaatiolinjan eteläpuolella. Dolgoruki antaa hyökkäyskäskyn, Dolgorukin adjutantti Tolstoi ja kasakat ylittävät demarkaatiolinjan ja lähtevät ajamaan takaa Sandelsin adjutantti Brusinia ja rakuunoita.

3. – Dolgorukin pioneerikomppania korjaa Virran siltaa ankarassa tykkitulessa. Kello kolmelta iltapäivällä Dolgorukin jalkaväki lähtee ylittämään siltaa. Savon jääkäripataljoona väistyy Kauppilasta pääpuolustusasemiin Linnan talon luo. Venäläisten hyökkäyksen kärki etenee Kauppilasta Linnaan Sandelsin tykkipattereille asti.

4. – Ruhtinas Dolgoruki kaatuu Koljovirran itärannalla. Hänen ruumiinsa kääritään keskellä taistelua purjekankaaseen ja kuljetetaan Iisalmen kirkon eteläpuolelle Paloisten nimismieskartanoon palsamoitavaksi.

5. – Eversti Fahlanderin kolonnan pistinhyökkäys ajaa venäläiset rykmentit takaisin Virran sillan yli. Kello 19-21 mennessä tykki -ja kivääituli vähitellen vähenee virran molemmin puolin. Prikaatikenraali Sandels ja kenraali Aleksejev sopivat 36 tunnin aselevosta.

6. – Sandelsin prikaatin kaatuneet haudattiin Koljonvirran länsi- ja luoteispuolelle kentälle, peltoihin Ferdriksdalin ja Kauppilan välille.

7. – Kenraali Tutshkovin armeijakunnan kaatuneet haudataan Koljonvirran itäpuolelle mäntymetsän hiekkakumpareisiin. Sandelsin prikaati vetäytyi salaa aamuyöstä 29. lokakuuta 1808 Koljonvirralta Vieremän ja Salahmin kyliin.

KUVAUS JOUKO PENNANEN

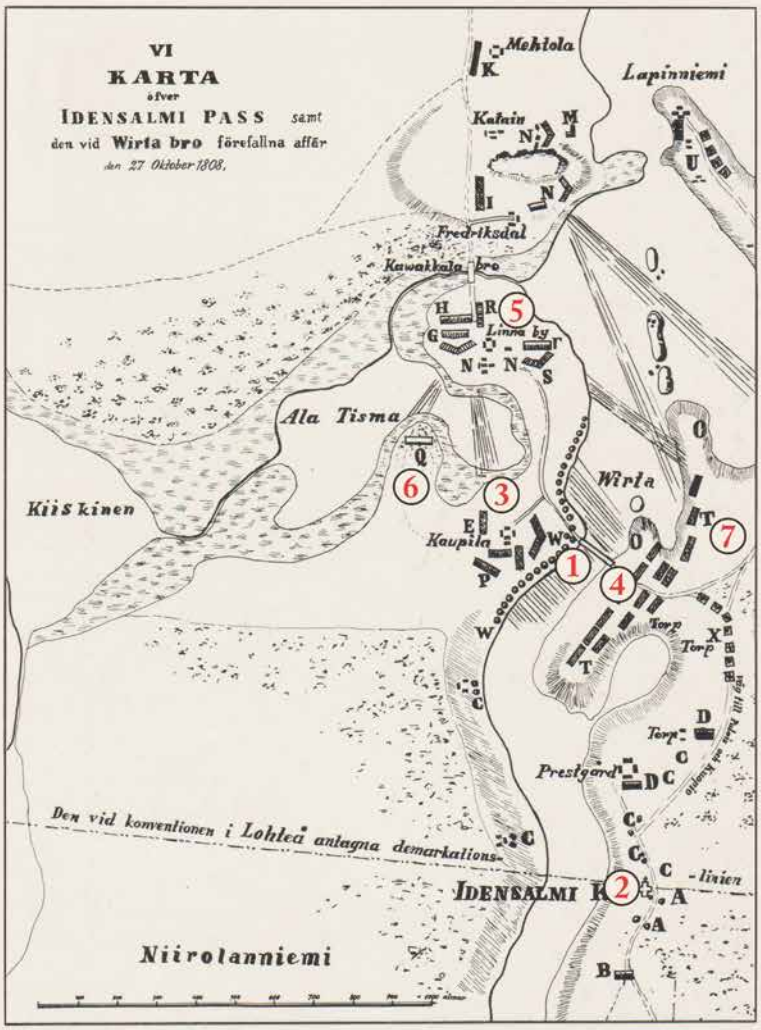

Sandelsin patsas" vuodelta 1885. Se pystytettiin Koljonvirran taistelussa 27.10.1808 kaatuneiden suomalaisten sotilaiden muistoksi. Patsas on samalla Sandelsin lisäksi G. Fahlanderin, J.Z. Dunckerin, C. W. Malmin ja "Wänrikkien Zidénin ja Stenbergin" muistomerkki - Zidén ja Stenberg kaatuivat Koljonvirran taistelussa.

Ruhtinas Mihail Petrovitsh Dolgorukin (1780–1808) rautainen muistomerkki vuodelta 1848 on valettu Varkauden tehtaalla. Se sijaitsee Mansikkaniemellä, männikössä Koljonvirran itäpuolella. Mustassa obeliskissa on Dolgorukin ruhtinassuvun kullattu vaakuna. Muistomerkin teksti, kenraaliluutnantti ja ruhtinas lyhennettyinä: "Kenraaliluutnantti Ruhtinas M.P. Dolgorukille taistelussa lokakuun 15. päivänä vuonna 1808 kaatuneelle" (15.10.1808 on vanhaa lukua, uuden luvun mukaan taistelu käytiin 27.10.1808). Monumentti on lain suojaama muinaisjäännös. Sen kustansi Dolgorukin suku.

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

lopulta lakkasi. Tämä tapahtui kello seitsemään–yhdeksään mennessä, Pennanen toteaa.

Dolgoruki kaatuu

Taistelut olivat verottaneet molempien osapuolten joukkoja. Sandelsin joukossa kaatuneita ja haavoittuneita oli yhteensä 300 ja venäläisten puolella tuhat.

– Pohdittiin, mitä tehdä. Niin sitten eversti Sandels ja venäläinen kenraali Aleksejev kävelivät keskelle siltaa ja täällä kädenlyönnillä solmivat 36 tunnin aselevon, minkä aikana molemmat joukot hautasivat kentälle kaatuneensa ja lääkitsivät satoja haavoittuneitaan, Jouko Pennanen kertoo.

Yksi kaatuneista oli ruhtinas Dolgoruki. Hänet surmasi oikealta puolelta osunut ja sydämen lävistänyt tykinkuula iltapäivällä kello neljän aikaan ”pirstoen hänet kahtia”, kuten venäläiset asian ilmaisivat. Ruhtinas Dolgoruki oli pidetty komentaja. Hänen kaatumisensa oli kova isku venäläisille joukoille.

– Dolgorukin ruumis palsamoitiin Iisalmen Paloisilla ja kuljetettiin sen jälkeen Pietariin. Hänet haudattiin Marian Ilmestyskirkkoon. Muut kummankin osapuolen kaatuneet haudattiin Koljonvirralle kenttähautoihin, Jouko Pennanen kertoo.

Venäläiset kärsivät Koljonvirralla erittäin raskaan tappion. He ovat todenneet myöhemmin, että taistelu oli heille kaikkein verisin koko Suomen sodan aikana 1808–1809.

Voiton ansiosta eversti Johan August Sandels ylennettiin kenraalimajuriksi jo 10.11.1808. Sandels joutui perääntymään muiden joukkojen kanssa kohti Ruotsia, kun Ruotsi joutui tappiolle ja hävisi sodan. Sandelsista tuli sankari ja ruhtinas. Mihail Dolgoruki jäi elämään Venäjän sotahistorian sivuille sekä myös Leo Tolstoin kirjaan *Sota ja Rauha.*

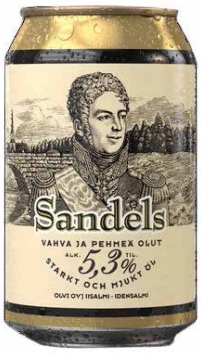

Tänään Sandels tunnetaan parhaiten hänen nimeään kantavasta oluesta.

Julkaistu aiemmin Ruotuväki-lehdessä.

Oliko Koljonvirran sankari Sven Tuuva todellinen henkilö vai Runebergin mielikuvituksen tuote

Suomalaiset taitavat tietää Koljonvirran taistelusta eniten Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoiden kautta sankariksi muuttuneen anti-sankari Sven Dufvan hahmon. Toivoton törttöilijä pysäyttää yksin venäläisten hyökkäyksen toki oman henkensä hinnalla.

Mahtaakoko Sven Tuuvalla olla esikuvia, vai onko hän pelkästään runoilijan mielikuvituksen tuote. Katsotaan, mitä asiasta tietää Wikipedia. Oskar Rancken väitti vuonna 1864 julkaisemassaan kirjassa Fänrik Ståls hjeltar, että Sven Dufvalla olisi ollut todellinen esikuva, Koljonvirran taisteluun osallistunut ruotusotamies Johan Zacharias Bång (1782–1845). Tämä uskomus vakiintui sittemmin pitkäksi aikaa Bång syntyi Lohjalla 19. huhtikuuta 1782 ja palveli sotilaana Vaasan rykmentin Mustasaaren komppaniassa. Hän selvisi hengissä Koljonvirran taistelusta ja sai siitä kunniamitalin. Myöhemmin hän sai toisenkin kunniamitalin.

Sodan jälkeen Bång asettui Pohjois-Ruotsiin ja siirtyi siviiliin. Hän toimi ensin pitäjänsuutarina Lyckselessä ja uudistalollisena Fjällbobergissä, jossa myös kuoli. Bångin sotamuistot kirjattiin muistiin hänen poikansa välityksellä kahdestikin. Hän kertoi olleensa Koljonvirran taistelun sankari ja tyhjentäneen sillan kolmesti venäläisistä. Vuonna 1908 Johan August Sandelsin pojanpoika, kenraali Gustaf Sandels pystytti Bångin haudalle Lyckseleen muistomerkin, jossa Bångin annetaan ymmärtää olevan ”todellinen” Sven Dufva. Myöhemmin tutkijat ovat kuitenkin kyseenalaistaneet sen, oliko Dufvalla todellista esikuvaa tai kertooko runo ylipäätään Koljonvirran taistelusta. Lisäksi Rancken ilmeisesti sekoitti sotamies Bångin toiseen samannimiseen henkilöön. Runebergin innoittajana on arveltu olleen todennäköisemmin Liviuksen kuvaus myyttisestä roomalaisesta sotasankarista Horatius Cocleesta, joka vuonna 507 eaa

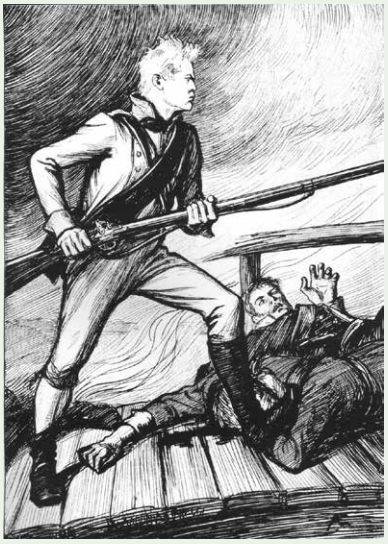

käydyssä sodassa pidätteli yksinään Tiber-joen ylittävällä sillalla kokonaista etruskiarmeijaa.

Jukka Knuuti

JP 27 Etelä-Pohjanmaan perinneyhdistys r.y.

Kevätkokous 2024

JP 27 Etelä-Pohjanmaan perinneyhdistys r.y:n kevätkokous pidetään **to 21.03.2024 klo 18.00** Lapualla Kosolan Talossa, osoite Kosolankatu 1, Lapua. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät asiat. Ilmoita sihteerille **17.3. mennessä** mikäli tulet kokoukseen, rintaset(at)netikka.fi tai 040-7544 611.

Tervetuloa!

E–P:n perinneyhdistyksen hallitus

Kirjeitä toimitukselle

Oikaisuja

Parolen 4/2023 K.J. Kallialasta kertovan tarinan sivulla olevassa kuvassa on väärä kuvateksti. Oikea teksti on: Luonteensa mukaisesti isoisäni oli sitä mieltä, että mm. ”muistomitalit osanotosta vapaussotaan … olivat liian helposti ansaitut”, ja sama päti myöhemmistäkin kunniamerkeistä. On kuitenkin selvää, että saamaansa aktivistimitalia hän piti suuressa arvossa.

Nordström osti aseita Pohjois-Suomeen omilla rahoillaan

Parolessa (4/19)kerrottiin Talvisodassa Ruotsista hankituista aseista. Lisäyksenä kerron, että ensimmäisenä hankki Ruotsista aseita jääkärimajuri Ragnar Nordström. Hän matkusti joulukuun alussa Tukholmaan yleisesikunnan päällikön ja hallituksen puheille. Hän sai luvan aseiden ostoon valtiolta. Aseet olivat kivääreitä, pikakivääreitä ja panssaritorjuntatykkejä ammuksineen. Aseet saapuivat Tornioon joulukuun puoliväliin mennessä. Nordström maksoi itse omista varoistaan aseet. Ne oli tarkoitettu Pohjois-Suomen rintamalle. Pienen väittelyn jälkeen aseet vietiin Nordströmin tahdon mukaisesti Sallan rintamalle. Siellä vihollisen eteneminen saatiin torjutuksi juuri näiden aseiden takia. Talvisodan jälkeen Nordström sai 1. luokan Vapaudenristin ja ylennyksen everstiluutnantiksi. Hänen työtään Suomen hyväksi arvostettiin paljon. Tänäkin päivänä sitä pitäisi arvostaa, eikä unohtaa näin merkittävää työtä.

Lasse Siivonen

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Helsinki-Uusimaa Osasto ry

Kevätkokous

Kutsu kevätkokoukseen **tiistaina 9.4.2024 klo 18.00.**
Paikka: Ostrobotnia, Museokatu 10

Kokousesitelmän ajankohtaisista asioista merivoimissa pitää hallituksen jäsen kommodori Juha Torkkeli

Kahvitarjoilut.

Ilmoittautumiset ovat pakolliset, ja ne pyydetään viimeistään 2.4. hki-uusimaa@jp27.fi tai 050 332 1991.

Yhdistyksen hallitus

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Helsinki-Uusimaa Osasto ry

Kevätretki

Kevätretki Kymenlaaksoon **lauantaina 18.5.2024**

Tapahtuman toteutuminen ja sen yksityiskohdat varmistuvat maaliskuun aikana.

– Utin jääkärirykmentti

– Malmgårdin kartano

– Kymin Osakeyhtiön ammattikoulu

Alustavat ilmoittautumiset hki-uusimaa@jp27.fi.

Yhdistyksen hallitus

Valtakunnallinen Perinneyhdistyksen kesäpäivä Huittisissa lauantaina 8.6.2024

Ennakkotietona ja päivän varaamista varten ilmoitetaan, että yhdistyksen kesäpäivä 2024 pidetään
Huittisissa lauantaina 8.6.2024 klo 9.30 – 16.00.

Tapahtuman tarkempi ohjelma viimeistään huhtikuun lopussa – toukokuun alussa Perinneyhdistyksen kotisivuilla, jossa kerrotaan myös ilmoittautumis- ja majoitusmahdollisuustiedot.

Päivän ohjelmassa alustavasti mm. museokäynti erityisesti aiheella kuvanveistäjä, jääkärikapteeni Lauri Leppänen, käynti uudella jääkärimuistomerkillä, Huittinen –aiheinen jääkäriseminaari, jonka järjestää Huittisten Sankarivainajien Muistomerkkiyhdistys sekä ruokailut ja kahvit.

Yhteystiedot ja mahdolliset tiedustelut

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Satakunnan osasto ry
hannu.kyrovaara@gmail.com, puh. 040 7324360

Huittisten Sankarivainajien Muistomerkkiyhdistys Ry
ilkka.vuorisalo@pp.inet.fi, puh. 0500 302521

Sotavankeus jätti karut muistot

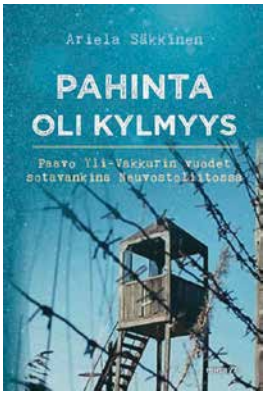

Pahinta oli kylmyys

Paavo Yli-Vakkurin vuodet sotavankina Neuvostoliitossa

Ariela Säkkinen

367 sivua, Minerva 2023

Viime sotien jälkipyykkiin kuuluu ikävänä juonteena myös sotavankikysymys – niin neuvostovankien kuin venäläisten vangiksi jääneiden suomalaistenkin osalta. Asiaan on suomalaisvankien kohdalla nyt paneutunut viestintäalan ammattilainen Ariela Säkkinen. Hänen tekstinsä ”punaisena lankana” on ollut vänrikki Paavo Yli-Vakkurin yli kolme vuotta kestänyt sotavankeus lukuisilla paikkakunnilla Neuvostoliiton sotavankileirien saaristossa.

Tärkeänä perusaineistona on Säkkisellä ollut myöhemmän professori Yli-Vakkurin 1980-luvulla kirjoittamat 15 sivun mittaiset muistelmat vankeusajaltaan. Ne hän luovutti Kansallisarkistolle sillä ehdolla, että niitä ei saa luovuttaa kenellekään ennen hänen kuolemaansa. Viimeinen iltahuuto koitti hänelle 2014 ja monen mutkan kautta muistelmat sai käsiinsä sotaveteraaniliittojen Kenttäpostia -lehden toimittaja Ariela Säkkinen. Hänen vuosia kestäneen tutkimus- ja kirjoitustyönsä ansiokas tulos on nyt meidän kaikkien luettavissa ja kirja syventää ja monipuolistaa tietouttamme noista traagisista vuosista. Sotavankien kokemaa ja siis venäläisten tapaa hoitaa sotavankikysymystään on vaikea käsittää saatikka ymmärtää, niin brutaalia se on ollut. Olot leireillä olivat sanoin kuvaamattoman karmeat ja yksityiskohdiltaan niin hirvittävät, että tekstiä on paikoin jopa vaikea lukea.

Talvisodassa vangiksi jäi noin 1000 suomalaista ja jatkosodassa määrä oli, lähteistä riippuen 2958–3402 henkilöä, tosin neuvostotilastojen mukaan vankeja olisi ollut vain 2377 henkilöä. Heistä 17 % olisi menehtynyt leireillä, mutta suomalaisten tieto leireillä kuolleista vaihtelee puolestaan 21–40 % välillä.

Lukujen takana on yksilöitä ja jokaisen tarina on omanlaisensa. Kirjassaan Säkkinen kertoo Yli-Vakkurin selviytymistarinan lisäksi lyhyesti yli 20 leireillä kuolleen vangin tarinan, kunnianosoituksena kaikille vankeudessa kuolleille. Kirjassa on myös muutaman vankeudesta selvinneen sotilaan lyhyt elämäntarina, mukaan luettuna italialaisen Giuseppe Bassin vähän pidempi tarina. Häneen Yli-Vakkuri tutustui Oranki -nimisellä vankileirillä ja miehet ystävystyivät niin läheisesti, että Yli-Vakkuri opetteli Bassin seurassa jopa italian kielen. – Näin jälkeen päin ajatellen se saattoi olla Yli-Vakkurin onni ja auttoi häntä henkiinjäämistaistelussa; oli muutakin ajateltavaa kuin ainainen vilu ja nälkä. – Aika ja elämä kulkevat kulkuaan, elossa on tiettävästi tällä hetkellä enää kaksi sotavankia.

Yli-Vakkurin mieleen leireiltä jäi erityisesti siis kylmyys. Monen muun vangin mieleen jäi fyysisten rasitusten, kuten pahoinpitelyn, nälän ja sairauksien lisäksi myös se, että kehenkään ei voinut luottaa. Painostavina koettiin tietysti myös leirien vartijoiden ja muun henkilökunnan vaikuttamisyritykset, vankeja kun yritettiin aivopestä suosiollisiksi kommunismille ja neuvostokomennolle. Epämiellyttävyyttä lisäsi se, vaikuttamisyrityksiä tehostettiin uhkauksilla siitä, että jos asianomainen kertoo jotakin negatiivista leirikokemuksistaan kotimaahan palattuaan, ulottuu Neuvostoliiton salaisen poliisin pitkä käsivarsi ikävine seurauksineen Suomeen asti. Kyllä uhkaukset tehosivatkin, kun sotavangit varsinkin heti Suomeen paluunsa jälkeen olivat koko lailla vaiti kokemuksistaan. Jonkinlaisena henkisenä koettelemuksen koettiin paluun jälkeen Hangon karanteenileirilläkin suoritetut kuulustelut. Kova oli sotavangin osa, kun kurjista kokemuksista ei oikein voinut puhua siellä eikä täällä ja jonkinlaisia epäilyjä heidän kiinni jäämistilanteesta ja sen motiiveista leijui ilmassa. Toivottavasti aika ehti parantaa monen haavat.

Esko Vuorisjärvi

Dramaattinen taistelu pienellä kallioluodolla

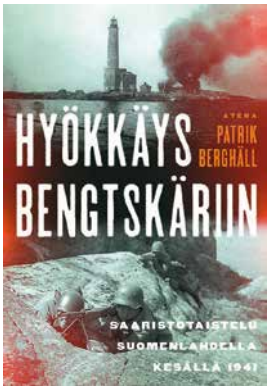

Hyökkäys Bengtskäriin

Patrik Berghäll

186 sivua, Atena 2023

Bengtskärin majakka seisoo edelleenkin vankkana vartija Suomenlahden suulla. Jatkosodan syttyessä kesällä 1941 majakka kuului Hangon rintaman Hiittisten lohkoon ja oli sen uloin etuvartio etelässä. Majakkatornin valohuoneesta oli näkymä Hankoon ja Suomenlahden suulle, ja sieltä voitiin johtaa sekä rannikkotykistön että laivaston tulta. Hiittisten lohkon tärkeimmät patterit sijaitsivat Örössä ja Granholmenissa, jotka sijaitsevat noin 10 kilometriä luoteeseen ja pohjoiseen Bengtskäristä.

Venäläinen maihinnousuosasto teki 26. heinäkuuta yllätyshyökkäyksen tavoitteenaan räjäyttää majakka. Dramaattinen ja monivivahteinen taistelu pienellä kallioluodolla päättyi suomalisten voittoon. Taisteluun osallistui yhteensä yli tuhat suomalaista ja venäläistä sotilasta.

Majakan yläkerroksiin ahdetun pienen suomalaisosaston tilanne oli välillä hyvinkin vaikea. Taistelun alussa haavoittumiseensa asti suomalaisten puolustusta johti 25-vuotias luutnantti Fred Luther, jonka henkilökohtaisella panoksella oli suuri merkitys taistelun lopputuloksessa. Luther on todennut jälkeenpäin: ”Ratkaisu riippui jokaisen yksittäisen miehen rohkeudesta, motivaatiosta ja aloitekyvystä”.

Bengtskärin taistelu on hieno osoitus suomalaisesta sisusta ja peräänantamattomuudesta.

Taisteluissa myös majakka kärsi suuria vaurioita.

Patrik Berghäll on dramatisoinut majakan tapahtumat 180 sivuiseen kirjaansa. Kirjassa on kuvaliite.

Ville Kaanakari

Harppi-Saksan historiaan on hyvä tutustua

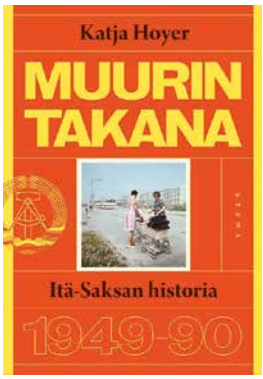

Muurin takana

Itä-Saksan historia

Katja Hoyer

550 sivua, Atena 2023

Tätä mainiota kirjaa lukiessa tulee mieleen, kuinka vähän aikanaan tiesin, mitä DDR:ssa tapahtuu.

Jos elämä Saksassa oli toisen maailmansodan jälkeen ankeaa, niin erityisen karua se oli Neuvostoliton miehittämällä alueella, josta muodostui DDR (Deutsche Demokratise Republik). Kun läntisiä miehitysvyöhykkeitä kehitettiin Yhdysvaltojen avokätisellä tuella, mm. Marshall-apu, Neuvostoliitto kiskoi miehittämältään alueelta sotakorvauksia. Sen lisäksi siirrettiin kokonaisia tehtaita koneineen ja työntekijöineen Neuvostoliittoon.

Kaikesta huolimatta tavallisen kansalaisen olot kehittyivät kohtuullisiksi 1970-luvulle mennessä. Toisaalta tieto paremmasta elintasosta Länsi-Saksasta aiheutti jatkuvan työvoiman ja aivovuodon länteen. Erityisen hankalaa oli esimerkiksi tuhansien lääkäreiden lähtö.

DDR:n alun perin noin 16 miljoonasta asukkaasta 1.3 miljoonaa äänesti jaloillaan. Tämän vuodon patoamiseksi rakennetiin Berliinin ja koko Saksan halki muuri 1961. Rakentamisen lisäksi se pysyi uutisotsikoissa pakoa länteen yrittäneiden ihmisten ampumisina.

DDR kunnostautui urheilusuoritustensa ansiosta. Väkiluvultaan sentään varsin vähäinen maa päihitti joidenkin olympialaisten mitalitilastoissa jopa Neuvostoliiton ja Yhdysvallat. Sittemmin kävi ilmi, että menestys perustui suurelta osin systemaattiseen dopingohjelmaan.

DDR on ollut historiaa jo yli 30 vuotta, mutta edelleen puhutaan osseista ja vesseistä: Saksan itä- ja länsiosista kotoisin olevista. Eivätkä ossit ole vessien kanssa ihan tasa-arvoisia.

Jukka Knuuti

Venäjä on sortanut Ukrainaa viimeiset 500 vuotta

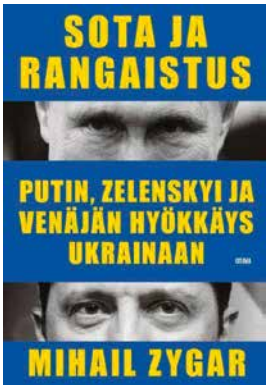

Sota ja rangaistus
Putin, Zelenskyi ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Mihail Zygar

495 sivua, Otava 2023

Tämä kirja on kronikka siitä, kuinka Venäjä on sortanut Ukrainaa viisi viime vuosisataa. Näin määrittelee Venäjältä paennut kirjan kirjoittaja. Hän on yksi niistä lukemattomista venäläisistä intellektuelleista, jotka ovat jättäneet äiti-Venäjän Putinin hyökättyä Ukrainaan. Oli pakko lähteä, kun kotimaassa ei voinut kritisoida sodan aloittamista.

Kirjan voi hyvin esitellä kirjoittajan omin sanoin. ”Monet venäläiset historioitsijat ja kirjailijat ovat mahdollistanet tämän sodan. Emme huomanneet, kuinka tappava itse ajatus Venäjästä suurena imperiumina oli.”

”Katsoimme monien vuosisatojen ajan sormiemme läpi sitä tosiasiaa, että suuri venäläinen kulttuuri vähätteli muita maita ja kansoja sekä tukahdutti ja tuhoisi niitä. Valitettavasti meidän myyttimme vei meidät vuoden 2022 fasismiin. ”On aika paljastaa se. Ja sen Zygar varsin perusteellisesti tekeekin.

Lainataan tähän Dmitri Muratovia, vuoden 2022 Nobelin rauhanpalkinnon saanutta venäläistä: ”Zygar on keksinyt uuden genren. Jos Tolstoin tarinasta piirtyy leveä joki ja Proustin hidas joki, Zygarin kerronta on takaa-ajoa. Valitettavasti presidentti Putin hallinnon aikana kukaan ei uskalla julkaista tätä mahtavaa teosta Venäjällä.”

Eipä noihin ole muuta lisäämistä, kuin suositus lukea kirja, joka taitavasti punoo Venäjän historian yhdeksi kudelmaksi Euroopan muiden maiden kanssa.

Jukka Knuuti

Suurteos Lapin ja sen asukkaiden sotakohtaloista

Sota Lapista

Mika Kulju, Olli Kleemola, Hanna Pukkila-Toivonen, Sari Savikko

510 sivua, Amanita 2023

Amanitan uusin suurteos Sota Lapista antaa perusteellisen kokonaiskuvan Lapin tapahtumista sotiemme 1939 – 1945 aikana. Se kertoo talvisodan merkittävät, Kannaksen ja Kainuun varjoon jääneet tapahtumat Petsamossa ja Itä-Lapissa, missä varsinkin Pelkosenniemen ja Mäntyvaaran taisteluissa joulukuussa 1939 torjuttiin syvälle Suomen alueelle tunkeutunut ylivoimainen vihollinen. Näiden taisteluiden merkitys on ymmärretty vasta myöhemmin.

Saksalaisten tulo Lappiin sinetöi Suomen valinnan. Tosin vaihtoehdot olivat tositilanteessa vähissä. Teos tuo esille saksalaisten kiinnittymisen Lappiin ja suhteet paikallisväestöön, jotka olivat parhaimmillaan hyvinkin läheisiä. Saksalaisilla oli myös useita operaatioita Pohjois-Suomen alueelta, mutta he eivät olleet koulutettuja Lapin oloihin ja talvisodankäyntiin. Lapin sodan osalta käydään läpi muutakin kuin Perämeren pohjukan taistelut Torniossa ja Kemissä, Rovaniemen tuho ja Suomen lipun nosto kolmen valtakunnan rajapyykille.

Tämä teos käsittelee myös, monesti sotahistorioissa vähemmälle käsittelylle jääneitä aiheita, siviilien evakuointeja ja Lapin sodan ikävää jälkinäytöstä, miinanraivausta, joka ei ole vieläkään täysin loppuun suoritettu.

Varsinaisista sotatapahtumista talvisodassa ja Lapin sodassa kirjoittanut Mika Kulju on ansiokkaasti käsitellyt aiheitaan aiemmissa teoksissaankin. Muut kirjoittajat, Olli Kleemola, Hanna Pukkila- Toivonen ja Sari Savikko ovat myös sotavuosista kirjoittaneita tukijoita.

Sota Lapista on hieno, runsaasti kuvitettu suurteos, joka kokoaa yksiin kansiin sotavuodet Lapissa. Kirjasta on otettu sattuneesta syystä juuri 1945 kappaleen numeroitu painos.

Pasi Pulju

Jääkärikenraali Snellman visioi ilmavoimien oikeaa roolia

Jääkärikenraali Aarne Snellmanin soturielämä

Harri Mustonen

224 sivua, Ketterät kirjat 2023

Aarne Snellman ei kuulu 49 jääkärikenraalista tunnetuimpiin, mille on varsin luonnollinen selitys: hän kuoli vain kaksi päivää kenraaliylennyksensä jälkeen. Divisioonan komentajana Syvärillä toiminut Snellman haavoittui kuolettavasti neuvostojoukkojen keväthyökkäyksen yhteydessä ilmapommituksessa huhtikuussa 1942.

Harri Mustonen on kirjoittanut useita lentäjien elämäkertoja, joista Parole on aiemmin esitellyt kaksi, nimittäin Lauri Nissisen Parole 3/2021 sekä Nils Katajaisen Parole 1/2023. Miksi Mustonen kirjoittaa Snellmanista, joka oli tykkimies? Tykkimiehenä Snellman oivalsi lentokoneen mahdollisuudet tykistön tiedustelussa ja maalinosoituksessa. Hän päätti hankkia itselleen lentäjän koulutuksen ja sinnikkyydellään saikin sellaisen. Ura ilmavoimissa jäi kuitenkin lyhyeksi, kun Snellman joutui riitaan ilmavoimien komentajan Arne Somersalon kanssa.

Snellman pääsi vaikuttamaan ilmavoimien kehitykseen palvellessaan yleisesikunnan ilmapuolustusupseerina sekä myöhemmin myös ilmavoimien esikuntapäällikkönä. Hän pääsi yhteyteen puolustusneuvoston puheenjohtajaksi tulleen Mannerheimin kanssa. Mannerheimille hän kirjoitti muistioita, joissa hän luonnehti ilmavoimien roolia. Ilmavoimien johdolta sellainen asiantuntemus puuttui. Suomen ilmavoimat sai komentajakseen ensi kertaa lentäjän vasta 1952, 34 vuotta aselajin perustamisen jälkeen.

Jukka Knuuti

Hitlerin ja Stalinin yhteistyö oli shokki maailmalle

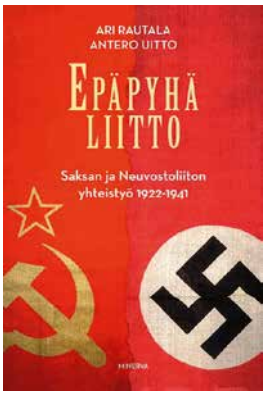

Epäpyhä allianssi

Saksan ja Neuvostoliiton yhteistyö 1922–1941

Ari Rautala, Antero Uitto

536 sivua, Minerva 2023

Neuvosto-Venäjä ja Saksa olivat ensimmäisen maailmansodan jälkeen samassa asemassa: kummassakin maassa oltiin rakentamassa valtakuntaa sortuneen keisarikunnan rauniolle.

Saksalla oli taakkana sille varsin raskas Versaillesin rauha. Ylivoimaisten suurten sotakorvausten ja aluemenetysten jälkeen sille oli asetettu tiukat maan aseistusta koskevat rajoitukset.

Hävinneet löysivät toisensa 1922 Rapallon sopimuksessa. Sen avulla Saksalle tarjoutui mahdollisuus kiertää Versaillesin aserajoituksia. Se siirsi ilmavoimien ja panssarivoimien kehittämistä ja kokeilutoimintaa Neuvostoliittoon.

Neuvostoliitto sai Saksalta siltä puuttuvaa teknologiaa, mikä maksettiin raaka-ainetoimituksin ja lisäksi Punaarmeijan saivat sotataidon oppeja saksalaisten järjestämillä kursseilla.

Yhteistyö hiipui varsinkin natsien noustessa valtaan 1933. Mutta epäpyhä allianssi heräsi henkiin 1939. Maailmalle oli shokki kahden diktatuurin välinen Molotov-Ribbentropp-sopimus. Siinä diktaattorit sopivat etupiireistä ja Neuvostoliitto sai etupiirikseen mm. Baltian maiden lisäksi myös Suomen, mikä pian johti talvisotaan.

Diktaattorit sopivat niin ikään taloudellisesta yhteistyöstä, sillä sotaan valmistuva Saksa tarvitsi kipeästi raaka-aineita. Molempien valmistelema yhteenotto puhkesi sodaksi Saksan hyökätessä Neuvostoliittoon 22. kesäkuuta. Stalin ei uskonut tiedustelutietoihin tulossa olevasta hyökkäyksestä. ja viimeinen viljajuna Venäjältä ylitti rajan vain muutama tunti ennen hyökkäyksen alkua.

Jukka Knuuti

Hiukan huolimaton kirja Marskin ritareista

Mannerheim-ristin ritarit sodan jälkeen

Jarkko Kemppi

287 sivua, Reuna Publishing House 2023

Jarkko Kemppi on ottanut kohteekseen Mannerheim-ristin ritarit sodan jälkeen. Hän myöntää heti aluksi, ettei resurssi- ja aikataulusyistä käsittele kaikkien sodan jälkeen eläneiden ritarien vaiheita. Tämä on puute. Monet mielenkiintoiset persoonat jäävät käsittelemättä ja monien ritarien kohdalla on hieman haparointia sodan jälkeisten vaiheiden suhteen. Esimerkiksi A.F. Airon Kemppi kertoo olleen yhteiskunnallisesti aktiivinen. Kansanedustajuus jää kuitenkin kokonaan mainitsematta. Kansanedustajaksi valittiin myös Olli Aulanko, josta Kemppi ei mainitse mitään eikä mainitse myöskään Tampereen yliopiston rehtoriksi edenneestä Paavo Kolista.

Kirjan alussa on ritariluettelo, jossa tapahtunut jaottelu sotilasarvoihin on hieman hutaistu. Ritarit mainitaan nimityshetken sotilasarvossa. Arvo Pentti on everstien luettelossa, vaikka hän sai everstiluutnantin arvon vasta vuosikymmeniä sodan jälkeen. Tuleva puolustusvoimien komentaja Yrjö Keinonen on sen sijaan nimityshetken sotilasarvossa, kapteenina. Jaottelu miehistöön ja aliupseereihin myös horjuu, kun korpraalit on niputettu aliupseerien kanssa samaan listaan ja sotamiehet ovat omassa luettelossa. Tosin moni korpraali hoiti aliupseerin tehtäviä ja sai niistä ansioista Mannerheim-ristin, mutta perinteisesti korpraalit on laskettu kuuluvaksi miehistöön.

Ritari-instituution kehittyminen ja ritarien aseman muuttuminen tulee hyvin esille, kuinka Mannerheim-ristin ritarien arvostus on vaihdellut vuosien varrella.

Tällaisenaan kirja jättää hieman viimeistelemättömän tunnun. Toivottavasti korjattu ja ehkä täydennetty versio tulee joskus.

Pasi Pulju

Kannaksella kaatuneiden etsintää ja tunnistusta

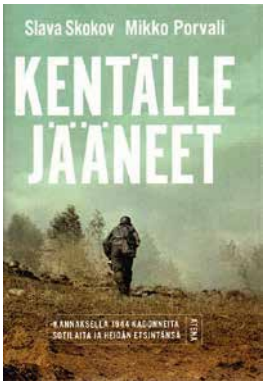

Kentälle jääneet

Kannaksella 1944 kadonneita sotilaita ja heidän etsintänsä.

Slava Skokov – Mikko Porvali

644 sivua, Atena 2023

Tätä kirjaa ei olisi syntynyt ilman Venäjän hyökkäystä Ukrainaan helmikuussa 2022. Suomessakin Karjalan Valli-nimellä tunnetuksi tulleen venäläisen sotavainajien etsintäryhmän johtaja, ydinfyysikko Slava Skokov oli vaarassa päätyä diktatuurin uhriksi Ukrainaan, ellei olisi paennut Suomeen. Diktatuurien sotataloudessahan ihmishenki on halvin resurssi kun demokratioissa se on kallein.

Skokov kuvaa uutuusteoksessa vuodesta 1997 alkaen käynnissä olleita etsintöjä ja niiden tuloksia. Yhteistyö suomalaisten etsijöiden kanssa alkoi vuonna 2002. Mukaansa imaiseva ja paikoin jännitysromaania muistuttava tuhti tietoteos sisältää kuvauksia vainajien etsinnöistä, löytämisestä ja tunnistuksesta antaen samalla lukijalle seikkaperäisen käsityksen, miten sotavainajia etsitään ja tunnistetaan huolellisin sota-arkeologisin menetelmin sekä DNA-tunnistukseen tukeutuen.

Kirjassa kuvatut etsinnät sidotaan tapahtumahistoriaan arvostetun sotahistorioitsijan Mikko Porvalin taustoituksin. Aihe on rajattu Karjalan kannaksen taisteluihin kesällä 1944. Torjuntataisteluja ei käydä kokonaisuutena läpi vaan kirja keskittyy niihin taisteluihin, joissa kaatuneita ja kadonneita vainajia on löydetty. Kirjan kuvituksessa on käytetty sota-ajan SA-kuvia yhdessä etsintäryhmän runsaan ja etsintätyötä hyvin havainnollistavan kuvamateriaalin kanssa

Seppo Simola

Julkaistu aiemmin Panssari-lehdessä 4/2023

”Piti karkaasta ittensä” kun sairaiden kuljettajaksi valittiin”

Sairaslinja-autonkuljettaja sotatiellä

Jaana Laamanen

137 sivua, Jaana Laamanen, Bookcover Oy-paino 2023

Jo kolmisen kymmentä vuotta sitten tutkijahistorioitsija Jaana Laamanen ristittiin ”maitolaiturimaisteriksi”, kun hän oli alkanut kerätä materiaalia maitolaitureista. Työ johti väitöskirjaan, Laamasesta kehkeytyi kansatieteilijä, joka on julkaissut useita maaseutu- ja henkilöaiheisia historiikkeja.

Alahärmäläinen Erkki Malmi (1921) liittyi suojeluskuntapoikiin 12-vuotiaana. Hänet Laamanen sai haastateltavakseen vihjeiden perusteella toissa vuonna ja ”viimehetkillä”, koska 100-vuotiaana ihminen ei usein enää muistinsa suhteen ole parhaimmillaan. Nyt haasteltavana oli veteraani, parasta A-luokkaa.

Malmi valikoitui sairaankuljettajaksi alkeellisen ”pääsykokeen” myötä. Hänelle ja muutamalle muulle oli näytetty julmia kuvia haavoittuneista ja kuolleista. Laamasta puistatti, mutta päätti kestää. Niin alkoi kylmäpäisyyttä vaatinut tehtävä, joka käsitti haavoittuneiden ja kuolleiden – vihollistenkin - kuljettamista joukkosidontapaikoilta sairaaloihin. Osa oli jäänyt, osa koruttomasti: vaarallisia, hulluja. Kertoopa yksi kuva lavalla olevista hevosistakin: nekin saivat kyydin takaisin rintamatehtäviin toivuttuaan. Kavereita ei jätetty.

Erkki Malmin kertoma ei ole sotatarinaa sen tavallisimmasta päästä. Sairaankuljettajilla oli käytössään kirjava joukko linja- ja kuorma-autoja. Tiet saattoivat olla kurjassa kunnossa ja matkat pitkiä, 18 kilometrin matkaan saattoi kulua 10 tuntia. Pelko oli päällä, koska punaisen ristin merkki auton katolla saattoi enemmän houkutella kuin toppuutella viholliskoneita. Mielenkiintoisia ovat myös kuvaukset häkäpönttöautoista, joiden kanssa Malmi tuli tutuksi.

Markku Jokipii

Suomalais-ruotsalainen iskuosasto saa apua Israelista

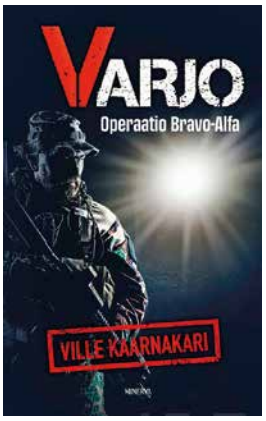

Varjo

Operaatio Alfa-Bravo

Ville Kaarnakari

314 sivua, Minerva 2023

Kaarnakari loi edellisessä kirjassaan (Varjo 2020) suomalais-ruotsalaisen erikoisyksikön, jota ”ei ole olemassa”. Suomalainen ja ruotsalainen eversti ohjailevat neljän hengen salaista erikoisyksikköä, jonka jäsenet ovat Ruotsissa asuvia ruotsinsuomalaisia.

Suomessa on mielenosoituksia seuratessa havaittu, että niitä johtavat pienet järjestyneesti toimivat ryhmät. Kaarnakarin tarina leviää Suomesta Eurooppaan ja yhteistyössä Israelin tiedustelupalvelun kanssa jahdataan Berliinissä salaperäisen useissa maissa toimivaa Festung-vartiointiliikkettä. Firma paljastuu venäläistaustaiseksi organisaatioksi, jolle vartiointi on sivubisnes ja varsinainen tarkoitus on järjestää mellakointia ympäri Eurooppaa.

Käy ilmi, että on tarkoitus organisoida suuria hulinoita, kun Euroopan neuvosto käsittelee tukea Ukrainalle. Toimintaohjeet eri maiden terroristiryhmille on tarkoitus lähettää Suomessa olevan venäläisen palvelinkeskuksen kautta. Tämä on tarkoitus estää mykistämällä palvelinkeskus vain hiukan ennen käskynjakoa terroriyksiköille eri maihin. Tässä iskussa on israelilaisilla keskeinen rooli. Isku onnistuu ja Euroopan neuvosto saa pitää rauhassa kokouksensa.

Tarina on paikoin hiuksia nostettavaa. Osa Kaarnakarin kirjan kiinnostavuudesta perustuu selkeästi kuvattuihin yksityiskohtiin, ovat ne sitten aseita, ajoneuvoja tai juomia, kuten oluita ja viskejä.

Jukka Knuuti

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta
Kortit	
Uudistettu jääkärilippu	1,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	2,00
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	2,00
Suomen jääkärit kortti 2-os. + kuori	2,00
Jääkärikunniamerkki	1,00
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50
Jääkäriliike 100 vuotta	1,00
Jääkäriliike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50
Suomen Jääkärit	1,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20
Wasserturm	0,20
Adressit	
Ilman tekstiä	10,00
Kansliasta kirjoitettuna/toimitettuna	12,00
Laajempi tekstaus	13,00
Muut tuotteet	
Markku Aherto: Jääkäreitä ja latutarhoja. Lappilaiset jääkäriliikkeessä 1914-1918 ja jääkäriperinteen vaaliminen Lapissa	20,00
Jääkärilippupostimerkki -arkki (10 kpl)	27,00

	Hinta
Jääkärien testamentti Suomen nuorisolle	6,00
Hohenlockstedt 100 v juhlamitali	20,00
Jääkärit DVD – YLE:n draamadokumentti	27,00
Fallna för friheten -medalj	8,50
Jägarens väg	3,00
Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englanti ja latvia)	10,00
Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydennysosa 1957	5,00
Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Vain jäsenille	
Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Jääkäripienoismerkki	100,00
Jääkärihautamerkki	80,00

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Döbelninkatu 2, 00260 HELSINKI • Puh. 050 377 8845 (myös tekstiviestit) • sposti: kanslia@jp27.fi
Toimitamme tuotteet kerran viikossa.Hintoihin lisätään postikulut.

PAROLE

www.jp27.fi

Päätoimittaja – Chefredaktör
Jukka Knuuti, 040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa: maalis-, kesä-, syys- ja joulukuun alussa.
Hinta 20 €/vsk
4 nummer i året, 20 €/årg

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande
Laatikainen Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf
Fagernäs Peter

Asiamies – Ombudsman
Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar
Berg, Marjatta
Elomaa, Juhani
Heiskanen, Kari
Häyry, Tomas
Jordan, Kari
Kesseli, Pasi
Kivinen, Timo
Pennanen, Jukka

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry
FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande
Valtonen Vesa

Varapuheenjohtaja – Viceordf
Hakkarainen Arno

Jäsenet – Medlemmar
Ahokas Markku
Hakola Terhi
Kinnarinen Tero
Latvala Raimo
Miettinen Helena
Porvali Martti
Sillanpää Pekka

KANSLIA: tiistai ja torstai 9.00-15.00, muutoin sopimuksen mukaan. Va toiminnanjohtajan Pertti Ruotsalaisen tavoittaa kanslian numerosta 050 377 8845 ja sähköpostitse kanslia@jp27.fi
Kansliet: tisdag och torsdag 9-15, andra tider enligt överenskommelse. Tf verksamhetsledare Pertti Ruotsalainen är anträffbar på kansliet på nummer 050 377 8845 och per epost kanslia@jp27.fi

Parole ISSN 0355-7340
Netti-Parolen ISSN-tunnus on 2523-47177
PunaMusta Oy

Monivuotiset Finnentag-kävijät Kellinghusenin hautojen vartijoina. Hampurin Helmut Schmidt -yliopisto on toinen yliopisto Saksassa, jossa Bundeswehrin tulevat upseerit opiskelevat siviiliopintoja. Heidän toverikunnasta on osallistunut jo vuosia sotilaita Finnentagin eri tilaisuuksiin. Nuoret ovat seisseet Kellinghusenin haudoilla tapahtuvan seppeleenlaskun ja kukkatervehdysten kunniavartiossa. Tänä vuonna paikalla oli suomalaisen siellä opiskelevan kadetin lisäksi 8 saksalaista, jotka vasemmalta Edward Drescher, Marlon Günzel, Christoph Fenzl, Maximilian Trepmann, Lars Fleck, Jakob Fluss, Steffen Grosse-Katthöfer sekä joukon johtaja ja suomea puhuva majuri Johannes Hütig.